

تحليل نتايج كنگره‌هاى بين‌المللى در حوزه آموزش فنى و حرفه‌اى

كد موضوعى: ۲۱۰

شماره مسلسل: ۱۲۷۹۷

بهمن‌ماه ۱۳۹۱

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۳
اولین کنگره بین‌المللی در آموزش فنی و حرفه‌ای یونسکو - برلین - ۱۹۷۸	۵
دومین کنگره بین‌المللی در آموزش فنی و حرفه‌ای یونسکو - سنئول - ۱۹۹۹	۶
سومین کنگره بین‌المللی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای یونسکو - شانگهای - ۲۰۱۲	۱۷
فرا تحلیل نتایج کنگره‌های بین‌المللی یونسکو	۲۳
نتیجه‌گیری	۲۹
پیوست‌ها	۳۲
منابع و مآخذ	۸۴

تحلیل نتایج کنگره‌های بین‌المللی در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای

چکیده

سازمان بین‌المللی یونسکو تاکنون اقدام به برگزاری سه کنگره (گردهمایی) و یک اجلاس در آموزش فنی و حرفه‌ای کرده است. در این گزارش توصیه‌ها و نتایج کنگره‌ها مطرح و مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. همچنین سعی شده است که در حد امکان نتایج و آثار آن (این کنگره‌ها) بر رفتار و عملکرد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورمان نشان داده شود. البته این اقدام نیاز به بررسی عملکردی این آموزش‌ها به صورت کیفی و کمی با شاخص‌های پژوهشی دارد که متأسفانه تاکنون به دلایل متعدد انجام نشده است.

محورهای مورد تأکید و قابل مقایسه در این سه کنگره و اجلاس هجدهم عبارتند از:

- آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید در برنامه درسی آموزش عمومی و حتی پیش از آن و در دوره متوسطه نظری مد نظر قرار گیرد.
- آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید افراد را برای اشتغال در یک حوزه حرفه‌ای وسیع آماده کنند.
- اصلاح و تجدیدنظر در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید متأثر از تغییرات فناوری و پیچیدگی‌های محل کار به صورت دوره‌ای انجام شود.
- صلاحیت حرفه‌ای باید جانشین مدارک تحصیلی برای استخدام و اشتغال به کار شود.
- در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای استانداردهای ملی منطبق با استانداردهای بین‌المللی تهیه و اجرا شود.

- ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسط تمام بخش‌های اقتصادی، متناسب با نیازهای آنان و براساس استانداردهای ملی شغلی انجام شود و صلاحیت حرفه‌ای ملی موجب تضمین کیفیت آموزش شود.

تحلیل گزاره‌های اجلاس هجدهم و کنگره‌های سه‌گانه یونسکو در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای نشان می‌دهد که اجلاس هجدهم و سه کنگره ۲۲ گزاره داشته است. بررسی این گزاره‌ها نشان می‌دهد که به مرور آموزش‌های فنی و حرفه‌ای جزء عوامل قابل محاسبه در توسعه پایدار کشورها شده است. شواهد این ادعا موضوعات اقتصادی و اجتماعی است که در دهه اخیر (شروع

قرن بیست و یکم) کشورها با آن مواجه شده‌اند. برخی از این موارد عبارتند از:

- بیکاری روزافزون ناشی از بی‌مهارتی نیروی کار،
- تغییرات سریع و روزافزون فناوری و لزوم سازگاری نیروی کار با آن،
- توجه به صلاحیت حرفه‌ای ملی به جای مدرک تحصیلی،
- تغییر فضای کسب‌وکار و سیاست آن به نحوی که تمام فعالیت‌ها در این فضا نیاز به مهارت و صلاحیت حرفه‌ای قابل مقایسه بین‌المللی دارد.
- برای مقایسه این گزاره‌ها و ترکیب‌بندی تخصصی آن به زبان آموزش پنج شاخص مورد توجه قرار گرفته است:

- صلاحیت حرفه‌ای ملی،

- اشتغال پایدار،

- تغییرات فناوری و لزوم سازگاری مداوم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای،

- پیچیدگی‌های محل کار و برنامه‌های درسی فنی و حرفه‌ای (سیاست و انطباق خود به خودی)،

- تلفیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی.

تحلیل گزاره‌ها در تطبیق با شاخص‌ها در کشور ما نشان می‌دهد که:

اولین حوزه که وجود چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی است متأسفانه علیرغم وجود ماده (۵۵) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم هنوز عملیاتی نشده است. این درحالی است که از سال ۱۹۸۵ میلادی دستکم ۱۵۰ کشور عضو سازمان ملل متحد دارای این چارچوب شده‌اند. دومین حوزه، توجه به اشتغال پایدار است به این معنی که بیکاری (ناشی از تغییر فضای کسب‌وکار، مهارت‌های جدید، وضعیت اقتصادی کشورها، بحران‌های اجتماعی و اقتصادی و...) تا حد امکان وجود نداشته باشد. بدیهی است فرصت‌های اشتغال جدید و افزایش آن جزء راهبردهای اساسی دولت‌هاست که باید به آن بپردازند.

سومین حوزه، به روز کردن برنامه‌های درسی و (استانداردهای ملی آموزش) متناسب با تغییرات دنیای کار ناشی از فناوری‌های جدید است.

چهارمین حوزه، پیچیدگی‌های روزافزونی است که در محل کار اتفاق می‌افتد که تأثیر آن بر نیروی کار را باید در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به طریقی پیش‌بینی کرد.

پنجمین حوزه ضرورت تلفیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی است که در بندهای «۱»، «۲»، «۵» و «۶» ماده (۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است.

وضعیت موجود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران در تمام بخش‌ها (رسمی، غیررسمی، سازمان‌نایافته) از منظر توجه و اقدام به نتایج و توصیه‌های کنگره‌های بین‌المللی برای آموزش فنی و حرفه‌ای به‌ویژه در ۵ شاخص فوق‌الذکر نشانگر این امر است که تاکنون غیر از ترجمه توصیه‌نامه‌ها و انتشار آن و تصویب ماده (۵۵) قانون برنامه چهارم و ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم) اقدامی عملی برای کاربست این توصیه‌نامه‌ها و نتایج انجام نشده است.

مقدمه

سازمان آموزشی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) به تناسب ضرورت‌ها و نیازهای به‌وجود آمده و یا درحال ظهور اقدام به برگزاری کنگره‌های بین‌المللی در زمینه‌های مختلف می‌کند. در این نشست‌های بین‌المللی کارشناسان حرفه‌ای و خبره از سراسر دنیا گرد هم می‌آیند و برحسب موضوع توصیه‌های مورد اجماع را برای اعضای جامعه ملل به‌منظور هماهنگی فعالیت‌های آنان انتشار می‌دهند. گاهی این موارد از حد توصیه‌ها فراتر رفته، احکام و یا گزاره‌هایی است که باید اعضا، آن را اجرا کنند. در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای این سازمان به‌صورت مشخص از دهه ۷۰ تاکنون سه گردهمایی و یک اجلاس عمومی برگزار کرده است که در هرکدام از این نشست‌ها و اجلاس، اعضا مصوباتی را اعلام کرده‌اند.

علاوه‌بر این موارد بیانیه‌ها و توصیه‌نامه‌های دیگری نیز در سطح بین‌المللی از دهه ۴۰ تاکنون در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ارائه شده است که در نمودار ۱ به آن اشاره می‌شود:

نمودار ۱. برخی از اسناد مهم بین‌المللی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

سازمان تهیه کننده	سال	عنوان سند	هدف
سازمان ملل متحد- نیویورک	۱۹۴۸	بیانیه جهانی حقوق بشر	توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و اشتغال در مواد ۲۳-۲۶
یونسکو-پاریس	۱۹۷۴	توصیه نامه بازنگری شده در مورد آموزش فنی و حرفه‌ای	نقش آموزش فنی و حرفه‌ای در صلح و دوستی بین کشورها
یونسکو-برلین	۱۹۷۸	توصیه نامه اولین کنگره توسعه و بهبود آموزش فنی و حرفه‌ای	مشارکت آموزش فنی و حرفه‌ای در مردم سالاری نمودن آموزش و پیشرفت اجتماعی
یونسکو-پاریس	۱۹۸۹	کنوانسیون آموزش فنی و حرفه‌ای	ارتقاء و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای
یونسکو-سئول	۱۹۹۹	توصیه نامه دومین کنگره آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای	تهیه چشم اندازی برای قرن بیست و یکم
یونسکو-سازمان جهانی کار	۲۰۰۲	توصیه نامه مشترک سازمان جهانی کار و یونسکو	احیاء همکاری‌های بین‌المللی و ارتقاء آموزش فنی و حرفه‌ای
یونسکو-بن	۲۰۰۴	نتایج خبرگان بین‌المللی یونسکو برای توسعه پایدار	یادگیری برای کار، شهروندی و پایداری پذیری
سازمان جهانی کار	۲۰۰۶	توصیه نامه ۱۹۵ توسعه منابع انسانی	آموزش، مهارت‌آموزی و یادگیری مادام‌العمر
یونسکو-شانگهای	۲۰۱۲	توصیه نامه سومین کنگره آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای	ساختن مهارت‌ها برای کار و زندگی

در این نوشتار قصد این است که با مرور این اتفاقات و نتایج آنها تا حد امکان آثار مصوبات را بر رفتار و عملکرد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورمان نشان دهیم. البته این اقدام نیاز به بررسی عملکردی این آموزش‌ها به صورت کیفی و کمی با شاخص‌های پژوهشی دارد که متأسفانه به دلایل متعدد (خودخواسته و غفلت آگاهانه) نتوانسته‌ایم (و یا نخواسته‌ایم) به منظور مدون‌سازی و اصلاح به انجام آن بپردازیم ولی فرضیه‌های کارشناسی و تجربی تا حد زیادی می‌تواند به ما در این زمینه کمک کند. هجدهمین اجلاس عمومی یونسکو در سال ۱۹۷۴ در پاریس، اولین کنگره بین‌المللی (۱۹۸۷) در برلین، دومین کنگره بین‌المللی (۱۹۹۹) در کره جنوبی و سومین کنگره بین‌المللی (۲۰۱۲) در چین با موضوع اختصاصی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برگزار شد. چند نکته قابل تأمل در این زمینه وجود دارد که باید در این بررسی تطبیقی مورد توجه قرار گیرد.

۱. فضای برگزاری کنگره، اقتضائات زمانی و دستور کار آن: معمولاً فاصله زمانی بین

کنگره‌ها و اجلاس‌ها که براساس مطالعات موردی کارشناسان یونسکو، اعضا و پژوهش‌های بین‌المللی تعیین می‌شود را باید به‌عنوان پشتوانه اساسی این (توجه‌ها و) نتایج در نظر داشت.

۲. به‌کارگیری واژگان عام و غیرتخصصی: توصیه‌ها و نتایج معمولاً با واژگانی عام و غیرتخصصی و بسیار به اختصار تدوین می‌شود، لذا ممکن است در نگاه اول بدون توجه به پشتوانه‌های نظری و تجربی انجام شده قدری ساده به‌نظر برسد بنابراین باید از ارزیابی عجولانه و کم‌توجهی به آن پرهیز نماییم.

۳. کلی بودن توصیه‌ها: معمولاً توصیه‌ها به‌صورت کلی است. کشورهای عضو باید برای کاربرست آن تیم‌های کارشناسی تشکیل دهند و با مطالعه صورت جلسات کنگره‌ها، اجلاس و منابع پشتیبان نسبت به عملیاتی کردن با توجه به فضای ملی اقدام نمایند.

۴. ایجاد بستری برای همفکری و ارتقای جایگاه علمی و تجربی در سطح بین‌المللی: نکته آخر اینکه عمل به توصیه‌ها و گزاره‌های الزامی انتشار یافته توسط هر یک از اعضا و سپس اعلام نتایج آن همراه با گزارش‌های پژوهشی معتبر برای یونسکو و اعضای جامعه ملل، می‌تواند ضمن اصلاح مسیر، بستری را برای همفکری و کمک فراهم کند که موجب ارتقای جایگاه علمی و تجربی در سطح بین‌المللی می‌شود و از جهت استفاده از امکانات نیز می‌تواند شرایط خوبی را فراهم آورد.

اولین کنگره بین‌المللی در آموزش فنی و حرفه‌ای یونسکو - برلین - ۱۹۷۸

در این کنگره موضوعات زیر مورد بررسی قرار گرفت:

۱. رابطه آموزش فنی و حرفه‌ای و جامعه،
۲. جایگاه آموزش فنی و حرفه‌ای،
۳. ارتباط سیاستگذاری در آموزش فنی و حرفه‌ای و سیاست‌های اقتصادی در یک جامعه مردم‌سالار،
۴. شرایط مشارکت فعال آموزش فنی و حرفه‌ای در پیشرفت اجتماعی،
۵. مشارکت آموزش فنی و حرفه‌ای در مردم‌سالار نمودن آموزش.

دومین کنگره بین‌المللی در آموزش فنی و حرفه‌ای یونسکو - سئول - ۱۹۹۹

آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای: چشم‌انداز قرن بیست‌ویکم

پیش‌درآمد

ما، شرکت‌کنندگان در دومین کنگره جهانی آموزش فنی و حرفه‌ای، با موضوع اصلی «یادگیری و مهارت‌آموزی مادام‌العمر: پلی به سوی آینده» در آستانه ورود به قرن بیست‌ویکم و هزاره جدید، در شهر سئول پایتخت جمهوری کره - کشوری که مظهر همکاری و سهم بودن آموزش و پرورش در پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی است - فرصت یافتیم که با شرکت‌کنندگان در نشست‌های عمومی، کمیسیون‌ها، میزگردها و محافل تخصصی به تدوین برنامه و چشم‌انداز جهانی در زمینه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در نخستین دهه از هزاره جدید یاری رسانیم.

ما چالش‌های پیش روی قرن بیست‌ویکم، قرن دانش، اطلاعات و ارتباطات را در نظر گرفتیم. جهانی شدن و انقلاب در فناوری اطلاعات و ارتباطات نیاز به الگوی (پارادایم) توسعه مبتنی بر منابع انسانی را آشکار ساخته است. ما به این نتیجه رسیدیم که آموزش فنی و حرفه‌ای در این عصر، به‌عنوان ابزاری مؤثر برای تحقق هدف‌های فرهنگ صلح، توسعه پایدار مبتنی بر محیط زیست سالم، همبستگی اجتماعی و شهروندی جهانی، نقشی حیاتی برعهده خواهد داشت.

با آگاهی از فرصت‌های پیش رو و آنچه هنوز آشکار نشده است و با وقوف بر سیاست‌ها، همکاری‌ها و منابعی که برای ارتقای منزلت، موقعیت و گسترش دیدگاه سنتی آموزش فنی و حرفه‌ای مورد نیاز است و با تأیید ضرورت تقویت همکاری‌های بین‌المللی به‌ویژه برای پاسخگویی به نیازهای کشورهای درحال توسعه، پیشنهادهای زیر را به مدیر کل یونسکو تقدیم کرده و از او می‌خواهیم آنها را به اجلاس آینده (سی‌امین) کنفرانس عمومی یونسکو که قصد دارد راهبرد جهانی جدیدی را برای آموزش فنی و حرفه‌ای عرضه نماید ارائه کند.

موضوع ۱- تقاضاهای درحال تغییر قرن بیست‌ویکم: چالش‌های مربوط به آموزش

فنی و حرفه‌ای

۱-۱. قرن بیست‌ویکم با اقتصاد و اجتماعی کاملاً متفاوت همراه بود که پیامدهای ژرفی برای آموزش فنی و حرفه‌ای به‌دنبال خواهد داشت. آموزش فنی و حرفه‌ای باید خود را با جنبه‌های مهمی سازگار کند که عبارتند از: جهانی شدن، شیوه‌های دائماً درحال تغییر فناوری، انقلاب در اطلاعات و ارتباطات و تغییرات پرشتاب اجتماعی ناشی از آن. الزامات و پیامدهای ناشی از این تغییرات

عبارتند از: تحرک بیشتر سرمایه و نیروی کار، تأثیرهای نابرابر بر روی غنی و فقیر، ظهور اقتصاد بازار در بخش روستایی و در بخش صنعت جامعه دانش‌محوری که از این تغییرات حاصل می‌شود که در مجموع شیوه‌های جدید و جالب توجهی را برای آموزش و حرفه‌آموزی در اختیار می‌گذارد.

۱-۲. این گرایش‌های اقتصادی و اجتماعی از ضرورت تنظیم الگوی جدیدی خبر می‌دهد که بر محور فرهنگ صلح و توسعه پایدار مبتنی بر سلامت محیط زیست شکل گرفته باشد به همین ترتیب، ارزش‌ها، نگرش‌ها، سیاست‌ها و اقدامات آموزش فنی و حرفه‌ای باید در این الگو شالوده‌های مناسب خود را داشته باشد به ترتیبی که دسترسی گسترده‌تر و فراگیر، گرایش به سمت نیازهای توسعه انسانی و توانمند کردن به‌منظور مشارکت مؤثر در دنیای کار را دربرگیرد، جهت‌گیری آن نیز باید بر روی نیازها و استعدادها خاص هر جامعه متمرکز شود. آموزش فنی و حرفه‌ای باید در این الگوی جدید نقش مهمی برعهده داشته باشد و این کار را با فراهم آوردن مهارت برای همگان - از جمله محرومان، حاشیه‌نشینان و کنار گذاشته‌شدگان - به‌ترتیبی به انجام رساند که آموزش به‌عنوان حق قابل دستیابی بشری پایدار بماند. همگانی شدن آموزش فنی و حرفه‌ای و یادگیری مهارت‌هایی که از آن به‌دست می‌آید می‌تواند دستیابی به آموزش را برای کلیه شهروندان جهان تسهیل کند. برای آنکه آموزش و پرورش در قرن بیست‌ویکم بتواند تمام قلمروهای یادگیری مندرج در آموزش عمومی و حرفه‌ای را دربرگیرد به ترتیبی که یادگیرنده در قرن بیست‌ویکم بتواند به کسب طیف دانش‌ها، ارزش‌ها و نگرش‌ها و مهارت‌ها و شایستگی‌ها در طول حیات خویش دست یازد به رویکرد جدید کل‌نگری نیاز خواهد بود هدف نهایی چنین رویکردی باید خلق جامعه یادگیرنده باشد.

۱-۳. بنابراین نظام‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای باید به شکلی اصلاح شوند که از طریق دستیابی به انعطاف‌پذیری، نوآوری و بهره‌وری، مهارت‌های مورد نیاز را تأمین کنند، پاسخگوی الزامات ناشی از تغییرات بازار کار باشند، آموزش و بازآوری شاغلان، بیکاران و گروه‌های محروم حاشیه‌نشین را برای رسیدن به هدف دستیابی برابر به فرصت‌ها برای همگان هم در بخش رسمی اقتصاد و هم در بخش غیررسمی آن امکان‌پذیر سازند.

۱-۴. میان آموزش و پرورش و دنیای کار باید مشارکت جدیدی به‌منظور پاسخگویی به ضرورت توسعه، هم‌کوشی میان بخش‌های آموزش با صنعت و سایر بخش‌های اقتصادی برقرار شود تا پرورش شایستگی‌های عمومی، اخلاق کار، مهارت‌های فناوری و کارآفرینی و تقویت ارزش‌های انسانی و هنجارهای مسئولیت‌پذیری و شهروندی تسهیل گردد.

۱-۵. لازم است تغییرات ضروری به تناسب شرایط هر کشور آغاز شود به ترتیبی که انسان‌ها را

در محیط الگوی جدید، با توجه به قرار گرفتن آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان کانون مشترک فرآیند اصلاحات و صاحب قدرت درگیر سازد.

۱-۶. پیش‌نیاز پاسخ‌گویی آموزش فنی و حرفه‌ای نسبت به الگوی جدید که دربرگیرنده نگرش‌ها و ارزش‌های مناسب اجتماعی، به‌کارگیری فن‌آموزی‌های جدید، وضع سیاست و تعهدات مالی جدید و در نظر گرفتن فرصت‌ها و نگرانی‌های محلی، منطقه‌ای و جهانی است ابعاد گسترده گرایش‌ها در قرن بیست‌ویکم تعهدات سیاسی و پاسخ‌های شجاعانه‌تری را در سیاستگذاری هم در زمینه منطقه و هم در بعد جهانی طلب می‌کند.

موضوع ۲- بهبود نظام‌های ارائه آموزش و حرفه‌آموزی (تربیت) در سراسر زندگی

۲-۱. یادگیری مادام‌العمر مسافرتی است با مسیرهای بسیار و آموزش فنی و حرفه‌ای جزء جدایی‌ناپذیر این سفر است بنابراین نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای باید به‌عنوان تجربه‌های رشد یابنده دوران زندگی با رعایت جنبه‌های فرهنگی و زیست‌محیطی، افزون‌بر ابعاد اقتصادی آنها طراحی شود.

۲-۲. برای یاری رساندن بیشتر به یادگیری مادام‌العمر، نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای باید باز، انعطاف‌پذیر و فراگیرمحور باشند. آنها باید کاری فراتر از مجهز کردن کارآموزان به دانش و مهارت‌های خاص یک شغل انجام دهند. همچنین لازم است افزون‌بر دانش و مهارت‌های خاص افراد را به شکل کلی‌تر برای زندگی و دنیای کار آماده سازند. آموزش فنی و حرفه‌ای برای سودمندی‌های شخصی، اجتماعی و اقتصادی است.

۲-۳. لازم است آموزش فنی و حرفه‌ای مبتنی‌بر فرهنگ یادگیری شود که بین افراد، صنایع بخش‌های مختلف و دولت مشترک است. در این فرهنگ به افراد قدرت داده می‌شود که به‌تدریج در زمینه مدیریت دانش خود و یادگیری مستقل مسئولیت بیشتری را بپذیرند و به موازات آن تأمین‌کنندگان دولتی و خصوصی آموزش فنی و حرفه‌ای برنامه‌هایی را برای تضمین دسترسی آسان‌تر به راه‌های مختلف یادگیری در دوران زندگی ارائه کنند.

۲-۴. آموزش فنی و حرفه‌ای نقش عمده‌ای در کاهش سطح اضطراب در میان گرداب‌های عدم اطمینان مداوم برعهده دارد. این کار با فراهم آوردن اطلاعات و دانش، مهارت‌ها و شایستگی‌ها، ظرفیت کارآفرینی و رشد شخصیت انسانی صورت می‌پذیرد.

۲-۵. کلیه کشورها به سیاست آموزشی منسجم و نظام آموزشی هماهنگی نیاز دارند که آموزش فنی و حرفه‌ای جزء اصلی آن باشد. آموزش فنی و حرفه‌ای باید با سایر بخش‌های آموزشی، به‌ویژه آموزش‌های عمومی و دانشگاهی، ارتباط نزدیکی داشته باشد تا گذر بدون مانع فراگیران

فراهم شود. باید بر چگونگی ارتباط، اعتباربخشی و ارزشگذاری بر آموخته‌های پیشین به‌منظور گسترش فرصت‌ها تأکید شود. در چنین گستره‌ای آموزش فنی و حرفه‌ای موظف است آموزش و تربیت حرفه‌ای اولیه محکمی را پایه‌ریزی کند که هدف آن یاد دادن چگونه یاد گرفتن است. مهارت ارزشمندی که به کار همه شهروندان، از نوجوان تا بزرگسال، خواهد آمد.

۲-۶. شاید بزرگ‌ترین چالش پیش روی آموزش فنی و حرفه‌ای هماهنگ کردن نیازهای آموزش و پرورش عمومی و آموزش حرفه‌ای از طریق برنامه درسی، به‌کارگیری علوم تربیتی و ارائه مناسب آموزش باشد. هر کشوری علاقمند است رویکرد برتر مورد نظر خود را برای هماهنگی این قلمرو دنبال کند، اما آشکار است که مقتضیات قرن بیست‌ویکم به اشتراک‌مساعی جدیدی میان ارکان اصلی نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌آموزی نیاز دارد.

۲-۷. لازم است آموزش فنی و حرفه‌ای در جوانان نگرش مثبتی را نسبت به نوآوری القا کند. همچنین آنان را در یاری رساندن به شکل‌گیری تغییرات توانا سازد و آنها را برای خوداتکایی و ایفای وظایف شهروندی آماده کند.

۲-۸. آموزش فنی و حرفه‌ای به‌ویژه در تضمین گذر بدون مانع از مدرسه به محل کار مؤثر است. برای تحقق این مهم به رویکردی کل‌گرا نیاز دارد که بتواند دوگانگی‌های آموزش آکادمیک و آموزش حرفه‌ای، دانستن و انجام دادن و استفاده از دست و مغز را پاسخگو باشد. لازمه این امر تشریک‌مساعی مؤثر با مدارس و صنعت و دیگر بخش‌های اقتصادی است که ارزش‌های مشترک، برنامه درسی مشترک، منابع مشترک و پیامدها و محصولات مشترک را دربر می‌گیرد.

۲-۹. غالباً بخش غیررسمی اقتصاد از گستره یادگیری مادام‌العمر کنار گذاشته می‌شود. آموزش فنی و حرفه‌ای لازم است برای دسترسی به این بخش به هر طریق ممکن نقش فعالی برعهده گیرد و دستیابی افراد محروم‌تر را به مسیرهای یادگیری مداوم تضمین کند. این مقوله با همین درجه از اهمیت برای ترک تحصیل‌کنندگان زودرس آموزش رسمی نیز صادق است.

۲-۱۰. برای دستیابی به همه این آرمان‌ها در آموزش فنی و حرفه‌ای ملاحظات ضروری زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

• راهنمایی شغلی و مشاوره برای کلیه مشتریان و مخاطبان نظام آموزش و تربیت حرفه‌ای از بیشترین اهمیت برخوردار بوده و به‌شدت نیازمند تقویت است. راهنمایی شغلی باید نیازهای صنایع، فراگیر و خانواده او را در نظر گرفته و در برابر شرایط و موقعیت‌های فراگیر حساس باشد. همچنین نقش آن باید با آماده کردن دانش‌آموزان و بزرگسالان برای امکان روبرو شدن مکرر با تغییر مسیر شغلی که ممکن است با دوره‌های متناوب بیکاری و اشتغال در بخش

غیررسمی اقتصاد همراه باشد، تسری داده شود. این‌گونه خدمات نباید تنها وظیفه مؤسسه‌های آموزشی تلقی شود بلکه لازم است در کلیه محل‌هایی که افراد به آن مراجعه می‌کنند ارائه شود.

- کلیه مخاطبان و دست‌اندرکاران به‌ویژه صنایع و فرهنگیان باید در تشریک‌مساعی جدید در آموزش فنی و حرفه‌ای شرکت کنند. در رویکرد یادگیری مادام‌العمر هریک از این شریکان می‌توانند از دیگران بسیار بیاموزند.

- هزینه بالای بسیاری از برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای باید مورد توجه قرار گیرد. در طراحی مجدد این آموزش‌ها باید به یادگیری در محل کار بیشتر توجه شود.

- گستره یادگیری مادام‌العمر اگر با تنوع در شیوه تأمین منابع، تنوع ارائه‌کنندگان آموزش و همچنین تنوع در سازوکارهای ارائه همراه باشد می‌تواند به بهترین شکل پایدار شود. در این حالت از رویکردهای نوآورانه در شیوه‌های معطوف به ارائه آموزش فنی و حرفه‌ای با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و یادگیری از راه دور باید استقبال شود.

- تضمین کیفیت به‌منظور ارتقای جایگاه بالاتر آموزش فنی و حرفه‌ای ضروری است.

- استانداردهای صلاحیت، فرآیندهای اعطای گواهینامه، روش‌های سنجش معتبر و پیامدهای قابل قبول، همگی اجزای کلیدی هستند و باید مانند نمادها و نشانگرهای تضمین کیفیت در کلیه نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای معتبر شناخته شوند.

- ما نیازمندیم که در سفر یادگیری مادام‌العمر درباره لحظه‌های بحرانی دانش بیشتری کسب کنیم. لازم است برای کمک به شناسایی مسائل اساسی بالقوه، دوراهی و فرصت‌هایی که هر مسافری در مراحل مختلف سفر با آن روبرو می‌شود پژوهش‌های بیشتری صورت گیرد. در این زمینه انجام پژوهش‌های طولی از همه مفیدتر خواهد بود. (پژوهش طولی نوعی از روش تحقیق است که به مشاهده یک گروه در یک دوره زمانی مشخص می‌پردازد و به کشف رابطه علت و معلولی کمک می‌کند و نیازمند وقت و تلاش بیشتری است).

- باید در برنامه‌های مدیریت اجرایی و طراحی برنامه‌های درسی جهت حرکت در نظام یادگیری مادام‌العمر، ورود و خروج پیوسته و نقاط باز ورود انعطاف‌پذیر باشد.

- بخش‌های آموزش باید به‌صورت کارآتر و آسان‌تر مسیرهای آموزشی‌زا برای فراگیران در دسترس قرار دهند. لازم نیست آنها همگن شوند. هر بخش می‌تواند هویت خود را نگه دارد. مدارک و گواهینامه‌های خود را در حیطه و قلمرو خود بپذیرد.

- جایگاه و منزلت آموزش فنی و حرفه‌ای در نگاه جامعه و رسانه باید ارتقا یابد. این موضوع شامل بالا بردن وضعیت معلمان در نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای به واسطه توجه به مهارت‌ها

و شایستگی‌شان و تأمین منابع برای کارها و فعالیت‌های آنان می‌شود. همچنین این موضوع نیازمند بازاریابی قوی از قابلیت‌های آموزش فنی و حرفه‌ای برای ذینفعان متعدد به وسیله ساده‌سازی این آموزش‌ها در ذهن و زبان آنها می‌باشد. همچنین نیازمند ارتقای تسهیم ارزش بین آموزش عمومی و آموزش فنی و حرفه‌ای به‌ویژه در کشورهای درحال توسعه می‌باشد (ایجاد توازن).

موضوع ۳- نوآوری در فرآیند آموزش و تربیت

۳-۱. چالش‌های پیش روی فراگیر در قرن بیست‌ویکم رویکردهای نوآورانه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را طلب می‌کند این نیاز بیش از همه در نیاز برای یک برنامه درسی به‌منظور دربرگیری موضوع‌های جدید و مسائل مهم به چشم می‌خورد. مثال‌های بدیهی آن فناوری، محیط زیست، فرهنگ و زبان‌های خارجی، توانایی‌های کارآفرینی و نیازمندی‌های صنایع خدماتی با رشد سریع از قبیل مهمانداری، گردشگری و سرگرمی می‌باشد.

۳-۲. گام‌های پرشتاب تغییرات، چشم‌انداز تازه‌ای را از برنامه در اختیار می‌گذارد که در آن فراگیران باید آماده شوند تا بر کهنه شدن مهارت‌های خود چیره شده و توان مواجهه واقعی با عناصر جدیدی که هنوز کاربرد عمومی نیافته‌اند را پیدا نمایند. همچنین آنان باید آمادگی ورود به بازار کار کاملاً جدیدی را داشته باشند که در آن شاید شیوه سنتی اشتغال - دستمزد تنها برای تعداد اندکی مطرح باشد و خوداشتغالی در اشکال مختلف آن ظرفیت بالایی را در تأمین عدم وابستگی اقتصادی در عصر جدید کارآفرینی برعهده داشته باشد.

۳-۳. فناوری جدید اطلاعات، امکانات نهفته کاملاً جدیدی را در زمینه یادگیری مبتنی بر فناوری پدید آورده است. باید امکان استفاده و کاربرد فناوری‌های ساده همانند فناوری‌های نوین و فناوری‌های جدید اطلاعات و ارتباطات در فرآیند یاددهی و یادگیری آموزش فنی و حرفه‌ای فراهم گردد. بدون آن که جنبه‌های با ارزش شیوه‌های سنتی آموزش، به‌ویژه خصوصیت ارتباط میان معلم و فراگیر (ماهیت شخصی و خودی) از دست برود. یادگیری مبتنی بر فناوری باید در پرورش فرهنگ یادگیری مادام‌العمر نقشی حیاتی برعهده گیرد. نقشی که دارای ظرفیت توانمند ساختن فراگیران از طریق تأمین مسیرهای جدید برای پاسخگویی به نیازهای آموزشی و مهارت‌آموزی آنان باشد.

۳-۴. فناوری‌های جدید به‌منظور دسترسی گسترده و همگانی به آموزش فنی و حرفه‌ای باید در اختیار گرفته شود و از آنها باید برای از میان برداشتن فاصله بین ارائه آموزش فنی و حرفه‌ای و آسان کردن راه دسترسی عموم به اطلاعات راهنمایی شغلی و برنامه درسی مبتنی بر دانش استفاده شود. همچنین فناوری‌های جدید باید از این قابلیت برخوردار باشند که در زمان و محل ارائه

آموزش فنی و حرفه‌ای انعطاف مناسبی به وجود آورند و به عنوان وسیله تسهیل‌گر، جهت نفوذ دادن فناوری‌های جدید در نقاط توسعه نیافته جهان به‌ویژه مناطق روستایی مورد استفاده قرار گیرند.

۳-۵. همان‌گونه که محیط کار بیش از پیش به مهارت‌های پیچیده‌تر نیازمند می‌شود به عنوان یک پیش‌نیاز اساسی برای آموزش فنی و حرفه‌ای ناگزیر باید «آموزش پایه با کیفیت» فراهم شود. این کار باید با کسب شایستگی‌های پیچیده‌تر در مدرسه از جمله سواد بالاتر، نوشتن و مهارت‌های حساب بالاتر و توانایی‌های فهم و ارتباط به وسیله ابزارهای فناوری جدید همراه گردد.

۳-۶. از آنجا که فناوری هزینه‌بر است باید با استفاده از مشارکت با صنایع، کارگزاران تأمین منابع مالی، همکاری‌های منطقه‌ای و جهانی، راه‌هایی برای روبرو شدن با هزینه سنگین فناوری به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه پیدا کرد. همچنین راه‌های تازه‌ای برای مشارکت در مالکیت فکری به نفع فراگیران در همه کشورها و موقعیت‌ها جستجو شود.

۳-۷. با توجه به اینکه نیاز به نوآوری در آموزش فنی و حرفه‌ای یک ضرورت است (و باید در اولویت باشد) نقش معلم در این زمینه باید مورد توجه قرار گیرد. به همین دلیل باید شیوه‌های تازه‌ای برای آموزش معلمین (آموزش اولیه) جستجو کرد، لذا بازاندیشی در مورد صلاحیت‌های مورد نیاز معلمان فنی و حرفه‌ای در قرن بیست و یکم باید صورت پذیرد که در آن توازن بهینه، میان آموزش دریافتی در محل دانشگاه و در محیط کار برقرار باشد. به معلمان باید برای تهیه و ساخت ابزارهای جدید سنجش و اندازه‌گیری، اعتباربخشی، برقراری ارتباط بین کار و سطوح آموزش و استانداردهای صدور گواهینامه یاری رسانده شود.

۳-۸. آموزش فنی و حرفه‌ای به سامانه اعلام خطر همه‌جانبه و مطالعات گسترده آینده‌نگری نیاز دارد که کسب آمادگی برای پذیرش تغییرات را در درون محیط جامعه تسهیل کند. بخش صنعت باید به همراه دولت و مراکز پژوهشی جهت تعیین دانش، مهارت‌ها و شایستگی‌هایی که مورد نیاز اقتصاد متغیر است شرکت کنند تا زمینه سازگار شدن نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای با آنها فراهم شود. به منظور پاسخگویی به افزایش پیش‌بینی شده در تحرک‌پذیری منابع برای قرن آینده لازم است چشم‌انداز شایستگی‌ها در میان مناطق مختلف به صورت بین‌المللی بیان شوند.

موضوع ۴ - آموزش فنی و حرفه‌ای برای همه

۴-۱. آموزش فنی و حرفه‌ای یکی از قوی‌ترین ابزارهایی است که در توانمندسازی کلیه اعضای یک جامعه برای روبرو شدن با چالش‌های جدید و یافتن نقش خود به عنوان عنصر مولد جامعه مؤثر است و برای تحقق همبستگی اجتماعی یکپارچه، احترام به خود، ابزار بسیار مؤثری به شمار می‌رود.

۴-۲. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای باید به‌عنوان نظام‌های جامع و همه‌شمولی طراحی شوند که نیازهای کلیه فراگیران در آن در نظر گرفته شود و برای همه در دسترس باشد. برای پرداختن به گروه‌های محروم حاشیه‌نشین به تلاش ویژه‌ای نیاز خواهد بود. در جایی که به برنامه‌های تخصصی نیاز باشد این برنامه‌ها باید به ترتیبی طراحی شوند که ورود به جریان اصلی آموزش را تسهیل کنند. همچنین تداوم دستیابی به یادگیری مادام‌العمر را تضمین نمایند.

۴-۳. فهرست گروه‌های حاشیه‌نشین به‌تدریج طولانی شده و مسلم است که هنوز گروه‌های دیگری ناشناخته باقی مانده‌اند. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در بخش رسمی و غیررسمی باید به شیوه‌های مختلفی ارائه شود تا برای بیکاران، ترک تحصیل‌کنندگان زودرس مدارس، جوانان بازمانده از تحصیل و کسانی که به‌علت دوری راه و نوع محل در شرایط نامساعد قرار گرفته‌اند روستاییان، بومیان، شهرنشینان ناامید، جمعیت درگیر در بازار کار غیررسمی با شرایط نامطلوب کار و زندگی، کودکانی که در شرایط مخاطره‌آمیز کار می‌کنند، پناهندگان، مهاجران و سربازان بازگشته از جنگ در مناطق درگیر، قابل دستیابی باشد.

۴-۴. نگرانی ویژه، حضور اندک زنان در آموزش فنی و حرفه‌ای است. برداشتهای سنتی درباره نقش‌های مناسب مردان و زنان در محیط کار مورد چالش است. آموزش فنی و حرفه‌ای باید به برنامه‌های یادگیری جنسیتی پاسخ دهد، هم در محتوا و هم در ارائه. شامل اقداماتی برای جذب مردان در حرفی که بیشتر زنان در آن غلبه دارند.

۴-۵. برای تقویت دسترسی برابر زنان و دختران در برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای، باید شیوه‌های مؤثرتر هدایت شغلی و مشاوره فراهم شود که در آنها امکان ارائه خدمات مشاوره و هدایت شغلی با توجه به جنسیت پیش‌بینی شده باشد. به‌طور همزمان باید محیط‌های آموزش و کار برای مشارکت زنان و دختران به شکل مساعدتری سازماندهی شده و تبعیض پنهان و آشکار جنسیتی از میان برداشته شود. همچنین تصویر مثبتی همراه با انگیزه‌های مناسب برای مشارکت زنان در آموزش فنی و حرفه‌ای به‌وجود آید.

۴-۶. به‌منظور غلبه بر فقدان فرصت‌های اشتغال برای زنان و دختران و اصلاح این تصویر غلط که آنها برای انجام پاره‌ای از کارهای ویژه توانمند نیستند، لازم است در برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای بر پرورش ظرفیت‌های کارآفرینی تأکید شود.

۴-۷. برای معلولان، مسافرت در مسیر یادگیری مادام‌العمر کار طاقت‌فرسایی است. مسیرها بسیار سنگلاخ و گذشتن از موانع برای آنها دشوار است. آرمان‌ها و پیشرفت‌های آنان باید گسترده‌تر شود. افراد معلول غالباً به‌دلایل متعدد با دشواری به آموزش فنی و حرفه‌ای دسترسی پیدا می‌کنند.

از جمله این دلایل دست کم گرفتن توانایی و استعداد های معلولان در رقابت برای دستیابی به مشاغل درآمدزا، توسط معلمان و مشاوران و راهنمایان شغلی آموزش فنی و حرفه‌ای است. باید مساعدت شود تا دسترسی معلولان به آموزش فنی و حرفه‌ای محقق شود و همگام با آن برای معلولان ناتوان‌تر باید راهبردهای یادگیری و برنامه‌های ویژه‌ای طراحی شود که به شکوفایی استعدادشان کمک کند و مشارکت آنان را در نیروی کار و جامعه بهینه سازد.

۴-۸. پایبندی به آموزش فنی و حرفه‌ای برای همه، مستلزم اتخاذ سیاست‌ها و راهبردهایی اندیشمندانه، منابع افزون‌تر، شیوه‌های متناسب و معطوف به ارائه خدمات آموزشی، محیط‌های مهارت‌آموزی دوستانه و کارکنان و معلمان دلسوز و حساس است.

موضوع ۵- نقش‌های در حال تغییر دولت و دیگر ذینفعان در آموزش فنی و حرفه‌ای

۵-۱. هرچند که دولت‌ها در آموزش فنی و حرفه‌ای مسئولیت ممتازی را برعهده دارند، اما در اقتصاد نوین مبتنی بر بازار لازم است طراحی سیاست‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و اجرای آنها از طریق مشارکت میان دولت، کارفرمایان، کارگران، صنایع، اتحادیه‌ها و جامعه به مرحله عمل برسد. این مشارکت باید چارچوب قانونی منسجمی به وجود آورد که اتخاذ یک راهبرد ملی برای تغییرات در آن محقق شود. در این راهبرد، دولت جدای از نقش فعلی آن در ارائه آموزش فنی و حرفه‌ای، می‌تواند نقش‌های راهبردی و تعیین‌کننده آرمان‌ها، تسهیل‌گر، هماهنگ‌کننده و در عین حال تضمین‌کننده کیفیت را ایفا کند. همچنین با شناسایی تعهدات جامعه و پرداختن به آنها امکان آموزش فنی و حرفه‌ای برای همگان را فراهم آورد. ظرفیت این مشارکت باید از طریق طرح‌های حرفه‌آموزی و تسهیلات مناسبی که مهارت‌های مربوطه را پرورش می‌دهند افزایش داده شود.

۵-۲. هدف این مشارکت جدید برای برقراری فرهنگ یادگیری در سراسر جامعه و همراه با آن تقویت اقتصاد، دستیابی به همبستگی اجتماعی، مساعدت به حفظ هویت و تنوع فرهنگی و اعتلای انسانیت است. مهارت‌آموزی باید برای کلیه مشاغل که مستقیماً به توسعه منابع انسانی مربوط می‌شوند، مسئولیت‌ها و حقوق بشر را در نظر گیرد. فرهنگ یادگیری باید موجب ایجاد و حفظ ساختار نهادهای شود که یادگیری مادام‌العمر، مشارکت گسترده‌تر در آموزش و مهارت‌آموزی، و پرورش اخلاق کار و تقویت روح کارآفرینی را محقق سازد.

۵-۳. منافع مالی و غیرمالی آموزش فنی و حرفه‌ای باید به وسیله دولت، صنایع و سایر ذینفعان و دست‌اندرکاران مورد پذیرش قرار گیرد.

۵-۴. مساعدت بخش‌های غیردولتی و خدمات داوطلبانه به تأمین آموزش فنی و حرفه‌ای باید مورد

استقبال قرار گرفته و حمایت شود، زیرا از منابع بسیار باارزشی است که غالباً نادیده گرفته می‌شود.

۵-۵. دولت و بخش خصوصی باید آموزش فنی و حرفه‌ای را به‌عنوان یک سرمایه‌گذاری و نه یک هزینه تلقی کنند. چون دارای بازده قابل توجهی است که رفاه کارگران، اعتلای بهره‌وری و رقابت‌پذیری بین‌المللی را شامل می‌شود. بنابراین امر تأمین منابع مالی برای آموزش فنی و حرفه‌ای با نهایت توانایی ممکن باید بین دولت، صنایع، جامعه و فراگیران تسهیم شود. همچنین از طریق فعالیت‌های درآمدزای جمعی، فرصت‌های تازه‌ای برای تأمین منابع فراهم شود. برای هر کشوری میزان ترکیب این شیوه‌ها متفاوت است. اما باید در نظر داشت که منافع آموزش فنی و حرفه‌ای به تمامی ذینفعان جامعه می‌رسد. بنابراین، آنها باید در ایجاد و تقویت نشاط و سرزندگی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای از طریق مشارکت در هزینه و در نظر گرفتن شیوه‌های انگیزشی مناسب، از طرف دولت مسئولیت بپذیرند.

۵-۶. تنوع ارائه‌کنندگان خدمات آموزش فنی و حرفه‌ای در بخش دولتی و بخش خصوصی، که با رقابت سالم و با رعایت چارچوب ملی تضمین کیفیت فعالیت می‌کنند، به بهترین شکل می‌تواند در خدمت اقتصادی سرزنده قرار گیرد. توازن به شیوه‌های مختلفی قابل دستیابی است. اما دولت باید مسئولیت تأمین مالی تربیت حرفه‌ای آغازین باکیفیت را، صرفنظر از آنکه کدام بخش خدمات آموزشی را ارائه می‌کند برعهده گیرد. همچنین دولت باید به‌عنوان آخرین راه چاره اقدامات خود را طی سال برنامه‌ریزی نماید، تا اطمینان حاصل کند که جمعیت محروم و در معرض خطر مورد غفلت قرار نگرفته و دسترسی آنان به آموزش فنی و حرفه‌ای تضمین خواهد شد. در کلیه کشورها این نیاز ویژه احساس می‌شود که باید مهارت‌آموزی‌های «اشتغال‌محور» توسعه یابد. آموزش‌هایی که به خوبی با آموزش‌های درون‌دستگاهی مرتبط و بر چارچوب ملی بنا شده باشد که در آن پایگاهی برای آموخته‌ها و سوابق تحصیلی تجربی فراگیران و نقاط ورود و خروج منعطف و متعددی پیش‌بینی شده است. در این زمینه بخش خصوصی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

۵-۷. در درون دولت‌ها نیز غالباً مسئولیت‌های مشترک و همپوشانه‌ای (در حال تداخل) در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای به وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلف واگذار شده است، شایسته است که دولت‌ها چارچوب سازمانی و تشکیلات خود را تا سرحد امکان با تلاش‌های ملی در آموزش فنی و حرفه‌ای هماهنگ کنند و همکاری مؤثر و کارآیی با بخش خصوصی برای تقویت و ارتقای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای سود رسانی همه ذینفعان به‌وجود آورند.

۵-۸. لازم است کلیه دست‌اندرکاران آموزش فنی و حرفه‌ای به‌طور مداوم تجربه خود را درباره

جنبه‌های مختلف آموزش فنی و حرفه‌ای افزایش دهند. بنابراین باید به سازوکارهای مؤثری برای تبادل تجربه و نظرات تخصصی از طریق پژوهش‌های مداوم جهت ایجاد تناسب در سیاستگذاری‌های کلیدی (مسائل کلیدی) به‌کار گرفته شود. رویکردهای دیگر در این زمینه عبارتند از: ایجاد پایگاه‌های مشترک اطلاعات، فناوری‌های چند رسانه، همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی.

۹-۵. فرصت بسیار مناسبی برای کشورهاست که تجربه‌های خود را در زمینه طراحی و اجرای سیاست‌ها و راهبردهای آموزش فنی و حرفه‌ای و مشارکت و تعیین نقش‌های مناسب خصوصی و دولتی مبادله کنند. در این زمینه به همکاری و تشریک‌مساعی متقابل میان کشورهای توسعه یافته و درحال توسعه و کشورهایی که تازه به بازار روی آورده‌اند، نیاز است.

موضوع ۶ - بهبود همکاری بین‌المللی در آموزش فنی و حرفه‌ای

۱-۶. آموزش و پرورش و به‌ویژه آموزش فنی و حرفه‌ای به‌منظور کمک مؤثر به توسعه اقتصادی و اجتماعی نیاز مبرمی به حمایت‌های هرچه بیشتر مالی و فنی سازمان‌های بین‌المللی دارد.

۲-۶. از همکاری بیشتر میان یونسکو و شرکای بین‌المللی آن مانند سازمان جهانی کار، بانک جهانی و بانک‌های توسعه منطقه‌ای، OECD و اتحادیه اروپا، بنیاد حرفه‌آموزی اروپا، آیسسکو (سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی اسلامی) و کشورهای مشترک‌المنافع، کشورهای فرانسه‌زبان و مانند آنها برای ارتقای آموزش فنی و حرفه‌ای استقبال می‌شود. در چارچوب این همکاری یونسکو، به‌دلیل مزیت نسبی در قلمروهای مختلف آموزش می‌تواند نقش هماهنگ‌کننده را عهده‌دار شود.

۳-۶. بین شمال و جنوب و همین‌طور بین کشورهای جنوب برای نوسازی و حفظ نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای ازجمله به وسیله پژوهش و توسعه باید همکاری بیشتری برقرار شود.

۴-۶. نیازهای کشورهای درحال توسعه، به‌ویژه در قلمروهایی مانند سرمایه‌گذاری در آموزش فنی و حرفه‌ای، تدارک آموزش پایه ازجمله مهارت‌های خواندن، نوشتن و حساب کردن که دسترسی به آموزش فنی و حرفه‌ای را تسهیل می‌کند، افزایش بودجه آموزش فنی و حرفه‌ای و تشویق آنها برای در اختیار گرفتن مالکیت آموزش فنی و حرفه‌ای، مستلزم شناسایی دقیق است.

۵-۶. مراجع مالی بین‌المللی باید کمک به آموزش و به‌ویژه آموزش فنی و حرفه‌ای را برای حفظ صلح و ثبات و پیشگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی مورد تأیید قرار دهند. همچنین لازم است حمایت از آموزش فنی و حرفه‌ای را در شرایط اعطای کمک‌هایشان به کشورهای درخواست‌کننده آن بگنجانند.

۶-۶. از کوشش‌های یونسکو در جهت تدوین راهبرد آموزش فنی و حرفه‌ای در نخستین دهه قرن

بیست‌ویکم قویاً حمایت شود. شبکه UNEVOC باید تقویت شود و کشورهای عضو تشویق شوند که به تقویت شالوده‌های مراکز ملی و منطقه‌ای به‌عنوان ابزاری اساسی جهت تحقق چشم‌اندازهای جدید برای آموزش فنی و حرفه‌ای در قرن بیست‌ویکم، ادامه دهند. کنگره قویاً توصیه می‌کند که یونسکو تخصیص بودجه به فعالیت‌ها و برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای خود را، به‌منظور تضمین اجرای موفقیت‌آمیز راهبردهای جدید، افزایش دهد. برای تجدید نشاط آموزش فنی و حرفه‌ای در قرن جدید، یونسکو باید جایزه بین‌المللی نوآوری در آموزش فنی و حرفه‌ای را مورد توجه قرار دهد.

۶-۷. در پرتو چشم‌انداز گسترش یافته آموزش فنی و حرفه‌ای که در این کنگره مورد تأیید قرار گرفته است، بر ضرورت برقراری رابطه جدید میان بخش‌های مختلف آموزش و پرورش و حرفه‌آموزی، اتخاذ رویکرد کل‌گرایی در جهت آماده‌سازی برای زندگی در دنیای کار و همچنین ایجاد مسیرهای بدون مانع در یادگیری مادام‌العمر، تأکید می‌شود. کنگره به مدیرکل یونسکو توصیه می‌کند که با همکاری نزدیک با سازمان‌های جهانی مفهوم مشترکی از آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی را که راهنمای راهبردی یونسکو برای قرن بیست‌ویکم باشد تدوین کند.

سومین کنگره بین‌المللی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای یونسکو - شانگهای - ۲۰۱۲

«دگرگون‌سازی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای: ساختن مهارت‌ها برای کار و زندگی»

مقدمه

ما، شرکت‌کنندگان در سومین کنگره بین‌المللی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای که از تاریخ دوازدهم تا شانزدهم ماه می سال ۲۰۱۲ در شانگهای (جمهوری خلق چین) برگزار شد، دور هم جمع شدیم و روندهای عمده و سیاستگذاری‌ها در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای را از دومین کنگره بین‌المللی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که در سنئول (جمهوری کره) در سال ۱۹۹۹ برگزار شد را تاکنون (۲۰۱۲) بررسی کردیم. ما مورد بحث قرار دادیم چالش‌هایی که نظام آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با آن مواجه شده است و بررسی کردیم پاسخ‌های مناسب با هدف را برای ایجاد درک بهتر از سهم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در توسعه پایدار، و تعیین جهت‌گیری‌های استراتژیک برای همکاری میان کشورها و جامعه بین‌المللی برای حمایت از آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای برای همه، در چارچوب تمامی تلاش‌ها به نفع دسترسی، شمول و برابری، آموزش برای توسعه پایدار و فرهنگ صلح. ما از دولت جمهوری خلق چین برای میزبانی کنگره، استقبال و مهمان‌نوازی سخاوتمندانه و گرم صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

با یادآوری توصیه‌های کنگره بین‌المللی در توسعه و بهبود آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای (برلین، ۱۹۸۷)، کنوانسیون در آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای (۱۹۸۹)، توصیه‌های دومین کنگره بین‌المللی آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای (سنئول، ۱۹۹۹)، پیشنهاد تجدیدنظر در مورد آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای (۲۰۰۱)، اعلامیه بن در یادگیری برای کار، شهروندی و توسعه پایدار (۲۰۰۴)، اعلامیه بن در آموزش و پرورش برای توسعه پایدار (۲۰۰۹)، طرح عملی گروه ۲۰ در توسعه (سنئول، ۲۰۱۰)، اعلامیه کشورهای کمتر توسعه‌یافته (LDCs) نشست وزیران در سیزدهمین جلسه کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد (دوحه، آوریل ۲۰۱۲)، نتایج رایزنی‌های سازماندهی شده منطقه‌ای در تدارک برای کنگره شانگهای (اعلامیه عمان و مونتگوبی) و نتایج سه سالانه انجمن توسعه آموزش و پرورش در آفریقا (۲۰۱۲).

با تأکید بر اینکه انتظار می‌رود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به تحقق اهداف آموزش برای همه (EFA) و اهداف توسعه هزاره (MDGs) در افق (سال ۲۰۱۵) فعالانه کمک کرده و نزدیک شود. و اهمیت آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای که به‌طور فزاینده‌ای در حال شناخته شدن است را در آستانه کنفرانس ریو و گروه ۲۰ سازمان ملل متحد در توسعه پایدار (۲۰-۲۲ ژوئن ۲۰۱۲) و در بحث‌های بین‌المللی پس از ۲۰۱۵ و برنامه‌های آموزش و توسعه بین‌المللی در دستور کار آنها قرار دهیم.

و با توجه به دستاوردهای معناداری که در توسعه سیاست‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در سطح ملی و بهبود هماهنگی‌ها که از دومین کنگره بین‌المللی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، به‌ویژه در نظر گرفتن ارتباط بین آموزش و پرورش و تربیت حرفه‌ای و نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در یادگیری مادام‌العمر حاصل شده است.

و همچنین توجه به بحث‌های جاری مفهومی در تعریف آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای (TVET)، از جمله استفاده از واژه‌های دیگری مانند «توسعه مهارت‌های فنی و حرفه‌ای (TVSD)».

و با پذیرش اینکه چالش‌های اجتماعی و توسعه جدید با ظهور جوامع دانش‌محور، گسترش سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات، آثار بحران‌های مالی جهانی و استلزامات تغییرات آب و هوایی و روندهای جمعیتی و ظهور مهارت‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای جدید و اغلب در سطح بالا مرتبط هستند.

و همچنین با پذیرش اینکه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌تواند نقش فعالی را در پرداختن به نگرانی‌های مربوط به زمینه، از قبیل شرایط نامطلوب اجتماعی و اقتصادی از جمله اشتغال و بیکاری - به‌ویژه زنان و جوانان - فقر و محرومیت، نابرابری‌های شهری، روستایی، ناامنی غذایی، دسترسی محدود به خدمات بهداشتی و درمانی، چالش‌های خاص روبروی

کشورهای کمترتوسعه‌یافته (LDCs)، جزایر کوچک در کشورهای درحال توسعه (SIDS) و کشورهای در شرایط متأثر از جنگ و بلایای طبیعی، بازی کند.

و با در نظر گرفتن نقش آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در ارتقای تنوع فرهنگی و اطمینان از انتقال دانش و مهارت‌ها بین نسل‌ها، پرورش توسعه انسان‌محور و نیاز به در نظر گرفتن آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در رابطه با زمینه خاص هر کشور، در حین شناخت ابعاد جهانی آن.

و توصیه‌ها بر اینکه دولت‌ها و سایر ذینفعان آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در کشورهای عضو یونسکو را که اقدامات زیر را در پاسخ به چالش‌های مشخص شده در کنگره در نظر گرفته و اجرا نمایند:

۱. ارتقای ارتباط و تناسب آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

- به‌روزرسانی و تدوین مکانیسم و ابزار برای شناسایی نیازهای مهارتی حال و آینده، برای اطمینان از ارتباط برنامه‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای با بازار کار به‌سرعت درحال تغییر، اقتصاد و جامعه

- به‌حساب آوردن (دارا بودن، مندرج کردن) آموزش برای اقتصاد «سبز» و جوامع «سبز» به‌عنوان بخشی از برنامه‌های درسی و صلاحیت حرفه‌ای آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و دستور کار پیشبرد آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای سبز به طرف کاهش کربن و رشد و توسعه چرخه آب و هوا.

- ترویج ترکیب فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای به‌عنوان منعکس‌کننده تحولات درحال وقوع در محل کار و در جامعه بزرگ.

- پرداختن و توجه خاص به حرفه‌هایی که از کمبود پرسنل ماهر رنج می‌برند.

- توجه کردن به نیازها و تقاضاهای محلی.

- توسعه چارچوب‌ها و مکانیسم‌های تشویقی برای ترویج مشارکت فعال ذینفعان مربوطه در برنامه‌ریزی، اداره، برنامه‌ریزی درسی، توسعه و ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای و همچنین همکاری بنگاه‌های اقتصادی، مدارس و یادگیری در محل کار.

۲. گسترش دسترسی، بهبود کیفیت و عدالت

- توسعه سیاست‌های مؤثر به‌منظور بهبود فرآیندهای یاددهی و یادگیری. به‌طور خاص، توسعه سیاست‌ها و چارچوب‌ها برای حرفه‌ای کردن (افزایش سطح تخصص و توانمندی) کارکنان آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و توسعه و تقویت استانداردهای آموزشی برای تمام سطوح.

- تلاش به‌منظور ارتقای کیفیت در انواع مختلف آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای که در محیط‌های چندگانه صورت می‌گیرد، ازجمله از طریق تعریف استانداردهای کیفیت و معیارهای مقایسه‌ای.

- ارتقای مهارت‌های چندگانه از قبیل حل مسئله و تفکر انتقادی، مهارت‌های کارآفرینی و ظرفیت‌سازی برای انطباق رفتار، به‌منظور تجهیز یادگیرندگان به مهارت‌هایی برای زندگی و معیشت پایدار.

- اقدامات نوآورانه برای فراهم کردن کیفیت و فراگیری آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، به‌خصوص به گروه‌های محروم از جمله یادگیرندگان معلول، جمعیت‌های روستایی و به حاشیه رانده شده، مهاجران و کسانی که در شرایط متأثر از جنگ و بلایای طبیعی قرار دارند.

- بهبود برابری جنسیتی با ترویج دسترسی برابر زنان و مردان به برنامه‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، به‌ویژه در حوزه‌هایی که در آن تقاضای شدید در بازار کار وجود دارد و با تضمین اینکه در برنامه‌های درسی و مواد آموزشی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از رویکرد جنسیتی اجتناب شده است.

۳. تطبیق صلاحیت‌های حرفه‌ای و ایجاد مسیرهای آموزش

- پشتیبانی از مسیرهای آموزش انعطاف‌پذیر و تجمیع آنها، به رسمیت شناختن و انتقال از یادگیری‌های فردی از طریق شفاف‌سازی، استقرار سیستم‌های صلاحیت حرفه‌ای پیامدمحور، اقدامات معتبر برای سنجش و ارزیابی، شناسایی و اعتباردهی صلاحیت‌های حرفه‌ای از جمله در سطح بین‌المللی، تبادل اطلاعات و توسعه اعتماد متقابل و همکاری میان تمام ذینفعان مربوطه، تعمیم مکانیسم‌های تضمین کیفیت به‌صورت یکپارچه به تمام قسمت‌های سیستم صلاحیت حرفه‌ای.

- ارتباط آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای با آموزش و پرورش عمومی برای اطمینان از مسیرهای انعطاف‌پذیر در تمام سطوح و تسهیل پیشرفت یادگیرندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سطوح بالاتر آموزش به‌عنوان بخشی از استراتژی‌های یادگیری مادام‌العمر. اطمینان از اینکه تمام مسیرهای آموزشی جوانان را با مهارت‌های مرتبط با بازار کار همراه با سطح مناسبی از سواد و حساب و مهارت‌های قابل انتقال، ارزش‌ها و نگرش‌ها آماده می‌کند.

- توسعه سیستم‌های راهنمایی شغلی و حرفه‌ای برای کمک به یادگیرندگان در انتخاب مسیر شغلی مناسب، از طریق فراهم کردن اطلاعات به روز بازار کار و ابزارهای خود ارزیابی، شناسایی استعدادها و علایق، و ترویج کسب مهارت‌های مدیریت حرفه

۴. پایگاه شواهد و مدارک

- تقویت چارچوب‌ها و ابزارها جهت بهبود جمع‌آوری شواهد کمی و کیفی مربوط به تدوین دستور کار سیاست‌های ملی، شامل معلمان و مربیان، پایش و ارزشیابی آن به‌منظور بهبود.

- تدوین ابزارهای اندازه‌گیری اثربخشی و کارایی سیاست‌ها.

- ارتقای ظرفیت‌های ملی برای استفاده مناسب از شواهد به‌طور مؤثر در چرخه سیاستگذاری،

شامل ظرفیت شرکای اجتماعی و جامعه مدنی به منظور کمک به این فرآیند.

- تقویت پژوهش در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، با ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی و ترویج بیشتر سیاستگذاری مبتنی بر شواهد پژوهشی.

- حصول اطمینان از انسجام بین مجموعه داده‌های ملی و استانداردها و اقدام‌های بین‌المللی.

۵. تقویت مدیریت و گسترش مشارکت

- ایجاد رویکردها و چارچوب‌های مناسب برای درگیری نمایندگان بنگاه‌های اقتصادی،

کارگران، یادگیرندگان و جامعه مدنی، از جمله جوانان در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

- توسعه مشارکت در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در چارچوب طرح‌های همکاری منطقه‌ای

و ناحیه‌ای.

۶. افزایش سرمایه‌گذاری در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و متنوع‌سازی تأمین منابع مالی

- به رسمیت شناختن آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای به عنوان سرمایه‌گذاری در سرمایه

انسانی که تولیدکننده با بازگشت سرمایه با منافع بالاست، در طیف گسترده‌ای از بازیگران از جمله افراد، بنگاه‌های اقتصادی و دولت، و دادن اولویت بالا به آن.

- تنوع در منابع مالی با درگیر کردن همه ذینفعان، به ویژه از طریق استفاده از مکانیسم‌های

تشویقی مناسب.

- ارتقای طرح‌های تأمین منابع مالی هدفدار برای تسهیل دسترسی گروه‌های محروم از

آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مشاغل، از جمله شغل‌های «سبز»

۷. حمایت کردن از آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

- تأکید بر نقش اساسی که آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در ترویج رفاه اقتصادی و انسجام

اجتماعی دارد.

- ارتقای چهره مناسب (نما، جایگاه و منزلت) و جذابیت‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

در میان یادگیرندگان، خانواده‌ها و سایر ذینفعان از طریق رسانه‌ها و اطلاع آنها برای امکان

پیشرفت، اشتغال و رضایت شخصی که آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌تواند ارائه دهد؛

پذیرش اینکه، درگیری فعال جامعه بین‌المللی شامل بازیگران دو و چندجانبه (عوامل)، همچنین

مؤسسات خصوصی و جامعه مدنی برای پرداختن به چالش‌های سیاستگذاری برای آموزش و

تربیت فنی و حرفه‌ای اهمیت حیاتی دارد

و توصیه می‌کنیم که:

- به رسمیت شناختن نقش اساسی که آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در مقابله با بیکاری

- جوانان و کم‌اشتغالی بازی می‌کند.
- اطمینان از دیدگاه بهتر و پشتیبانی برای آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیر آموزش بین‌المللی بعد از ۲۰۱۵ و دستور کار برنامه‌های توسعه پایدار.
- دادن اولویت ویژه به توسعه پژوهش و تحلیل‌های معتبر، قوی و اساسی مبتنی بر شواهد برای سیاستگذاری و تخصیص کارآمد و عادلانه هدایت منابع.
- هم‌راستا کردن همکاری‌های بین‌المللی با نیازهای ملی در راهبردهای بین‌بخشی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای جهت ارتقای سهم مالکیت (داشته‌ها، دارایی) از برنامه‌های توسعه و تشویق به حمایت بیشتر در این زمینه.
- دادن اولویت ویژه به کشورهای کمتر توسعه‌یافته، جزایر کوچک در کشورهای درحال توسعه و کشورهای متأثر از جنگ و بلایای طبیعی.
- عطف توجه موزون به کشورهای با درآمد متوسط (MICS) با در نظر گرفتن چالش‌های خاصی که آنها با آن روبرو هستند.
- فراهم کردن پایگاه مناسب برای مبادلات بین‌المللی در سیاست‌ها، ابزارها و رویکردها با حمایت و سودآوری از همکاری جنوب - جنوب و شمال - جنوب ؛
- دعوت می‌کند مدیر کل یونسکو را به اجرا و دنبال کردن عملیات زیر:**
- تسهیل برای بحث در مورد محل‌های (مکان) آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارت‌های دنیای کار در آموزش بین‌المللی بعد از ۲۰۱۵، و برنامه‌های توسعه، درس گرفتن از اجرای استراتژی یونسکو برای آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای (۲۰۱۵-۲۰۱۰).
- تقویت نقش آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای به‌صورت کل‌نگر و فراگیر در توسعه انسانی.
- جمع‌آوری و انتشار شواهد برای نشان دادن رویکردهای سیاستی متنوع و چندگانه برای دگرگونی و توسعه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای با استفاده از شبکه‌های یونسکو - یونیوک و جایگاه فعال یونسکو در این زمینه.
- توسعه و افزایش ظرفیت‌های شبکه یونیوک و نقش کلیدی آن در توسعه ظرفیت‌های تصمیم‌گیرندگان و دست‌اندرکاران و تسهیل مشارکت همه ذینفعان.
- در نظر گرفتن ارتباط و نتایج کنوانسیون یونسکو در مورد آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۹۸۹) و پیشنهاد تجدیدنظر در رابطه با آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای (۲۰۰۱) با توجه به توسعه احتمالی جدید و یا تجدیدنظر در ابزارهای هنجار سازگاری با جهان درحال تغییر.
- در مشورت با کشورهای عضو و سایر سازمان‌های مربوطه، امکان ایجاد شبکه‌ای از یک

نیروی کار بین‌المللی برای توسعه دستورالعمل‌های بین‌المللی در تضمین کیفیت برای به رسمیت شناختن صلاحیت‌های حرفه‌ای، براساس نتایج یادگیری و تعیین مجموعه‌ای از سطوح مرجع جهانی، به‌منظور تسهیل مقایسه‌های بین‌المللی و به رسمیت شناختن صلاحیت‌های حرفه‌ای در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را مورد توجه قرار دهید.

- براساس کار انجام شده توسط گروه واسط در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، به‌ویژه گروه کاری (کارگروه) شاخص‌ها و اقدامات اساسی توسعه منابع انسانی گروه ۲۰ در فراهم کردن برنامه عمل چندساله در مورد توسعه، با پشتیبانی فنی مؤسسه آمار یونسکو، پایگاهی برای ایجاد چارچوب‌های آماری بین‌کشوری و سکویی برای پایش جهانی و منطقه‌ای ایجاد گردد.
- علاوه‌بر توسعه همکاری با یونسکو (مرتبط با سازمان ملل متحد) و شرکای چندجانبه، همچنین با بانک‌ها و سازمان‌های توسعه منطقه‌ای از طریق تقویت تعامل سازمانی در «گروه بین آژانس» در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و گروه‌های کاری (در یونسکو) ارتباط برقرار کنید.
- انجام اقدامات مناسب منطقه‌ای و پیگیری فعالیت‌های بین‌المللی. ایفای نقش در همکاری با شرکای فعال توسعه در این زمینه، توافق شانگهای

فرا تحلیل نتایج کنگره‌های بین‌المللی یونسکو

مرور اجمالی بر توصیه‌ها و نتایج کنگره‌های بین‌المللی یونسکو برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نشان می‌دهد که فاصله‌های زمانی برگزاری بین آنها فرصت‌های عملیاتی برای کاربست و تبادل تجارب بین کشورهای عضو است. لذا انتظار این است که دست‌اندرکاران آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور طی چهار دهه (دهه ۷۰ تاکنون) مجموعه‌ای از پژوهش‌ها، مطالعات موردی، اقدامات عملی مبتنی بر آن را به‌صورت تحلیلی در اختیار داشته باشند تا به‌صورت اسنادی و مقایسه‌ای بتوان آن را مورد استفاده قرار داد، درحالی که شواهد حاکی از آن است که اکثر این توصیه‌نامه‌ها و نتایج کنگره‌ها فقط ترجمه و انتشار یافته است، اما در مورد کاربست آن دستکم به‌صورت مطالعات موردی و یا کارهای پژوهشی با نتایج عملی تردید جدی وجود دارد که قابل مطالعه باشد، به هر حال محورهای تأکیدی و قابل مقایسه در این سه کنگره و اجلاس هجدهم عبارتند از:

- آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید در برنامه درسی آموزش عمومی و حتی پیش از آن و در دوره متوسطه نظری مد نظر قرار گیرد.

- آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید فرد را برای اشتغال در یک حوزه حرفه‌ای آماده کنند.
- اصلاح و تجدیدنظر در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید متأثر از تغییرات فناوری و

پیچیدگی‌های کار به صورت دوره‌ای انجام شود.

- صلاحیت حرفه‌ای باید جانشین مدارک تحصیلی برای استخدام و اشتغال به کار شود.

- در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای استانداردهای ملی منطبق با استانداردهای بین‌المللی تهیه و اجرا شود.

- ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسط تمام بخش‌های اقتصادی، متناسب با نیازهای آنان و براساس استانداردهای ملی مشاغل انجام شود و صلاحیت حرفه‌ای ملی موجب تضمین کیفیت آموزش شود.

- جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید ارتقا یابد.

- ذینفعان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید مشارکت فعال در مجموعه فرآیندهای آموزش فنی و حرفه‌ای داشته باشند.

- بین سیاستگذاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سیاست‌های اقتصادی ارتباط برقرار گردد.

- نوآوری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای همه امکانپذیر گردد.

- نقش‌های ذینفعان در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای شفاف شود.

برای مقایسه و دید اجمالی، توصیه‌ها و نتایج آنها در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. مرور اجمالی بر نتایج کنفرانس‌های بین‌المللی یونسکو برای آموزش‌های

فنی و حرفه‌ای (۱۹۷۴-۲۰۱۲)

عنوان اجلاس و کنفرانس	محل برگزاری	تاریخ برگزاری	توصیه‌ها و نتایج
هجدهمین اجلاس عمومی یونسکو	پاریس	۱۹۷۴	آموزش‌های فنی و حرفه‌ای جزئی لازم از آموزش عمومی است. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای وسیله‌ای برای آماده شدن در یکی از رشته‌های شغلی است. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای جنبه‌ای از آموزش مداوم است.
اولین کنفرانس بین‌المللی برای آموزش فنی و حرفه‌ای	برلین	۱۹۸۷	مشارکت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مردم‌سالاری و پیشرفت اجتماعی نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در توسعه منابع انسانی افزایش مشارکت زنان در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای استلزامات پیشرفت علم و فناوری برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای لزوم همکاری‌های بین‌المللی برای توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

عنوان اجلاس و کنگره	محل برگزاری	تاریخ برگزاری	توصیه‌ها و نتایج
دومین کنگره بین‌المللی برای آموزش فنی و حرفه‌ای	سنول	۱۹۹۹	مقتضیات در حال تغییر قرن بیست‌ویکم و چالش‌های پیش روی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بهبود نظام‌های ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و حرفه‌آموزی در سراسر زندگی نوآوری در فرآیند آموزش و تربیت حرفه‌ای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای همه نقش در حال تغییر دولت و سایر ذینفعان در آموزش فنی و حرفه‌ای بهبود همکاری بین‌المللی در آموزش فنی و حرفه‌ای
سومین کنگره بین‌المللی برای آموزش فنی و حرفه‌ای	شانگهای	۲۰۱۲	افزایش ارتباط آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسعه دسترسی، بهبود کیفیت و عدالت تطبیق صلاحیت‌های حرفه‌ای و اصلاح مسیر آموزش بهبود شواهد اصلی شامل ارتقای ظرفیت‌های ملی، تقویت پژوهش، اطمینان از انطباق استانداردهای ملی و اقدام‌های بین‌المللی تقویت مدیریت و گسترش مشارکت افزایش سرمایه‌گذاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و تنوع منابع مالی حمایت کردن از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

تحلیل گزاره‌های اجلاس هجدهم و کنگره‌های سه‌گانه یونسکو در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

اجلاس هجدهم و سه کنگره ۲۲ گزاره داشته است که برخی از آنان با واژگانی متفاوت و با تغییر حوزه عمل تکرار شده است اما می‌توان این نکته را مورد توجه قرار داد که طی این چهار دهه علیرغم اینکه اعضای شرکت‌کننده و تصمیم‌گیرندگان متفاوت بوده‌اند، اما سیر توصیه‌ها و نتایج تکمیلی، پیش رونده و همراه با اقتضائات زمانی بوده است. بررسی این گزاره‌ها نشان می‌دهد که به مرور آموزش‌های فنی و حرفه‌ای جزء عوامل قابل محاسبه در توسعه پایدار برای کشورها شده است. شواهد این ادعا موضوعات اقتصادی و اجتماعی است که در دهه اخیر (شروع قرن بیست‌ویکم) کشورها با آن مواجه شده‌اند که برخی از آنها عبارتند از:

- بیکاری^۱ روزافزون ناشی از بی‌مهارتی نیروی کار،
 - خوداشتغالی^۲، به‌جای اشتغال دولتی،
 - تغییرات سریع و روزافزون فناوری و لزوم سازگاری نیروی کار با آن،
 - توجه به صلاحیت حرفه‌ای ملی^۳ به‌جای مدرک تحصیلی^۴،
 - مزیت‌سازی (افزایش و تربیت نیروی انسانی با صلاحیت حرفه‌ای بالا) به‌جای مزیت نسبی سرمایه‌های فیزیکی و کالبدی)،
 - تغییر فضای کسب‌وکار و سیاست آن به نحوی که تمام فعالیت‌ها در این فضا نیاز به مهارت و صلاحیت حرفه‌ای قابل مقایسه بین‌المللی دارد،
 - محدودیت منابع و لزوم جایگزینی آن به بهترین وجه و در کمترین زمان،
 - تنوع نیازها و لزوم برآورده کردن آن،
 - مصرف منابع انرژی و لزوم جایگزین‌های اثربخش و پایدار.
- برای مقایسه این گزاره‌ها و ترکیب‌بندی تخصصی آن به زبان آموزش پنج شاخص مورد توجه قرار گرفته است:
۱. صلاحیت حرفه‌ای ملی،
 ۲. اشتغال پایدار^۵،
 ۳. تغییرات فناوری^۶ و لزوم سازگاری مداوم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با این تغییرات،
 ۴. پیچیدگی‌های محل کار^۷ و برنامه‌های درسی فنی و حرفه‌ای (سیاست و انطباق خود به خودی)،
 ۵. تلفیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی.
- جدول ۲. مقایسه گزاره‌ها را با معیارهای شاخص نشان می‌دهد.

1. Unemployment
 2. Self Employment
 3. National Vocationalqualification
 4. Credential
 5. Sustainable Employment
 6. Pace of Technology
 7. Complexity of Workplace

جدول ۲. مقایسه گزاره‌ها با معیارهای شاخص

شاخص	گزاره‌های مرتبط
صلاحیت حرفه‌ای ملی	توسعه منابع انسانی آماده شدن برای یکی از رشته‌های شغلی بهبود نظام ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اصلاح مسیر آموزش و صلاحیت حرفه‌ای ملی
اشتغال پایدار	توسعه منابع انسانی آموزش فنی و حرفه‌ای برای همه افزایش سرمایه‌گذاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نوآوری در فرآیند آموزش تغییر نقش دولت‌ها
تغییرات فناوری و ویژگی‌های برنامه درسی متناسب با آن	استلزامات پیشرفت علم و فناوری مقتضیات درحال تغییر قرن ۲۱ نوآوری در فرآیند آموزش وجود استانداردهای ملی
پیچیدگی‌های محل کار و تأثیر آن بر مهارت نیروی انسانی	مقتضیات در حال تغییر قرن ۲۱ ارتباط با دنیای کار نوآوری در فرآیند آموزش وجود استانداردهای ملی آموزش مداوم
تلفیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی	آشنا شدن با فناوری به‌عنوان یکی از اجزای اصلی آموزش و پرورش عمومی شناخت دنیای کار راهنمای شغلی و تحصیلی توازن و تعادل بین آموزش نظری و کار عملی آشنایی با فنون و حرف ارتقای کیفیت زندگی

تحلیل گزاره‌ها و تطبیق شاخص‌ها نشان می‌دهد که چهار حوزه اساسی مورد تأکید بوده است.

۱. اولین حوزه، وجود چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی است که متأسفانه علیرغم وجود ماده (۵۵) قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم هنوز عملیاتی نشده است. این درحالی است که از ۱۹۸۵ میلادی که وجود چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی در دستور کار دولت‌ها قرار گرفته است دستکم ۱۵۰ کشور عضو سازمان ملل متحد دارای این چارچوب هستند. شاید این سؤال مطرح شود که این چارچوب به چه کار می‌آید؟ اگرچه جای آن دارد که به‌صورت کامل و دقیق مؤلفه‌های اساسی آن را مطرح کنیم و ارتباط آن را با آموزش مشخص نماییم اما برای جلوگیری از ناقص شدن بحث به برخی از نتایج آن اشاره می‌کنیم.

- تضمین کیفیت آموزش^۱،

- احتساب تجارب حرفه‌ای و تحصیل آکادمیک به صورت توأمان برای اشتغال،

- ارتباط و هماهنگی آموزش‌ها،

- اشتغال پایدار و حرکت افقی و عمودی نیروی کار با کمترین هزینه به صورت خودکار،

- کار در فراتر از مرزهای ملی و امکان مقایسه‌های بین‌المللی،

- اعتباردهی آموزش‌دهندگان، آموزش‌گیرندگان، مؤسسات آموزشی و برنامه‌های درسی.

۲. دومین حوزه، توجه به اشتغال پایدار است به این معنی که بیکاری (ناشی از تغییر فضای کسب‌وکار، نیاز به مهارت‌های جدید، وضعیت اقتصادی کشورها، بحران‌های اجتماعی و اقتصادی و...) تا حد امکان وجود نداشته باشد. بدیهی است فرصت‌های اشتغال جدید و افزایش آن جزء راهبردهای اساسی دولت‌هاست که باید به آن بپردازند. آنچه در این نوشتار می‌آید بخشی از بیکاری و اشتغال پایدار است که نیروی انسانی ماهر می‌تواند آن را رفع کند.

۳. سومین حوزه، به روز کردن برنامه‌های درسی و (استانداردهای ملی آموزش) متناسب با تغییرات دنیای کار ناشی از فناوری‌های جدید است. بدیهی است تغییرات دنیای کار ناشی از تغییرات فناوری، استانداردهای آموزشی را ناکارآمد و نامعتبر می‌سازد. برای پرهیز از این واقعیت باید این استانداردهای ملی آموزش به طریقی تهیه و تدوین شود که امکان به روزآوری آن از طریق یک سیستم ملی تحلیل نیازها، به سهولت فراهم باشد. بخشی از این انعطاف‌پذیری و سیاست در برنامه‌های درسی را می‌توان از طریق تغییر رویکردهای آموزشی فنی و حرفه‌ای اصلاح کرد.

۴. چهارمین حوزه، پیچیدگی‌های روزافزونی است که در محل کار اتفاق می‌افتد که تأثیر آن بر نیروی کار را باید در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای به طریقی پیش‌بینی کرد. وجود این پیچیدگی اجتناب‌ناپذیر است اما برای تطبیق نیروی کار و جلوگیری از بیکاری چه باید کرد؟ شاید موضوع تغییر رویکرد در تهیه و تدوین استانداردهای ملی آموزش (برنامه‌های درسی، آموزش مداوم، ارتقای صلاحیت حرفه‌ای، سهولت حرکت نیروی کار) یکی از ده‌ها راهکارهایی باشد که در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای باید به آن توجه کرد.

۵. پنجمین حوزه، تلفیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی است. در این حوزه توجه به این گزاره‌ها مهم است: آشنا شدن با فناوری به عنوان یکی از اجزای اصلی آموزش و پرورش عمومی، شناخت دنیای کار، راهنمای شغلی و تحصیلی، توازن و تعادل بین آموزش نظری و کار عملی، آشنایی با فنون و حرف، ارتقای کیفیت زندگی که در بندهای «۱»، «۲»، «۵» و «۶» ماده

(۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفته است.

نتیجه‌گیری

۱. بررسی کنگره‌ها نشان می‌دهد که چرخه حیاتی وجود «استانداردهای ملی»^۱ برای آموزش منطبق با «استانداردهای بین‌المللی»^۲ براساس «استانداردهای ملی شغل و حرفه‌ای»^۳ «چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی»^۴ و «اشتغال پایدار»^۵ در هر کشور نتیجه توصیه‌ها و نتایج کنگره‌های بین‌المللی یونسکو برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است.

۲. دامنه طراحی، تدوین برنامه‌های درسی در حوزه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای شامل دنیای کار و دنیای آموزش می‌باشد. معمولاً در نظام آموزش‌های فنی کشورها سه نوع استاندارد متصور است: - استاندارد (شایستگی) حرفه‌ای (Occupation Standard)، شایستگی یا مهارت که توسط متولیان صنعت، بازار کار و اتحادیه، صنوف و... تهیه می‌شود. در این استاندارد، وظایف، کارها و شایستگی‌های مورد نیاز شغل یا حرفه به همراه شاغل مورد توجه قرار می‌گیرد.

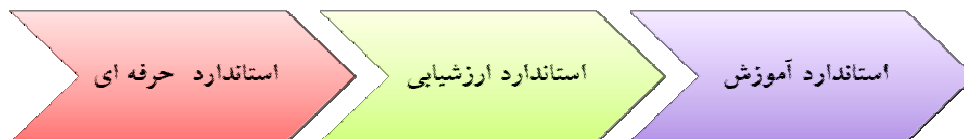
- استاندارد ارزشیابی و سنجش (Evaluation Standard)، که براساس استاندارد شایستگی حرفه‌ای و دیگر عوامل توسط گروه‌های مشترکی از حوزه‌های گوناگون تهیه می‌شود و منجر به اعطای گواهینامه یا مدرک فنی و حرفه‌ای می‌گردد. ارزشیابی آموزش براساس این استانداردها صورت می‌گیرد.

- استاندارد آموزشی (Training & Educational Standard)، که براساس استانداردهای حرفه‌ای و استانداردهای ارزشیابی توسط ارائه‌دهندگان آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای تهیه می‌گردد. در این استاندارد و برنامه اهداف دروس، محتوی، روش‌های تدریس، تجهیزات آموزشی، ارزشیابی پیشرفت و... در اولویت قرار دارد.

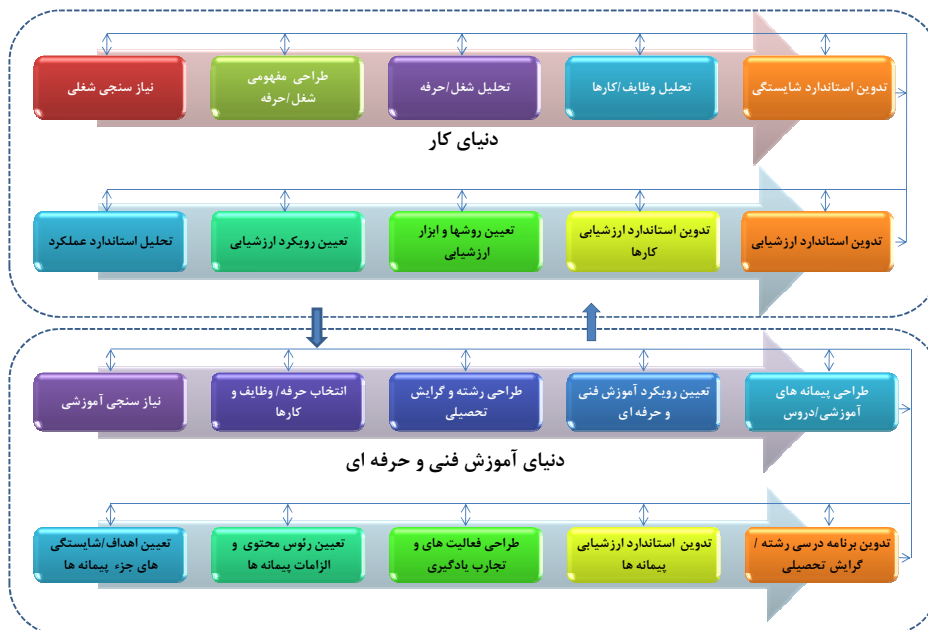
در نمودارهای ۲ و ۳ نمونه‌ای از فرآیند برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای براساس توصیه‌های بین‌المللی و ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم توسعه نشان داده شده است.

-
1. National Training Standard
 2. International Standard
 3. Occupational & Job National Standard
 4. National Qualification Framework
 5. Sustainable Employment

نمودار ۲. فرآیند برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای - از دنیای کار به دنیای آموزش

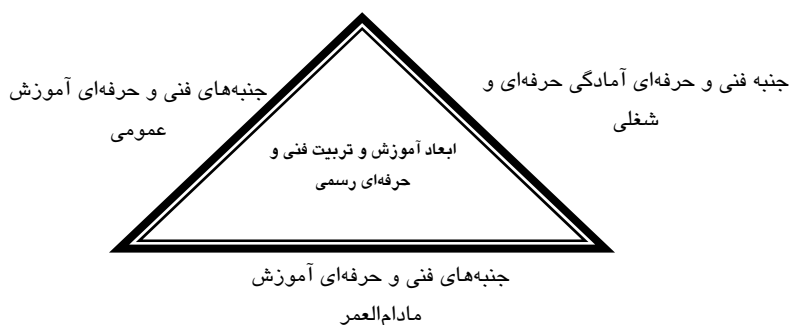
نمودار ۳. مؤلفه‌های فرآیند برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و ارتباط آنها با یکدیگر

تهیه استانداردهای حرفه‌ای (شایستگی)، استانداردهای ارزشیابی و سنجش و برنامه‌های درسی باید براساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای و نظام طبقه‌بندی مشاغل باشد.

۳. در توصیه‌ها و کنگره‌های بین‌المللی، آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در سه بعد مورد توجه قرار گرفته است. جنبه‌های فنی و حرفه‌ای آموزش عمومی از تأکیدات توصیه‌های بین‌المللی است.

نمودار ۴. ابعاد آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

۴. آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای از نگاه بین‌المللی به آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای اولیه (آمادگی شغلی و حرفه‌ای) و یادگیری مداوم و مستمر (حین کار) تقسیم می‌گردد.
۵. در کشور ما وضعیت موجود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در تمام بخش‌ها (رسمی،^۱ غیررسمی،^۲ سازمان‌نیافته)^۳ از منظر توجه و اقدام به نتایج و توصیه‌های کنگره‌های بین‌المللی برای آموزش فنی و حرفه‌ای در پنج شاخص ذکر شده مطابق جدول ۳ است.

جدول ۳. مقایسه شاخص‌های اصلی کنگره‌ها با شرایط ایران

معیارها	وضعیت موجود آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی	ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم توسعه
اشتغال پایدار	نرخ بیکاری در کشور نشان می‌دهد که در این مورد هم هنوز راه درازی وجود دارد به هر حال تا استانداردهای ملی برای شغل و آموزش و چارچوبی ملی برای صلاحیت حرفه‌ای نداشته باشیم رسیدن به اشتغال پایدار اگر نگوییم محال است ولی به راحتی دست یافتنی نخواهد بود
تغییرات فناوری و ویژگی‌های برنامه درسی متناسب با آن	به‌طور مستقیم و شفاف در قوانین کشور مورد توجه قرار نگرفته است. اما به‌طور ضمنی قابل برداشت از ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم می‌باشد
پیچیدگی‌های محل کار و تأثیر آن بر مهارت نیروی انسانی	صدر ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم توسعه، گسترش شایستگی حرفه‌ای نیروی کار و ارتقا و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی ذکر شده است
تلفیق آموزش فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی	بند «۱»، «۲»، «۵»، «۶» ماده (۱۹) قانون برنامه پنجم توسعه، همچنین در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (ساحت تربیت اقتصادی و حرفه‌ای) موضوع مورد توجه قرار گرفته است

بجز ترجمه توصیه‌نامه‌ها و انتشار آن و وجود مواد قانونی در برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اقدامی عملی برای کاربری این توصیه‌نامه‌ها و نتایج انجام نشده است.

1. Formal
2. Non-Formal
3. In-Formal

پیوست‌ها

پیوست ۱ - توصیه‌نامه بازنگری شده درباره آموزش فنی و حرفه‌ای مصوب هجدهمین اجلاس عمومی یونسکو (۱۹۷۴ - پاریس)

یونسکو

نظر به مسئولیت‌های مندرج در اساسنامه این سازمان در امر ترویج و پیشبرد آموزش و نظر به اینکه آموزش فنی و حرفه‌ای باید به تأمین صلح و حفظ روابط حسنه بین ملت‌ها کمک نماید و با توجه به اینکه در حال حاضر آموزش را باید فرآیندی مربوط به تمام عمر دانست و با تصدیق این امر که آموزش فنی پیش‌نیاز ثبات و استقامت ساختمان پیچیده تمدن جدید و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی است،

و نظر به اصول مندرج در مواد (۲۳) و (۲۶) اعلامیه جهانی حقوق بشر که حق کار و حق آموزش برای همه افراد بشر تضمین شده است،

و با توجه به اینکه همه افراد حق دارند از آموزشی که آنها را قادر به شرکت کامل در جوامع عصر حاضر بنماید برخوردار شوند،

و با در نظر گرفتن اختلافات و نابرابری‌های موجود در نظام‌های آموزشی و نیازهای مبرم و ویژه کشورهای در حال رشد،

و با اعتقاد به اینکه در ورای این اختلافات و نابرابری‌ها، در همه کشورها در امر آموزش فنی و حرفه‌ای هدف‌هایی مشابه دنبال می‌شود و مسائلی مشابه نیز بروز می‌کند و در نتیجه به ضوابط و استانداردهای مشترکی نیاز می‌شود،

و با توجه به اینکه در تأمین این هدف، در دوازدهمین اجلاس سازمان توصیه‌نامه‌ای در مورد آموزش فنی و حرفه‌ای تدوین و پذیرفته شده است،

و با تصدیق اینکه تحولات سریع تکنولوژیکی و آموزش ده‌ساله اخیر به کوشش‌های جدید، خلاق و کارآیی در آموزش فنی و حرفه‌ای نیاز دارد تا آموزش و پرورش را در راه پیشرفت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به‌کار گیرد،

و نظر به تصمیم هجدهمین اجلاس عمومی یونسکو دایر بر لزوم تجدیدنظر در توصیه‌نامه مذکور با توجه به تحولات جاری، برای خدمت بیشتر و بهتر به کشورهای عضو و با اشاره به اینکه کنفرانس بین‌المللی کار، در طول سال‌ها تعدادی سند و نوشته را در مورد جنبه‌های مختلف مشاوره و راهنمایی و آموزش حرفه‌ای پذیرفته و به‌ویژه با توجه به توصیه‌نامه مشاوره و راهنمایی

حرفه‌ای در سال ۱۹۴۹، توصیه‌نامه آموزشی حرفه‌ای (کشاورزی) در سال ۱۹۵۶ و توصیه‌نامه آموزش حرفه‌ای در سال ۱۹۶۲، و نیز با توجه به اینکه کنفرانس بین‌المللی کار در پنجاه‌ونهمین اجلاس خود، تصمیم‌های اساسی اتخاذ کرده و همچنین اتخاذ روش‌هایی را در سال ۱۹۷۵ در زمینه مشاوره و راهنمایی آموزش حرفه‌ای در نظر داشته است و با اشاره به همکاری و تشریک‌مساعی نزدیک بین یونسکو و سازمان بین‌المللی کار (ILO) در تنظیم و تدوین اسناد و نوشته‌های خود به نحوی که از هدف‌های هماهنگ پیروی نموده از دوباره‌کاری و تضاد اجتناب کنند.

و با توجه به همکاری و تشریک‌مساعی مداوم برای اجرای اسناد به نحو مؤثر توصیه‌نامه حاضر را در هجدهمین اجلاس خود در یکصد ماده می‌پذیرد.

کنفرانس عمومی یونسکو توصیه می‌کند که کشورهای عضو در هنگام تدوین، تنقیح و اصلاح آموزش فنی و حرفه‌ای باید موارد زیر را از طریق وضع قوانین و یا هر اقدام دیگری که برای اعمال اصول ارائه شده در این توصیه‌نامه ضروری است، به اجرا درآورند.

کنفرانس عمومی یونسکو توصیه می‌کند که کشورهای عضو باید مفاد این توصیه‌نامه را به نظر اولیای امور و مقامات و اشخاصی که با آموزش فنی و حرفه‌ای سروکار دارند برسانند. کنفرانس عمومی یونسکو توصیه می‌کند که کشورهای عضو باید در مواقع و به طریقی که کنفرانس تعیین خواهد کرد، اقدام‌هایی را که برای اعمال این توصیه‌نامه انجام داده‌اند به کنفرانس گزارش کنند.

دامنه و پوشش توصیه‌نامه

۱. این توصیه‌نامه بر همه انواع و جنبه‌های آموزشی که ماهیت فنی و حرفه‌ای داشته باشند، چه در مؤسسات آموزشی زیر نظر دولت و چه در هر سازمان آموزشی دیگر چه در بخش عمومی و چه در بخش خصوصی اطلاق می‌شود.

۲. از نقطه نظر این توصیه‌نامه عبارت آموزش فنی و حرفه‌ای به جنبه‌هایی از آموزش اطلاق می‌شود که علاوه بر آموزش عمومی، مطالعه تکنولوژی و علوم مربوط و کسب مهارت‌های عملی را دربر گیرد. به این ترتیب، آموزش فنی و حرفه‌ای:

الف) جزئی لازم از آموزش عمومی است،

ب) وسیله‌ای برای آماده شدن در یکی از رشته‌های شغلی است،

ج) جنبه‌ای از آموزش مداوم است.

۳. آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان قسمتی از کل فرآیند آموزشی، مشمول اصلاح آموزش و پرورش به طریقی که در مقاله‌نامه و توصیه‌نامه یازدهمین اجلاس کنفرانس عمومی یونسکو علیه

تبعیض در آموزش و پرورش تعریف شده می‌باشد، از این رو مواد مقاوله‌نامه و توصیه‌نامه مزبور نسبت به آموزش فنی و حرفه‌ای نیز قابل اعمال است.

۴. این توصیه‌نامه اصول، هدف‌ها و خطوط اصلی را ارائه می‌دهد و باید در هر کشور با توجه به نیازها و امکانات همان کشور به کار گرفته شود. بنابراین اعمال جزئیات مواد این توصیه‌نامه و زمانی که برای اجرای آنها لازم است، به شرایط موجود هر کشور بستگی دارد.

آموزش فنی و حرفه‌ای در رابطه با فرآیند آموزشی (هدف‌ها)

۵. با در نظر گرفتن رشد عظیم علمی و تکنولوژی در پیشرفت‌های جاری و برنامه‌های آتی که نمایانگر ویژگی‌های عصر حاضر است، آموزش فنی و حرفه‌ای باید یکی از جنبه‌های حیاتی آموزش و پرورش قلمداد شود به‌ویژه باید:

الف) برای نیل به هدف‌های جامعه در مورد دست یافتن به آزادی و رشد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تلاش کند و همگام با آن، توانایی افراد را برای شرکت فعال در به ثمر رساندن و دست یافتن به این هدف‌ها افزایش دهد.

ب) به شناخت جنبه‌های علمی و تکنولوژیک تمدن عصر حاضر منتهی شود، به نحوی که افراد، اوضاع و احوال محیط خود را درک کنند و در عین حال دید انتقادی افراد را نسبت به وضع اجتماعی، سیاسی و محیط زیست که زاینده تحولات علمی و تکنولوژیک است، تقویت نماید.

۶. با قبول ضرورت ایجاد روابط جدید میان آموزش و پرورش و دوران فعال زندگی و جامعه، آموزش فنی و حرفه‌ای باید قسمتی از یک نظام آموزش تمام عمر و منطبق با نیازهای هر کشور باشد.

این نظام باید متوجه هدف‌های زیر باشد:

الف) از میان برداشتن موانعی که میان سطوح و رشته‌های تحصیلی، آموزش و اشتغال و نیز مدرسه و جامعه وجود دارد، از طریق:

- تلفیق آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عمومی پس از دبستان،

- ایجاد ساخت‌های آموزش آزاد و انعطاف‌پذیر،

- در نظر گرفتن نیازهای آموزشی افراد و تحولات مشاغل و حرفه‌ها.

ب) بهبود وضع زندگی از طریق امکان توسعه دادن به افق‌های فکری تا به نحوی پیگیر به تحصیل و افزایش مهارت‌های شغلی و معرفت و آگاهی عمومی خود بپردازد، در عین حال باید بتواند ثمرات تحول اقتصادی و تکنولوژیک را در راه رفاه عامه به کار گیرد.

۷. آموزش فنی و حرفه‌ای باید با دیدی وسیع از آموزش حرفه‌ای شروع شود تا ارتباطات افقی و

عمومی در نظام آموزش و بین تحصیل و اشتغال را تسهیل کند و از این طریق به رفع هر نوع تبعیض کمک نماید آموزش فنی و حرفه‌ای باید به صورتی طرح‌ریزی شود که:

(الف) جزء اصلی از آموزش عمومی هر فرد از طریق آشنا نمودن او به تکنولوژی و دنیای کار باشد.

(ب) بتوان آزادانه و با اطمینان آن را به عنوان وسیله‌ای که استعدادها، علایق و امیال و مهارت‌های افراد را در جهت اشتغال در یکی از بخش‌هایی که در ماده (۲) آمده پرورش می‌دهد یا آنان را برای ادامه تحصیل کمک می‌نماید انتخاب نمود.

(پ) امکان ورود به رشته‌ها و شاخه‌های دیگر آموزش در تمامی سطوح از طریق کسب یک آموزش عمومی زیربنایی (ماده (۶) - الف) و نیز استفاده از یک آموزش عمومی در تمامی مراحل تخصصی را به افراد بدهد.

(ت) امکان انتقال از رشته‌ای به رشته‌ای دیگر را در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فراهم آورد.
(ث) برای همه سنین و انواع تخصص، چه در نظام‌های رسمی آموزشی و چه در خارج از آنها و نیز با توجه به پرورش افراد به صورتی که تحرک حرفه‌ای، شغلی و آموزشی داشته باشند به سهولت در دسترس باشد.

(ج) آموزش مزبور برای زنان نیز مانند مردان بر پایه تساوی، قابل حصول باشد.
(چ) آموزش مزبور در اختیار افراد عقب‌افتاده و معلول نیز قرار گیرد، به نحوی که با نیازهای آنان در مورد ورود هرچه آسان‌تر به جامعه منطبق باشد.

۸. از نظر نیازها و خواسته‌های افراد، آموزش فنی و حرفه‌ای باید:

(الف) اجازه دهد که شخصیت و خصوصیات فرد به طور هماهنگ و متعادل رشد یابد. همچنین ضمن تقویت ارزش‌های معنوی و انسانی، استعداد و توانایی فرد را برای فهمیدن، قضاوت کردن، تفکر انتقادی و اظهار عقیده بپروراند.

(ب) فرد را آماده کند که از طریق یادگیری مداوم ابزارهای فکری لازم، فنون و مهارت‌های عملی را کسب نماید.

(پ) استعداد و توانایی فرد را جهت تصمیم‌گیری برای شرکت فعال و آگاهانه در کارهای گروهی و رهبری در کار و در اجتماع بپروراند.

خط‌مشی، برنامه‌ریزی و مدیریت

۹. تنظیم سیاست و خط‌مشی و مدیریت آموزش فنی و حرفه‌ای باید به هدف‌های کلی فرآیند آموزش و نیز به نیازمندی‌های اجتماعی و اقتصادی منطقه یا کشور کمک نماید و چارچوب مناسب

قانونی و مالی آن را فراهم کند. سیاست مزبور باید هم متوجه اصلاح و بهبود وضع زیربنایی و زیرساختی باشد و هم در جهت پیشبرد کیفی آموزش فنی و حرفه‌ای عمل کند.

۱۰. توجه خاص باید به برنامه‌ریزی و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای مبذول گردد، به نحوی که:

(الف) در برنامه‌های مربوط به عمران ملی و همچنین در برنامه‌های مربوط به اصلاح و تجدیدنظر در نظام آموزشی، اولویت خاصی برای آموزش فنی و حرفه‌ای در نظر گرفته شود.

(ب) برنامه‌ریزی براساس یک ارزیابی صحیح و دقیق از نیازهای کوتاه‌مدت و بلندمدت و با در نظر گرفتن تغییراتی که در نیازمندی‌های داخلی یک کشور ممکن است روی دهد، صورت گیرد.

(پ) تخصیص صحیح منابع مالی حال و آینده از عوامل اصلی برنامه‌ریزی باشد.

(ت) برنامه‌ریزی به وسیله افراد مسئول در سطح مملکت صورت گیرد. این افراد باید در امر برنامه‌ریزی از اطلاعات و داده‌هایی که توسط پژوهشگران شایسته تجزیه و تحلیل شده باشد، استفاده کنند.

۱۱. برنامه‌ریزی باید با روندهای عمومی، اقتصادی و اجتماعی مملکتی و در صورت امکان ناحیه‌ای منطبق بوده تغییرات پیش‌بینی شده در تقاضای کالا و خدمات برای طبقات مختلف و همچنین تقاضای انواع مختلف مهارت‌ها را در نظر گیرد، به طریقی که آموزش فنی و حرفه‌ای به سهولت بر اوضاع و شرایط متحول، چه روستایی و چه شهری، قابل انطباق باشد. برنامه‌ریزی مزبور همچنین باید با فعالیت‌های آموزشی جاری و آتی و نیز با تحولات شغلی متناسب و هماهنگ باشد.

۱۲. درحالی که اولیای امور آموزش و پرورش باید مسئولیت اصلی و اساسی را برعهده داشته باشند، گروه‌ها و مقامات مربوط زیر نیز باید به‌طور فعال در تنظیم و تدوین سیاست و خط‌مشی کار، مدیریت و امر برنامه‌ریزی شرکت جویند. سازمان‌های مشاور در سطح ملی و ناحیه‌ای متشکل از مقامات زیر نیز باید ایجاد گردد:

(الف) مقامات عمومی که مسئولیت برنامه‌ریزی سیاست اقتصادی، اجتماعی، کار و اشتغال و بخش‌های مختلف شغلی (صنعت، کشاورزی، بازرگانی و غیره) را برعهده داشته باشند.

(ب) نمایندگانی از میان کارفرمایان، کارگران سازمان‌های غیردولتی در هریک از بخش‌های اشتغال.

(پ) مقام یا تشکیلات مسئول، از قبیل تشکیلاتی که در امور کارورزی یا کارآموزی فعالیت دارند، همچنین مسئولان خدمات جنبی که مسئولیت آموزش و پرورش خارج از مدرسه را برعهده دارند.

(ت) نمایندگانی ازسوی افراد مسئول در اجرای سیاست‌های آموزشی، مانند معلمان، مدیران و مسئولان شوراهای امتحانی.

(ث) نمایندگانی ازسوی سازمان‌های اولیای دانش‌آموزان و جوانان و دانش‌آموختگان.

ج) نمایندگانی از سوی سازمان‌های محلی.

۱۳. سیاست‌های مربوط به بهبود و اصلاح بنیادی در آموزش فنی و حرفه‌ای باید در چارچوب سیاست‌های وسیع و همه‌جانبه‌ای که برای اجرای اصل آموزش تمام عمر از طریق ایجاد واحدهای آزاد، انعطاف‌پذیر و تکمیلی برای امر تعلیم و تربیت و راهنمایی فنی و حرفه‌ای صورت می‌گیرد، صرف‌نظر از اینکه این فعالیت‌ها در درون نظام آموزش رسمی یا خارج از آن انجام می‌شود، اتخاذ گردد. از این نقطه نظر باید به مسائل زیر توجه شود:

الف) آموزش متوسطه چند هدفی که برنامه‌های تحصیلی متنوعی، از جمله برنامه‌های کار در حین تحصیل را ارائه نماید.

ب) مؤسسات آموزش عالی آزاد که دارای انواع امکانات و برنامه‌های اختصاصی کوتاه‌مدت، بلندمدت و تمام‌وقت به صورت تحصیلات یکپارچه و تخصص‌های حرفه‌ای باشند.

ج) ایجاد نظام یکنواخت کردن ارزش مدارک تحصیلی معادل و تعیین ارزش تعلیمات آموزشی و حرفه‌ای که از راه‌های مختلف کسب می‌شود.

۱۴. سیاست اتخاذ شده باید کیفیت عالی کار را به نحوی تضمین کند که هرگونه تبعیض بین آموزش فنی و حرفه‌ای و سایر آموزش‌ها از بین برود. از این نظر باید سعی شود آموزش فنی و حرفه‌ای و سایر آموزش‌ها از بین برود. از این نظر باید سعی شود آموزش فنی و حرفه‌ای در مناطق روستایی به همان استانداردهای مناطق شهری دست یابد.

۱۵. برای تضمین کیفیت، اولیای مسئول در سطح مملکت باید معیارها و استانداردهای معینی را اتخاذ نمایند که هرچندگاه یک بار مورد بررسی مجدد قرار گیرد و بر تمامی جنبه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و حتی آموزش غیررسمی اعمال گردد، شامل:

الف) انواع ارزشیابی و امتحانات و صدور گواهینامه‌ها،

ب) صلاحیت اعضای کادر آموزشی،

ج) نسبت کادر آموزشی و فنی به دانشجویان،

د) کیفیت برنامه و مواد درسی،

هـ) پیش‌بینی‌های حفاظتی مربوط به محیط درس و محیط کار،

و) تسهیلات فیزیکی، ساختمان، کارگاه و کیفیت و نوع تجهیزات.

۱۶. سیاست‌هایی باید اتخاذ شود که براساس آن پژوهش‌های مربوط به آموزش فنی و حرفه‌ای جهت اصلاح آموزش فنی و حرفه‌ای با تأکید خاص بر وجود این آموزش در تمام عمر تشویق گردد. این پژوهش‌ها باید از طریق هیئت‌های با صلاحیت در سطوح ملی یا از طریق افراد و اشخاص

علاقمند صورت گیرد. برای نیل بدین هدف:

(الف) باید بر برنامه‌ریزی درسی، پژوهش‌های مربوط به روش‌های تدریس و یادگیری و حتی بر تکنولوژی‌ها و تکنیک‌هایی که در مسائل توسعه به‌کار گرفته می‌شود، تأکید خاص اعمال گردد.

(ب) باید تسهیلات مالی و امکانات لازم در اختیار مؤسسات آموزش عالی، مؤسسات پژوهشی تخصصی و سازمان‌های حرفه‌ای قرار گیرد تا نتایج تحقیقات بر یک مبنای تجربی در بعضی از مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای به‌کار برده شود.

(پ) راه‌هایی برای اشاعه وسیع و استفاده سریع از نتایج مثبت تحقیقات و تجارب حاصل ایجاد شود.

(ت) میزان تأثیر و سودمندی آموزش فنی و حرفه‌ای باید از طریق به‌کار گرفتن آمار، از جمله آمار ثبت‌نام افراد پاره‌وقت و میزان مردودی‌ها، ارزیابی شود.

(ث) باید به کلیه فعالیت‌های پژوهشی در زمینه انسانی نمودن شرایط کار، توجه کافی مبذول گردد.

۱۷. نظام اداری باید با استفاده از محققان آموزش فنی و حرفه‌ای از امکانات لازم جهت ارزیابی، نظارت و دادن امتیاز و اعتبار برخوردار باشد تا کاربرد سریع نتایج تحقیقات و حفظ استانداردها تضمین شود.

(الف) خدمات مربوط به ارزیابی به‌طور کلی باید کیفیت کار و اجرای منظم آموزش فنی و حرفه‌ای را از طریق بررسی مداومی که جهت پیشرفت کارکنان آموزشی و بهبود امکانات و برنامه‌ها صورت می‌گیرد، تضمین نماید.

(ب) نظام نظارت بر کادر آموزشی باید منجر به بهبود کیفیت آموزش، از طریق مشاوره و راهنمایی آنها و توصیه آموزش مداوم باشد.

(پ) تمام برنامه‌های مربوط به آموزش فنی و حرفه‌ای، به‌ویژه آنهایی که از سوی بخش خصوصی ارائه می‌شود، باید از طریق اعطای اعتبار یا نوعی بازرسی از طرف مقامات دولتی مورد تصویب و تأیید قرار گیرد.

۱۸. باید نسبت به منابع مالی مورد نیاز آموزش فنی و حرفه‌ای توجهی خاص مبذول شود. همچنین باید با دقت تمام برای نیازهای فوری و جهات متحمل توسعه آینده اولویت‌هایی در نظر گرفته شود و کنترل کافی در مورد هزینه‌ها صورت گیرد:

(الف) برنامه‌ریزی سازمانی باید به نحوی صورت گیرد که حداکثر کارایی و انعطاف در عمل تضمین شود.

(ب) برنامه‌ریزی، ایجاد و تجهیز مهارت‌ها باید با همکاری و تشریک مساعی معلمان متخصص و طراحان آموزشی و همچنین توجه صحیح به هدف‌های آن، با در نظر گرفتن عوامل محلی موجود

و پژوهش‌های مربوط صورت گیرد.

پ) باید جهت هزینه‌های مربوط به ذخیره، نگهداری، تعمیر اسباب و وسایل و تجهیزات اعتبار مالی کافی اختصاص داده شود.

جنبه‌های فنی و حرفه‌ای آموزش عمومی

۱۹. آشنا شدن با تکنولوژی یکی از اجزای اصلی آموزش و پرورش عمومی است که آموزش اخیر بدون آن کامل نمی‌شود. بدین لحاظ درک سیمای تکنولوژیک فرهنگ جدید، چه از نظر گرایش‌های مثبت و چه از نظر گرایش‌های منفی آن و ارج نهادن به کارهایی که نیازمند مهارت عملی است، ضرورت دارد. این آشنایی با تکنولوژی باید در اصلاحات و تغییرات آموزشی، البته با عطف توجه به دمکراتیزه کردن بیشتر آموزش و پرورش به نحو اساسی مورد نظر قرار گیرد. آشنایی با تکنولوژی باید یکی از مواد الزامی برنامه‌های درسی باشد که با آموزش ابتدایی شروع شود و تا سال‌های اول متوسطه ادامه یابد.

۲۰. باید فرصت‌هایی برای آشنایی با تکنولوژی و استفاده از آموزش‌های عمومی فنی و حرفه‌ای در اختیار کسانی که مایل هستند در داخل یا بیرون نظام آموزشی، مثلاً در کارگاه‌ها و مراکز دیگر، از آن استفاده نمایند قرار گیرد.

۲۱. آشنایی با فنون و حرف در آموزش عمومی جوانان باید پاسخگوی نیازمندی‌های آموزشی آنان در تمامی سطوح و مراحل، با توجه به استعداد و توانایی آنها باشد. این آموزش باید سه وظیفه زیر را انجام دهد:

الف) وسعت بخشیدن به افق‌های آموزشی، به نحوی که آموزش عمومی واسطه شناخت دنیای کار، دنیای تکنولوژی و مصنوعات و محصولات از طریق آشنایی با مواد، ابزارها، تکنیک‌ها، توزیع آنها و نیز وسعت بخشیدن به فرآیند یادگیری از طریق تجربه عملی باشد.

ب) راهنمایی افراد با استعداد و علاقمند به سوی آموزش فنی و حرفه‌ای به منظور آماده شدن برای اشتغال در یک رشته خاص، یا راهنمایی آنان به مراکز تربیتی خارج از نظام آموزشی رسمی. پ) تجهیز و آماده ساختن آنهایی که بدون کسب هیچ‌گونه مهارتی برای ورود شدن در بازار کار، در یکی از سطوح آموزش عمومی ترک تحصیل می‌کنند، از طریق گرایش‌ها و تعلیمات حرفه‌ای و آموزش شخصی خود را ادامه دهند.

۲۲. آموزش فنی و حرفه‌ای عمومی که از نظر برنامه‌های مربوط به راهنمایی و آموزش جوانان حائز اهمیت بسیار است، باید متضمن توازن و تعادل ویژه‌ای بین آموزش نظری و کار عملی باشد. برنامه ویژه این کار باید توسط افراد با صلاحیت و با همکاری مجامع حرفه‌ای و اولیای امور

آموزش فنی و حرفه‌ای تنظیم و تدوین گردد. این برنامه باید:

(الف) بر مبنای برداشت تجربی و حل مسائل قرار داشته باشد و از روش‌های برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری استفاده نماید.

(ب) دانش‌آموز را با طیفی وسیع از رشته‌های تکنولوژیکی و نیز با اوضاع و احوال کارهای تولیدی آشنا سازد.

(پ) مهارت‌های عملی ارزشمند، از قبیل استفاده از ابزار، روش‌های تعمیر و نگهداری و حفاظت، مربوط به آموزش آینده یا زمان فراغت را ایجاد نماید.

(ت) روحیه صنعتگری و طراحی خوب و نیز توانایی انتخاب کالا از روی کیفیت آنها را تقویت کند.

(ث) توانایی ایجاد ارتباط (مثلاً از طریق نمودارها) را فراهم نماید.

(ج) توانایی در اندازه‌گیری و محاسبه دقیق را تقویت کند.

(چ) ارتباط وابستگی نزدیک با اوضاع و احوال و مقتضیات محیط، بدون اینکه در تنگنای آن محدوده شده باشد، برقرار نماید.

۲۳. آشنایی با فنون و حرف در برنامه‌های آموزش عمومی برای جوانان و افراد بالغ باید به نحوی تنظیم شود که آنهایی را که به کارهای مربوط به امور جاری زندگی اشتغال دارند قادر سازد تا:

(الف) مشکلات عمومی ناشی از تغییرات تکنولوژیک، تأثیر این تغییرات بر روی زندگی شغلی و خصوصی آنها و نیز اینکه چگونه انسان می‌تواند این تغییرات را باعث شود دریابد.

(ب) مهارت‌های عملی را برای اصلاح محیط خانه و اجتماع و همچنین برای بهبود کیفیت زندگی و در شرایط خاص برای اصلاح فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت، به‌کار گیرد.

آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آماده شدن برای اشتغال

۲۴. به‌علت اختلافاتی که ممکن است میان آموزش متوسط و دانشگاه و میان اشتغال و فرصت‌های شغلی وجود داشته باشد، باید اولویت اساسی را به آموزش فنی و حرفه‌ای اختصاص داد، آموزشی که افراد جوان را به کسب مهارت و کار در یکی از بخش‌های مندرج در این توصیه‌نامه قادر سازد. در نتیجه ساخت و محتوای آموزش سنتی خواه آموزش عمومی و خواه آموزش فنی و حرفه‌ای باید با مفاد زیر منطبق گردد:

(الف) تنوع آموزش متوسطه در سال‌های آخر باید به نحوی باشد که بتوان آن را با تنوع در اشتغال و مهارت‌ها یا ادامه تحصیلات عالی دنبال کرد و از این طریق به جوانان، رشته‌هایی منطبق با نیازهایشان عرضه کرد.

(ب) ارائه برنامه‌های جدید در دوره‌های آموزشی بعد از متوسطه باید به نحوی باشد که با

نیازهای شغلی افراد جوان، منطبق و مرتبط باشد.

پ) ایجاد نظام برنامه‌های آموزش در همه سطوح؛ به نحوی که ارتباط متقابل بین سازمان‌های آموزشی و سازمان‌هایی که مسئول امر اشتغال و کاریابی در بخش‌های مختلف شغلی هستند، برقرار گردد.

۲۵. آموزش فنی و حرفه‌ای برای آماده کردن افراد در یک رشته شغلی، باید زیربنای لازم را جهت مشاغل تولیدی فراهم نماید و نیز باید:

الف) به کسب دانش و آگاهی وسیع و مهارت‌های اساسی، قابل اعمال بر تعدادی از مشاغل موجود در یک رشته، منتهی گردد، به‌طوری که فرد با کسب آموزشی معین و مشخص، در انتخاب حرفه و شغل محدودیت نداشته باشد و همچنین انتقال از یک رشته به رشته دیگر در طول دوران زندگی‌اش تسهیل شده باشد.

ب) آمادگی کامل افراد را برای اشتغال و آموزش مؤثر ضمن کار تضمین نماید.
پ) زمینه را برای ادامه تحصیل، از نظر کسب مهارت‌ها، آگاهی‌ها و گرایش‌ها در طول زندگی شغلی فرد فراهم کند.

۲۶. از تخصص‌های خیلی محدود و باریک باید اجتناب شود:

الف) پانزده سالگی را پایین‌ترین سن شروع تخصص در نظر گرفت.
ب) برای هر بخش اشتغال، قبل از انتخاب رشته‌ای خاص آموزش همگانی در زمینه دانش و مهارت‌های اساسی ضروری است.

۲۷. چون شرکت وسیع‌تر زنان در انواع مشاغل خارج از خانه امری مطلوب است زنان باید از همان فرصت‌های آموزشی که در اختیار مردان قرار دارد برخوردار باشند تا خود را برای اشتغال آماده سازند. همچنین باید از طریق وضع قوانین خاص و نیز عرضه اطلاعات وسیع و همه‌جانبه، زنان را به استفاده از این فرصت‌ها تشویق نمود.

۲۸. برای اطفال و جوانانی که به مدرسه نمی‌روند و نیز برای جوانان بیکار و فرزندان کارگران مهاجر که از حداقل تحصیلات ابتدایی برخوردارند و همچنین برای افرادی که پس از اتمام تحصیلات اجباری از ادامه تحصیل خودداری کرده‌اند باید مقدماتی را که برای کسب مهارت‌های قابل قبول در بازار کار لازم است، فراهم کرد.

۲۹. با توجه به این امر که شایسته است افرادی را که از نظر جسمی یا روحی دچار نقیصه‌ای هستند در جامعه به‌صورت فرد کاملی درآورد و با در نظر گرفتن توجهی که به مشاغل آنان باید معطوف گردد، لازم است همان فرصت‌های آموزشی را که در اختیار افراد سالم قرار دارد در

اختیار آنها نیز قرار داد تا مهارت‌های لازم را برای اشتغال کسب کنند. برای انجام این امر ممکن است به اقدام‌های ویژه یا تأسیس سازمان‌های خاص نیاز باشد.

سازمان

۳۰. آموزش فنی و حرفه‌ای برای آماده کردن شغلی افراد باید در سطح کشور یا منطقه به نحوی سازمان یابد که بتواند به‌طور مشخص پاسخگوی همه نیازمندی‌های اجتماعی، اقتصادی و آموزشی گروه‌های مختلف جامعه، بدون هیچ‌گونه تبعیضی باشد.

۳۱. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در هر کشور باید دارای الگوهای متعددی به‌صورت تمام‌وقت یا پاره‌وقت باشد. به‌عنوان مثال، باید الگوهای زیر را در مورد این سازمان مدنظر قرار داد:

الف) الگوی تمام‌وقت، شامل آموزش عملی و آموزش عمومی، در مؤسسات آموزشی جامع یا تخصصی،

ب) برنامه‌های پاره‌وقت که در آنها آموزش عمومی و نظری و جنبه‌های عملی حرفه‌ها در یک مؤسسه آموزشی به‌شرح زیر ارائه می‌شود:

- نظامی که در آن کارگران جوان و نوآموزان، حداقل یک روز و در صورت امکان دو روز در هفته به مدرسه بروند.

- نظامی معروف به ساندویچ که در آن دوره‌های آموزشی در مدرسه به‌طور متناوب با کار در کارخانه، مزرعه یا مؤسسات بازرگانی عوض می‌شوند.

- نظام مرخصی کردن یکجا که در آن به کارگران جوان برای ورود به دوره‌های کوتاه‌مدت ۱۰ تا ۱۵ هفته‌ای مرخصی داده می‌شود، به‌طوری که بتوان آن را در هر مورد با شرایط موجود در مناطقی که جمعیت نسبی آنها کم است، از طریق ایجاد تسهیلات برای غذا و مکان، انطباق داد.

۳۲. مقامات مسئول باید آموزش پاره‌وقت را تشویق کنند بنابراین باید:

الف) این برنامه‌ها مستقیماً پس از اتمام حداقل تحصیلات اجباری در دسترس باشد و تا بالاترین سطح آموزش رسمی ادامه یابد.

ب) امتیازهای آموزشی که از این طریق حاصل می‌شود باید معادل امتیازهای حاصل از آموزش تمام‌وقت باشد.

پ) در جاهایی که کارفرمایان، مسئولی جنبه عملی تربیت دانشجویان پاره‌وقت می‌باشند، این تعلیمات باید تا حد امکان وسیع بوده نیازهای فرد را برآورده سازد و نیز با استانداردهای ملی انطباق داشته باشد.

۳۳. نظر به نیاز روزافزون به نیروی انسانی کاملاً ماهر در سطح متوسطه در تمامی رشته‌ها و با

توجه به تعداد روزافزون افرادی که دوره دبیرستان یا معادل آن را به پایان می‌رسانند، باید در برنامه‌ریزی آموزش فنی و حرفه‌ای برای ورود به آموزش عالی اولویت بسیار قائل شد.

الگوهای سازمانی زیر باید مورد نظر قرار گیرد:

(الف) یک دوره یک تا دوساله کارهای تجربی و پس از آن یک برنامه کوتاه‌تر تخصصی پاره‌وقت یا تمام‌وقت،

(ب) برنامه‌های پاره‌وقت،

(پ) برنامه‌های تمام‌وقت که به‌صورت تعمیم (مثلاً دوره‌های شبانه) در مدارس حرفه‌ای متوسطه یا در مؤسسات آموزش عالی وجود دارد.

۳۴. هزینه سنگین تجهیزات قسمت عملی آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح عالی ایجاب می‌کند این آموزش به نحوی صورت گیرد که میان منافع عاید شده و هزینه‌های مربوط، توازن و تعادل وجود داشته باشد برای نیل بدین منظور باید به مطالب زیر توجه شود:

(الف) کارگاه‌های متمرکز یا واحدهای سیاری وجود داشته باشد که به چندین مؤسسه آموزشی سرویس بدهد.

(ب) کارگاه‌های وابسته به مؤسسات آموزشی باید به نحوی طرح‌ریزی شوند که در اجرای برنامه‌ای آموزشی مستمر برای عموم قابل استفاده باشند.

(پ) گرچه کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها در مدارس متوسط پیشرفته یا آموزش عالی باید اساساً برای مقاصد آموزشی طرح‌ریزی شوند، اما می‌توان این کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها را طوری مجهز کرد و افرادی را در آنها به‌کار گماشت که تجهیزات لازم برای استفاده در آموزش عمومی فنی و حرفه‌ای تولید گردد.

۳۵. بخش‌های مختلف اشتغال باید دست به دست هم داده به دانش‌آموزانی که خود را برای اشتغال در آن بخش آماده می‌کنند کارآموزی لازم را بدهند. همچنین بخش‌های مذکور باید از طریق همکاری با مؤسسات آموزشی، مسئولیت کارآموزی را برعهده گیرند.

محتوای برنامه

۳۶. تمامی برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای که به‌عنوان یک دوره آمادگی برای حرفه‌های مختلف به‌شمار می‌آیند باید:

(الف) هدفشان نیل به تأمین دانش و آگاهی علمی، قابلیت چرخش و انعطاف فنی و داشتن آگاهی و مهارت‌های لازم برای انطباق سریع با اندیشه‌ها و تکنیک‌های نو و رشد و پیشرفت مداوم در حرفه باشد.

ب) بر مبنای تحلیلی از نیازمندی‌های وسیع حرفه‌ای در امر اشتغال، در مقیاس بلندمدت قرار داشته باشد و به وسیله مسئولان آموزش و پرورش، از جمله سازمان‌هایی که پژوهش‌های آموزشی را به عهده دارند و مسئولان مدیریت و کاریابی و سازمان‌های مربوط به مشاغل مورد نظر، تهیه و تدوین شده باشد.

پ) متضمن توازن و تعادل خاص بین مواد عمومی، علم و صنعت و بررسی جنبه‌های عملی و نظری رشته شغلی و ایجاد رابطه بین اجزای عملی و نظری در تمامی موارد باشد.

ت) ایجاد روحیه احساس مسئولیت حرفه‌ای از نقطه نظر نیازهای انسانی مورد تأکید قرار گیرد.

۳۷. به‌ویژه برنامه‌ها باید:

الف) از آنجا که اکثر شغل‌های جدید نیازمند اطلاعات و آموزش در دو یا چند رشته تحصیلی هستند، آموزش فنی و حرفه‌ای تا حد امکان دارای خصوصیات چندرشته‌ای باشد.

ب) بر اساس علوم و مهارت‌های بنیادی طرح‌ریزی شده باشد.

پ) به‌طور کلی شامل مطالعات در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی رشته شغلی مورد نظر باشد.

ت) شامل مطالعه حداقل یک زبان خارجی بین‌المللی باشد که در عین اینکه موجب بالا رفتن سطح فرهنگی فرد می‌شود، بر روی اصطلاحات و واژه‌های فنی تأکید نماید تا به این وسیله فرد قادر باشد اطلاعات عملی و فنی مورد نیاز را از منابع آن زبان کسب نماید.

ث) شامل آشنایی با مهارت‌های برنامه‌ریزی و سازماندهی باشد.

ج) بر امر تعلیم روش‌های ایمنی در استفاده از مواد و تجهیزات و وسایلی که در یک حرفه به کار می‌رود و اهمیت شرایط سالم کار و مسائل مربوط به سلامتی و ایمنی در آن رشته تأکید شود.

۳۸. در حالی که برنامه آموزشی بر مبنای اصول و اجزای عمومی فوق پایه‌گذاری شده و در همه زمینه‌ها هدف‌های آموزشی وسیع‌تری را دنبال می‌کنند باید به‌گونه‌ای طرح‌ریزی شوند که به نیازهای خاص حرفه‌ای و مهارت‌های لازم در زمینه امور اجرایی، سازمانی، تحلیلی و عملی توجه شود.

۳۹. برنامه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای که دانش‌آموز را برای ورود به آموزش عالی آماده می‌کنند، باید همزمان با تشویق پژوهش‌های علمی و ارائه تخصص در سطح عالی، با توجه به مفاد زیر تدوین شوند:

الف) پرورش جنبه انسانی در افراد: به نحوی که افراد دارای مسئولیت‌های وسیع در رشته‌های مختلف تکنولوژی، فعالیت‌های حرفه‌ای خود را با هدف‌های متعالی بشر ارتباط و انطباق دهند.

ب) باید آموزش عالی فنی و حرفه‌ای در رشته‌های صنعتی و کشاورزی را با نیازمندی‌های بخش‌های مربوط ارتباط نزدیک‌تری داد. بدین منظور باید به ایجاد مراکزی در داخل مؤسسات

آموزش عالی برای آزمایش محصولات صنعتی و کشاورزی، جهت خدمت به هدف‌های آموزشی و پژوهشی توجه گردد.

۴۰. برنامه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای که به‌عنوان آمادگی برای ورود به مشاغل و حرف در بخش کشاورزی به‌شمار می‌آیند باید با توجه به نیازهای کلی اجتماعی، اقتصادی، رشد و توسعه روستایی تنظیم شده باشد، بنابراین باید:

الف) جنبه‌های عمومی فنی و حرفه‌ای درحالی که از نظر سازمان و محتوا با نیازمندی‌های ویژه حرفه‌های کشاورزی انطباق دارند دارای کیفیتی مشابه مشاغل و حرفه‌های دیگر باشند.

ب) برنامه‌های آموزشی در جهت توسعه و کاربرد تکنولوژی مناسب با عمران روستاها باشد. این کار مستلزم همکاری بین مؤسسات آموزشی و پژوهشی است.

پ) برنامه‌های آموزشی به نحوی تنظیم شده باشند که برای همه حرفه‌ها و در همه سطوح، نیروی انسانی لازم را جهت رشد و توسعه روستایی تربیت کنند.

ت) برنامه‌آموزی را اصولاً طوری طرح کرد که علاوه بر حرفه‌ای خاص آشنایی لازم با جنبه‌های بازرگانی و تجاری کشاورزی و نحوه عمل و کارکرد نهادهای اقتصادی روستایی را دربر داشته باشد.

۴۱. در جایی که فقدان منابع، توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای را محدود می‌کند باید در رشته‌هایی که کمبود نیروی انسانی محسوس است و نیز در مشاغلی که امکان رشد فوری وجود دارد بر برنامه‌های شغلی تأکید بیشتری شود.

۴۲. برنامه‌های آموزشی که برای مشاغل و حرف موجود در صنایع کوچک، کشت محدود، صنایع یا حرفه‌های هنری، خواه شهری و خواه روستایی و به‌ویژه برای مشاغل آزاد تهیه می‌شوند، باید شامل تعلیمات بازرگانی باشد تا آنهایی را که در چنین حرفه‌هایی اشتغال دارند به قبول مسئولیت در امر تولید، بازاریابی، مدیریت صحیح و سازماندهی معقول قادر سازد.

۴۳. برنامه‌های آموزشی که به مشاغل بخش بازرگانی مربوط می‌شوند باید مفاد زیر را شامل گردند:

الف) آگاهی‌های بنیانی در مورد روش‌ها و مهارت‌هایی که در اثر کاربرد تکنولوژی در بازرگانی و مدیریت، به‌ویژه جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات، ایجاد شده است.

ب) تعلیم در امور مربوط به سازماندهی و مدیریت که در طرز کار صحیح بخش‌های اقتصادی مورد نیاز می‌باشد.

پ) آشنایی با روش‌های بازاریابی و توزیع.

۴۴. توجه خاص باید به ایجاد برنامه‌های مربوط به ایجاد برنامه‌های مربوط به آماده‌سازی پرسنل در تمامی بخش‌های خدمات اجتماعی از قبیل مددکاری اجتماعی، پرستاری و کمک پزشکی، تغذیه، تکنولوژی مواد غذایی، اقتصاد خانواده و اصلاح محیط معطوف گردد. برنامه‌های آموزشی مزبور باید:

(الف) بر رابطه حرفه‌ای خاص با استانداردهای خوراک، پوشاک، مسکن، خدمات درمانی، کیفیت زندگی خانوادگی یا مسائل مربوط به محیط زیست، با توجه به این حقیقت که استانداردهای زندگی دائماً در حال بالا رفتن هستند تأکید نماید.

(ب) بر نیازمندی‌های خاص اوضاع و احوال و شرایط محلی، به‌ویژه شرایط اقلیمی مواد مصرفی موجود، سازماندهی جامعه و الگوهای اجتماعی به بهترین وجه منطبق باشد.

آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آموزش مستمر

۴۵. رشد و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آموزش مستمر، چه در داخل و چه در خارج نظام آموزشی رسمی و در درون چارچوب آموزش تمام عمر باید یکی از هدف‌های اصلی و اساسی سیاست‌های آموزشی باشد. همچنین باید کوشش گردد تا به افرادی که معلومات و مهارت‌هایی پیش از اشتغال کسب کرده‌اند، اجازه داده شود که به آموزش حرفه‌ای و عمومی خود ادامه دهند.

۴۶. علاوه بر ایجاد این امکان برای افراد بزرگسال که نواقص و کمبودهای خود را از نظر آموزش عمومی یا تخصصی‌های حرفه‌ای جبران نمایند و این در گذشته تنها هدف آموزش مستمر بوده است این آموزش اکنون باید:

(الف) امکاناتی برای رشد شخصی و پیشرفت در کار و حرفه عرضه نماید.

(ب) به فرد اجازه دهد که معلومات، اطلاعات و مهارت عملی خود را با دانش روز تطبیق دهد.

(پ) فرد را قادر سازد که خود را با تغییرات تکنولوژیکی که در حرفه‌اش پیش می‌آید تطبیق دهد و اگر این تغییرات حرفه او را به حالت کهنه و قدیمی در می‌آورد، وارد حرفه دیگری شود.

(ت) آموزش مستمر را در طول حیات فرد، صرف‌نظر از سن، جنسیت، تحصیلات و تعلیمات قبلی یا موقعیت و مقام در اختیار او قرار دهد.

(ث) از نظر دامنه فراگیری وسیع باشد، بدین معنی که شامل عناصر آموزش عمومی باشد، نه اینکه تنها تعلیمات تخصصی در مورد حرفه‌ای خاص را دربرگیرد.

۴۷. مقامات مسئول باید مقدمات لازم برای آموزش فنی و حرفه‌ای مستمر، از جمله مرخصی آموزشی با حقوق و دیگر کمک‌های مالی فراهم آورند.

۴۸. جنبه فنی و حرفه‌ای آموزش مستمر را باید به طرق زیر تشویق کرد:

(الف) انتشار وسیع و گسترده اطلاعات در مورد برنامه‌های موجود با استفاده از وسایل ارتباط

جمعی و اینکه چگونه افراد می‌توانند از فرصت‌های آموزشی استفاده کنند.

(ب) گواهی گذراندن و تکمیل برنامه‌های آموزش متضمن پیشرفت‌های شغلی افراد.

۴۹. مسئولان آموزش مستمر فنی و حرفه‌ای که ازسوی مقامات مملکتی شناخته شده‌اند، باید به دوره‌های آموزشی زیر توجه نمایند:

(الف) دوره‌هایی که در ساعات کار و در محل کار ارائه می‌شود.

(ب) دوره‌های پاره‌وقت در مؤسسات آموزشی متوسط و عالی که دارای کارکنان آموزشی و تجهیزات لازم برای آموزش فنی و حرفه‌ای باشد.

(پ) دوره‌های شبانه و نیز دوره‌هایی که در پایان هفته در مراکز اجتماعی عمومی برگزار می‌شود.

(ت) دوره‌های مکاتبه‌ای.

(ث) دوره‌های آموزشی تلویزیونی.

(ج) سمینارهای متناوب.

(چ) برنامه‌هایی که در بخش خصوصی اجرا می‌شود.

(ح) گروه‌هایی که به‌طور غیررسمی به ابتکار دانشجویان ایجاد شده باشد.

۵۰. در مورد مرخصی باید انواع زیر را در نظر گرفت:

(الف) مرخصی روزانه.

(ب) مرخصی‌های یکجا با زمان متغیر.

(پ) مرخصی به مدت یک ساعت یا بیشتر در طول کار روزانه.

۵۱. برنامه‌های آموزش مستمر فنی - حرفه‌ای باید:

(الف) بر مبنای نیازمندی‌های خاص بزرگسالان طرح‌ریزی شود و از روش‌های آموزشی که

تجربه قبلی دانش‌آموزان را در نظر می‌گیرد استفاده کند.

(ب) حاوی یک مکانیسم درونی برای انطباق سریع با نیازهای افراد، گروه‌ها و تحولات

تکنولوژیکی باشد.

۵۲. برای گروه‌های دارای نیازمندی‌های خاص باید اقدام‌های ویژه صورت گیرد:

(الف) به‌علت اینکه زنان گاه به‌خاطر ضرورت انجام وظائف مادری و مسئولیت‌های خانوادگی

ناچارند غیبت‌های طولانی داشته باشند، باید برنامه‌های خاص برای آنها در نظر گرفته شود تا

امکان تجدید و تکمیل مهارت‌ها و آگاهی‌های خود را مطابق دانش روز برای ورود دوباره به بازار

کار به‌دست آورند.

(ب) کارگران سالخورده را قادر سازد تا خود را با شغل‌های جدید تطبیق دهند.

پ) منابع و امکانات آموزش مداوم باید در خدمت کارگران غیرماهر و نیمه‌ماهر قرار گیرد تا فرصت اصلاح و تکمیل مهارت‌های خود را به‌دست آورند.

۵۳. باید توجهی خاص به برنامه‌های آموزش مستمر، مناسب مناطق روستایی، از نظر محتوا، موقعیت فیزیکی و فصول سال معطوف گردد.

مشاوره و راهنمایی

۵۴. مشاوره و راهنمایی را باید فرآیندی مستمر و یک عامل حیاتی آموزش دانست.

مشاوره و راهنمایی باید امکانات ضروری زیر را برای هر فرد تضمین نماید:

الف) از علایق و استعدادهای خود آگاه شده هدف‌های مشخصی برای خود تعیین کند.

ب) یک دوره آموزشی آمادگی یا تکمیلی را دنبال نماید.

پ) در مورد حرفه خویش، چه در مراحل ابتدایی و چه در مراحل بعدی، به نحوی تصمیم بگیرد که به حرفه رضایت‌بخش منتهی شود.

ت) انتقال بین آموزش و اشتغال در هر سطح یا مرحله‌ای را تسهیل نماید.

۵۵. خدمات مشاوره و راهنمایی در سطح مملکتی، محلی و سازمانی باید باز بودن راه‌های بین آموزش، کارآموزی و اشتغال و همچنین اشتغال و آموزش مستمر را به طریق زیر تضمین کند:

الف) هماهنگی و همبستگی نزدیک با آموزش، مشاوره، اشتغال و خدمات کاریابی.

ب) تضمین این امر که اطلاعات لازم در مورد اشتغال و فرصت‌های مربوط به کار و حرفه در دسترس بوده به نحو مؤثری انتشار یابد.

پ) تضمین اینکه افراد شاغل از فرصت‌های آموزش مداوم کارآموزی اطلاع یابند.

۵۶. مشاوره و راهنمایی در مورد افراد جوان باید در عین تأکید بر نیازهای فرد، اطلاعات لازم در مورد فرصت‌های واقعی در حرفه‌های مختلف، شامل اطلاعات مربوط به توسعه احتمالی بازار کار و اشتغال و امکان تغییرات آنها را در دسترس قرار دهد.

۵۷. باید به مشاوره و راهنمایی دختران و زنان توجه خاص معطوف شود، به نحوی که:

الف) همان دامنه وسیع آموزش، کارآموزی و فرصت‌های اشتغال در مورد پسران و مردان را شامل شود.

۵۸. مشاوره و راهنمایی که در دوره راهنمایی دبیرستان‌ها، از نظر جنبه‌های فنی و حرفه‌ای آموزش عمومی صورت می‌گیرد باید:

الف) تعداد زیادی از مشاغل و همچنین بازدید از کارگاه‌ها و کارخانه‌ها را شامل گردد و دانش‌آموز را با ضرورت غایی انتخاب حرفه و اهمیت این انتخاب آشنا سازد.

ب) در انتخاب رشته به دانش‌آموزانی که مایل هستند جهت آمادگی شغلی خود آموزش فنی و حرفه‌ای یا برنامه‌های کارآموزی خارج از نظام‌آموزی را دنبال نماید کمک کند. همچنین کسانی را که تحصیلات رسمی خود را ادامه نمی‌دهند یا وارد مرحله کارآموزی جهت اشتغال نمی‌شوند، تشویق نماید تا بعدها تحصیلات خود را ادامه دهند.

۵۹. مشاوره و راهنمایی در آموزش فنی و حرفه‌ای برای آماده شدن در یکی از رشته‌های شغلی باید:
الف) دانش‌آموز را از امکانات مختلف رشته مورد علاقه‌اش و نیز از امکاناتی که از نظر ادامه تحصیل وجود دارد آگاه سازد.

ب) دانش‌آموز را تشویق نماید تا برنامه آموزشی را طوری انتخاب کند که بعدها از نظر اشتغال و انتخاب حرفه با کمترین محدودیت روبرو شود.

پ) پیشرفت دانش‌آموز را در طول تحصیل تعقیب کند.

ت) مراحل بعدی برنامه‌های آموزشی را به وسیله دوره‌های تجربی کوتاه‌مدت و مطالعه موقعیت واقعی کار تکمیل نماید.

۶۰. مشاوره و راهنمایی در آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یک آموزش مستمر باید:

الف) به افراد شاغل بزرگسال در انتخاب برنامه آموزش مستمر متناسب با نیازهایشان کمک نماید تصمیمات مؤثری اتخاذ نماید.

۶۱. مشاوره و راهنمایی باید بر نکات زیر استوار باشد:

الف) آگاهی فرد با در نظر گرفتن اثرات اجتماع و خانواده در طرز تفکر و انتظارات او.

ب) اطلاعاتی که از ارزیابی آزمون‌ها، ازجمله آزمون استعداد و شایستگی حاصل می‌شود.

پ) آگاهی فرد از پیشرفت‌های تحصیلی یا شغلی خود.

ث) مدارک و اسناد پزشکی در مورد اینکه آیا دانش‌آموز از نظر بدنی قادر به تعقیب حرفه‌ای معین است یا نه.

۶۲. میزان اثربخشی خدمات مشاوره و راهنمایی باید به‌طور مداوم بررسی و آمار و ارقام مربوط در سطح ملی و سازمانی به طرق زیر نگاهداری شود:

الف) نگاهداری سوابق تحصیلی دانش‌آموز و نیز مدارک و اطلاعات مربوط به اشتغال بعدی او.

ب) ایجاد مکانیسم ارزیابی کیفیت کار مسئولان مشاوره و راهنمایی و اتخاذ روش‌هایی جهت انجام تغییرات یا اصلاحات لازم.

فرآیند تدریس و یادگیری: روش‌ها و مواد

۶۳. در تمامی جنبه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای، روش تدریس و مواد آموزشی باید از اهمیت

یکسانی برخوردار باشند. جنبه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای نیز باید متوجه نیازهای دانش‌آموز و در جهت برانگیختن او باشد. روش‌ها و مواد درسی هم باید به همین نحو تهیه شده باشد، قسمت‌های نظری و عملی یک درس باید مکمل یکدیگر باشند.

۶۴. آنچه دانش‌آموز در آزمایشگاه، کارگاه یا در عمل یاد می‌گیرد، باید به‌طور مستقیم علمی و ریاض آن باید با کاربردهای عملی تشریح گردد.

۶۵. منابعی که از طریق تکنولوژی آموزشی حاصل می‌شود باید مورد استفاده کامل قرار گیرد. همچنین باید روش‌ها و آنچه که به خودآموزی مربوط می‌شود به‌ویژه وسایل سمعی و بصری، سیستم‌های چندرسانه‌ای آموزشی برنامه‌ریزی شده و وسایل ارتباط جمعی تأکید خاص شود.

۶۶. روش‌ها و مواد درسی که در آموزش فنی و حرفه‌ای به‌کار می‌رود باید به‌دقت با اوضاع و احوال دانش‌آموزان تطبیق داده شود. از این جهت:

الف) وقتی زبانی که با آن آموزش داده می‌شود با زبان بومی دانش‌آموز تفاوت دارد، در مطالب درسی باید تا چه امکان از اعداد و ارقام و نمودارها استفاده کرد و نوشته را به حداقل ممکن رساند.

ب) وقتی مطالب تهیه شده در یک کشور در کشور دیگری مورد استفاده قرار گیرد، در انطباق مطالب باید توجه لازم به عوامل محلی معطوف شود.

۶۷. ماشین‌آلات و وسایلی که در کارگاه‌های آموزشی به‌کار می‌رود باید با توجه به سطح آموزش افرادی که می‌خواهند با آنها کار کنند آماده شود. این وسایل باید ساده بوده اختصاصاً برای هدف‌های آموزشی فراهم شده باشند. همچنین باید مراقب بود که این وسایل کهنه و منسوخ نبوده روش‌های کهنه و متروک را تعلیم ندهند. کارآموزی که در آن وسایل و دستگاه‌های پیچیده استفاده می‌شود بهتر است در حین کار و حرفه داده شود.

ارزیابی و سنجش

۶۸. ارزیابی و سنجش باید جزء لاینفک فرآیند تدریس و یادگیری در آموزش فنی و حرفه‌ای بوده و هدف عمده آن پرورش و آماده کردن فرد منطبق با علایق و استعدادها باشد.

۶۹. گرچه باید برای ارزیابی، ضوابط شایستگی منظور شود، اما در عین حال باید ارزیابی کار دانش‌آموز به‌طور همه‌جانبه و با توجه به شرکت او در کلاس، علایق و گرایش‌ها، پیشرفت‌های نسبی، استعداد، امتحانات و تست‌های دیگر صورت گیرد.

۷۰. دانش‌آموزان باید در ارزیابی پیشرفت‌هایشان شرکت داشته باشند همچنین باید ارزیابی صورت گرفته در مورد آنها دارای یک سیستم بازگشت باشد، به‌طوری که مسائل یادگیری و علل آن مشخص و برای از میان برداشتن آنها گام‌هایی برداشته شود.

۷۱. ارزیابی و سنجش مستمر فرآیند تدریس باید به وسیله معلمان و سرپرستان آنها و نیز با مشارکت دانشجویان برای تعیین میزان اثربخشی روش‌ها و مواد انجام گیرد. در ضمن راه‌های دیگری هم باید در این زمینه پیش‌بینی گردد ارزیابی مداوم فرآیند تدریس و یادگیری باید با کمک نمایندگان مشاغل فنی و حرفه‌ای انجام گیرد.

هیئت آموزشی و کارکنان مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای

۷۲. برای نیل به هدف‌های آموزش فنی و حرفه‌ای استخدام معلمان شایسته و با صلاحیت مدیران و مشاوران راهنمایی و نیز تهیه و تدارک تسهیلات لازم جهت انجام وظایف آنان باید از اولویت خاصی برخوردار باشد.

۷۳. درآمد و شرایط کار افراد در مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای باید به نحوی مطلوب با درآمد و شرایط کار افرادی که با همین مهارت‌ها و تجارب در بخش‌های دیگر کار می‌کنند قابل مقایسه باشد. به‌ویژه در ترفیع، حقوق و شرایط بازنشستگی برای هیئت آموزشی و کارکنان مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای باید تجربه مفید آنها را در مؤسسات غیرآموزشی منظور کرد.

پیوست ۲ - پیام مشترک یونسکو و سازمان بین‌المللی کار

با توجه به رشد سریع تغییرات فناوری، اجتماعی و اقتصادی افراد باید در هر کجای دنیا براساس یک پایه مستمر، مهارت‌ها و دانش خودشان را توسعه دهند تا بتوانند در جامعه دانش‌محور، زندگی و کار هدفمندی داشته باشند. آموزش و مهارت‌آموزی باعث پیشرفت فردی می‌شود، بهره‌وری و درآمد فرد را افزایش می‌دهد و مشارکت در زندگی اجتماعی و اقتصادی را برای همه تسهیل می‌کند. آموزش و مهارت‌آموزی به افراد کمک می‌کند تا با در اختیار داشتن مهارت و دانش، بازده کارشان بالا رود، درآمد بیشتری عایدشان شود و از فقر رهایی یابند. بنابراین سرمایه‌گذاری در آموزش و مهارت‌آموزی یک سرمایه‌گذاری برای آینده است که در آن دانش و مهارت، موتورهای رشد اقتصادی و توسعه اجتماعی می‌باشند.

یونسکو و جامعه بین‌المللی «برای تضمین اینکه نیازهای آموزشی همه جوانان و بزرگسالان از طریق دستیابی منصفانه به فراگیری مناسب و برنامه‌های مهارت زندگی برآورده شود»، اهداف متعالی را تعیین کرده‌اند (انجمن جهانی آموزش و پرورش، داکار، ۲۰۰۰). تلاش برای فراهم کردن آموزش پایه و سوادآموزی برای تمامی کودکان و بزرگسالان با تضمین استفاده از کلیه ظرفیت‌های افراد برای یادگیری، فراهم کردن بنیانی برای توانایی استخدام شدن آنان و دسترسی به کارهای شایسته باعث توسعه اجتماعی و اقتصادی کشورها خواهد شد. این‌گونه تلاش‌ها با هدف سوادآموزی و آموزش پایه برای

تمامی بزرگسالان و کودکان یکی از چالش‌های سیاستگذاری در دستور کار استخدام جهانی سازمان بین‌المللی کار است. به عبارتی آموزش برای همه و کار برای همه دو روی یک سکه هستند.

آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی کیفی (TVET)، به پرورش دانش و فناوری افراد در یک رشته شغلی که نیازمند مهارت‌های حرفه‌ای خاص و صلاحیت‌های حرفه‌ای است، کمک می‌کند. بنابراین نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی ملی (NTVET) باید دانش و مهارت را پرورش دهند تا به نیروی کار کمک کنند انعطاف بیشتری داشته باشد و پاسخگوی نیازهای بازار کار محلی باشد. برخی کشورها ضمن اینکه در اقتصاد جهانی در حال رقابت هستند، اصلاحات آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی (NTVET) را آغاز کرده‌اند. در این اصلاحات سعی می‌شود یادگیری مبتنی بر حضور در محل کار و مهارت‌آموزی در برنامه درسی آموزش حرفه‌ای تلفیق شود. نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی باید آزاد و فراگیر شود و حتی محروم‌ترین نقاط نیز باید به آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی دسترسی داشته باشند. این فرصتی برای مردم جوامع شهری و روستایی است تا به‌سوی زندگی مرفه و رضایت‌بخش سوق داده شوند که بی‌شک برای شکوفایی و رفاه جامعه حیاتی است.

در زمانه‌ای که تغییرات فناوری و اجتماعی و اقتصادی پیوسته و مداوم است، دانش و مهارت به‌سرعت منسوخ و کهنه می‌شوند و کسانی که قادر نباشند از طریق آموزش رسمی از مهارت‌آموزی سود برند باید فرصت داده شود تا دانش و مهارت‌های جدیدی را کسب کنند که به آنها فرصت دوباره زندگی و کار جدید را می‌دهد. فراهم کردن فرصت‌های یادگیری در سراسر زندگی افراد یک هدف متعالی اما متعهد انجام آن ضروری است. یک نظام آموزشی مادام‌العمر فراگیر و تمام‌شمول، تجهیزات و منابع را به‌گونه‌ای بسیج می‌کند تا منابع خصوصی و دولتی در بخش آموزش و مهارت‌آموزی را افزایش دهند و فرصتی برای افراد و شرکت‌ها فراهم شود تا برای برآوردن نیازهای آموزشی و پرورشی مهارت خود سرمایه‌گذاری کنند.

این اهداف پیامدهای روشن این کتاب هستند که حاوی بیانیه سیاست‌های اصلی نماینده دو سازمان خاص سازمان ملل، یعنی سازمان علمی فرهنگی آموزش ملل متحد (یونسکو) و سازمان بین‌المللی کار (آیلو) می‌باشند. توصیه‌نامه اصلاحی در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای (۲۰۰۱) در جلسه سی‌ویکم توسط کنفرانس عمومی یونسکو و نتایج بررسی آموزش و توسعه منابع انسانی در هشتاد و هشتمین جلسه در ۲۰۰۰ توسط کنفرانس بین‌المللی کار اتخاذ شده است.

این متون ارائه‌کننده سند بین‌المللی نحوه سیاستگذاری و اجرای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی، مهارت‌آموزی و آموزش مادام‌العمر است. این راهکارهای سیاستگذاری نتیجه

مشاوره فراگیر و جامع بین اعضای دولتی سازمان، اتحادیه انجمن‌های حرفه‌ای، سازمان‌های کارگری، کاریابی و سازمان‌های غیردولتی است. بیانیه‌ها اهداف عالی دارد تا تصمیم‌گیران ملی را هدایت کند سیاست‌های آموزشی و مهارت‌آموزی برابر، مرتبط و کارآمد را توسعه دهند. همچنین به دنبال درگیر کردن دیگر دست‌اندرکاران آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی از جمله متحدان و شرکای اجتماعی است تا در حمایت از این سیاست‌ها و اجرای آن، آنان را یاری و مساعدت کنند.

همان‌گونه که عناوین این بیانیه‌ها نشان می‌دهد، یونسکو روی آموزش فنی و حرفه‌ای تمرکز دارد و آن را به عنوان بخش لاینفک فعالیت‌های آموزشی برای همه در سطح جهانی می‌داند و سازمان بین‌المللی کار (آیلو) روی مهارت‌آموزی برای استخدام و کاریابی، کار مناسب و شایسته و رفاه کارگران با توجه به دستور کار استخدام جهانی، تمرکز می‌کند. این دو سازمان معتقدند آموزش و مهارت‌آموزی به خصوص با توجه به این نظریه که ضرورت یادگیری مادام‌العمر جایگزین نظریه داشتن شغل مناسب در زندگی می‌شود، به سرعت به سویی می‌روند که جداسدنی نیستند.

یونسکو سازمان بین‌المللی کار با موضوع آموزش فنی و حرفه‌ای و زمینه‌های مرتبط و وابسته، یادداشت تفاهمی در سال ۱۹۵۴ امضا کردن و از آن زمان تاکنون در موقعیت‌ها و فرصت‌های گوناگون در سطوح مختلف با هم همکاری داشته‌اند.

اخیراً در آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی شرکای جدیدی گرفته‌ایم و به منظور به حداکثر رساندن نتایج و استفاده بهینه از منابع، آنان را در یک سلسله فعالیت‌های مشترک به کار گماشته‌ایم. محتوای این کتاب نمایانگر چنین فعالیت‌های مشترکی است که می‌تواند به عنوان یک نمایش عمومی از تعهدات تازه در سازمان ملل متحد باشد که رساننده حکم اصلی و سازنده برای کار نزدیک‌تر در این زمینه است.

امید بسیار داریم این کتاب موجب الهام و هدایت اعضای دولتی خواهد شد تا برای برنامه‌ها و سیاست‌های مهارت‌آموزی و آموزش فنی و حرفه‌ای در سراسر زندگی، جایگاهی را در نظر بگیرند و برای آماده کردن افراد در دنیای کار و به عنوان شهروند مسئول کارآمد تسهیلاتی را فراهم نمایند.

گوران هالتین

مدیر اجرایی بخش استخدام

سازمان بین‌المللی کار

جان دانیل

معاون مدیرکل آموزش و پرورش

یونسکو

پیوست ۳- کنفرانس عمومی (پیشینه)

- فراخوان ۱۵۴ کارشناس براساس تصمیم ۳/۴ (می ۱۹۹۸) به منظور مشارکت در تصمیم‌گیری درباره موضوعات اصلی که اساساً مورد نظر سومین جلسه مشورتی درخصوص اجرا توصیه‌نامه اصلاحی در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای و ترکیب آن در دستور کار دومین کنگره بین‌المللی آموزش فنی و حرفه‌ای است.

- شناخت ارزش توصیه‌های دومین کنفرانس بین‌المللی آموزش فنی و حرفه‌ای (سئول، آوریل ۱۹۹۹) که بازتابی از چالش‌های نوظهور در قرن ۲۱ و نقطه‌عطف در جهانی‌سازی و انقلاب در حوزه‌های فناوری ارتباطی و اطلاعاتی است. بنابراین توصیه‌ها با سوگیری جدیدی با عنوان «آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی (TVET) در سراسر زندگی» رهنمون می‌شود تا نیازهای جدید برای دستیابی به اهداف فرهنگ صلح، توسعه محیطی پایدار، همبستگی اجتماعی و شهروندی جهانی را برآورده کند.

- همچنین با فراخوان C/۳۰ در قطعنامه ۱۴، از مدیرکل درخواست می‌کند تا نسخه روزآمدی از توصیه‌نامه اصلاحی در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای آماده کند و در آن گرایش‌های جدیدی را که در دومین کنفرانس بین‌المللی آموزش فنی و حرفه‌ای شناخته شده است. در نظر بگیرد و پیش‌نویس آن را در طی سال ۲۰۰۰ - ۲۰۰۱ برای جلسه دو سالیانه مشورتی به همه اعضای دولتی ارائه کند.

همچنین درباره چگونگی مشاوره‌های آینده برای نحوه اجرای کنفرانس‌های عمومی در جلسه سی‌ویکم، به همراه آن نسخه روزآمد یک نسخه از طرح پیشنهادی یا پروپوزال برای تأیید ارائه کند.

- سند ۳۱ با شماره C/۲۲ آزموده شده است و نسخه پیوست پیش‌نویس توصیه‌نامه اصلاحی در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای (۲۰۰۱) عبارت است از:

۱. پذیرش توصیه‌نامه اصلاحی در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای (۲۰۰۱) در ۲ نوامبر ۲۰۰۱.
۲. دعوت از مدیرکل برای تنظیم حساب آینده مشاوره با اعضای دولتی در ارتباط با نحوه اجرا به همراه سند ارزشیابی پنج‌ساله متعاقب پیگیری کنفرانس سئول.
۳. هنگامی که آموزش فنی و حرفه‌ای در حال توسعه و گسترش است توصیه می‌کند که اعضای دولتی باید هر آنچه قانونی است انجام دهند و اگر لازم است برای کارآمدی و مؤثر بودن درون حیطه و قلمرو خاص مرتبط و مطابق با اصول پیش‌برنده در این توصیه‌نامه گام‌های اساسی دیگری بردارند.
۴. اکیداً توصیه می‌کند اعضای دولتی باید توجه افراد، دست‌اندرکاران، گروه‌ها و مسئولینی را

که در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای هستند را به این توصیه‌نامه جلب کند.

۵. همچنین توصیه می‌کند باید اعضای دولتی یک نسخه از این توصیه‌نامه همراه با نسخه ارزشیابی پنج‌ساله پیگیری کنگره مسئول و گزارش‌هایی در ارتباط با اقداماتی را که روی این توصیه‌نامه تأثیر دارند، ارائه کنند.^۱

پیوست ۴ - توصیه‌نامه اصلاحی یونسکو در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای (۲۰۰۱)

۱. حوزه

۱. این توصیه‌نامه شامل همه اشکال و جنبه‌های آموزشی است که ماهیت فنی و حرفه‌ای دارند، توسط مؤسسات آموزشی یا تحت نظارت آنها به‌طور دولتی، در بخش خصوصی یا انواع دیگر سازمان‌های آموزشی به‌طور رسمی و غیررسمی ارائه می‌شوند و هدف آن اطمینان از این است که همه افراد جامعه به مسیر یادگیری مادام‌العمر دسترسی داشته باشند.

۲. با توجه به اهداف این توصیه‌نامه آموزش فنی و حرفه‌ای به‌طور جامع و مبسوطی استفاده شده و شامل تمام جنبه‌های فرآیند آموزشی از جمله آموزش عمومی، مطالعه و بررسی فناوری و علوم وابسته و فراهم‌آوری و کسب مهارت‌های عملی، نگرش‌ها، شناخت و درک دانش مرتبط با حرفه و شغل و بخش‌های مختلف اقتصادی و زندگی اجتماعی است.

آموزش فنی و حرفه‌ای با موارد زیر بیشتر شناخته می‌شود:

(الف) بخش لاینفک و اساسی آموزش عمومی،

(ب) ابزار آمادگی در حوزه‌های حرفه‌ای و مشارکت مؤثر در دنیای کار،

(ج) جنبه‌ای از یادگیری مادام‌العمر و آمادگی برای شهروند مسئول،

(د) وسیله‌ای برای ارتقای توسعه محیطی پایدار،

(هـ) روشی برای کاهش فقر (فقرزدایی).

۳. آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان بخشی از کل فرآیند آموزشی و حقی از حقوق بشر در اصل بیست‌وششم اعلامیه جهانی تعیین شده است و در واژه «آموزش و پرورش» گنجانده شده است. این واژه در پیمان‌نامه و توصیه‌نامه آموزشی در جلسه یازدهم (۱۹۶۰) کنفرانس عمومی سازمان علمی فرهنگی آموزش ملل متحد و پیمان‌نامه جلسه بیست‌وپنجم (۱۹۸۹) کنفرانس عمومی آموزش فنی و حرفه‌ای تعریف شده است. بنابراین مقررات و قوانین اسناد فوق در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای هم قابل اجرا و اطلاق‌شدنی است.

۱. پیوست نسخه اصلاحی توصیه‌نامه در ارتباط با آموزش فنی و حرفه‌ای، ۲۰۰۱.

۴. این توصیه‌نامه به‌عنوان عامل پیش‌برنده اصول کلی اهداف و خط‌مشی باید شناخته شود که توسط هر کشور خاص براساس نیازهای اجتماعی - اقتصادی و منابع قابل دسترس در دنیای درحال تغییر به‌کار برده می‌شود و دیدگاه آن ارتقای وضعیت آموزش فنی و حرفه‌ای است. کاربرد مقررات و زمانبندی اجرای آن به شرایط خاص و مقررات مطابق با قانون اساسی موجود در هر کشور بستگی دارد.

۲. آموزش فنی و حرفه‌ای و ارتباط آن با فرآیند آموزشی: اهداف

۵. با توجه به رشد بسیار اجتماعی، اقتصادی و توسعه فناوری و علمی که درحال پیشرفت یا مورد انتظار است و از مشخصه‌های زمانه کنونی ماست به‌خصوص موضوعات جهانی‌سازی و انقلاب در فناوری ارتباطات و اطلاعات، آموزش فنی و حرفه‌ای در همه کشورها باید جنبه حیاتی و اصلی از فرآیند آموزشی باشد و به خصوص باید:

الف) موجب دستیابی به اهداف اجتماعی از قبیل دموکراسی و توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی شود و توان بالقوه همه افراد ازجمله زنان و مردان را برای مشارکت فعال در برقراری این اهداف بدون توجه به مذهب، نژاد و سن بالا ببرد.

ب) جنبه‌های فنی و علمی شهروند معاصر را به روشی هدایت کند که افراد بتوانند محیط خودشان را درک کنند و برای ایفای نقش توانمند شوند و همزمان بتوانند روی موضوعات سیاسی، محیطی، اجتماعی و تغییرات فناوری و علمی تفکر اقتصادی داشته باشند.

ج) توانمند کردن افراد برای مشارکت و کمک به توسعه محیطی پایدار از طریق انتخاب مشاغل آنان و دیگر حوزه‌های زندگی‌شان.

۶. ضرورت دارد بین آموزش، دنیای کار و جامعه به‌عنوان کل، ارتباط و وابستگی جدیدی برقرار شود و آموزش فنی و حرفه‌ای باید به‌عنوان بخشی از یک نظام یادگیری مادام‌العمر که مناسب منطق با نیازهای خاص هر کشور با توسعه فناوری‌های جهانی است این ارتباط را برقرار کند. این نظام یادگیری مادام‌العمر باید:

الف) موانع و فواصل بین سطوح و حوزه‌های آموزش، بین آموزش و دنیای کار و بین مدرسه و جامعه را از طریق مواد زیر از بین ببرد:

۱. تلفیق مناسب فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی برای کلیه سطوح تحصیلی،

۲. ایجاد ساختارهای آموزشی تغییرپذیر، قابل تنظیم و باز،

۳. در نظر گرفتن نیازهای آموزشی افراد، تحول حرف و مشاغل و شناخت کارها و تجربیات

کاری شناخته شده به‌عنوان بخشی از نظام یادگیری.

ب) بهبود کیفیت زندگی با ایجاد فرهنگ یادگیری که به افراد اجازه می‌دهد برای کسب پیوسته دانش و مهارت حرفه‌ای بینش و افق فکری و روشنفکرانه خود را بهبود بخشند و به‌طور تضمینی در استفاده از رونق اقتصادی و تغییرات فنی برای رفاه عمومی، آن را به‌کار گیرند.

۷. آموزش فنی و حرفه‌ای باید با یک پایه و اساس گسترده شروع شود که دستورات افقی و عمودی درون نظام آموزشی و بین محیط مدرسه و دنیای کار را تسهیل می‌بخشد، بنابراین از هرگونه تبعیض و تفاوت و اعمال سلیقه اجتناب می‌کند و باید به‌گونه‌ای طراحی شود که:

الف) آموزش فنی و حرفه‌ای باید بخش لاینفک و جدایی‌ناپذیر آموزش عمومی و آموزش پایه هر فرد باشد که به شکل آشنایی با فناوری، دنیای کار، ارزش‌های انسانی و استاندارد شهروند مسئولیت‌پذیر است.

ب) آموزش فنی و حرفه‌ای باید اجازه دسترسی به دیگر جنبه‌های حوزه‌های آموزش در همه سطوح از جمله مؤسسات آموزش عالی را بدهد و باید به‌طور جدی، کامل و پیوسته در آموزش عالی جهت داده شود. در نتیجه بند «۵» (الف) برای تمامی مراحل و عرصه‌های تخصص‌گرایی در آموزش عمومی تلفیق شود.

ج) امکان انتقال از یک حوزه یا رشته خاص به حوزه یا رشته دیگری در آموزش فنی و حرفه‌ای وجود داشته باشد.

د) براساس نظام آموزش اجباری در هر کشور، آموزش فنی و حرفه‌ای به‌راحتی و با هر نوع تخصص مناسب درون نظام رسمی آموزشی یا خارج از آن نظام رسمی اما متصل و همبسته یا به موازات مهارت‌آموزی باید در دسترس همه باشد تا فرصت دسترسی به پویایی و تحرک شغلی، حرفه‌ای و آموزشی در سنین پایین که مدنظر آموزش پایه عمومی است مهیا شود.

ه) آموزش فنی و حرفه‌ای بر موارد ذکر شده، باید براساس تساوی زنان با مردان باشد و در جایی ارائه شود که محیط کار و یادگیری مناسب برای مشارکت دختران و زنان بدون تعصب و تبعیض باشد و باید به‌دنبال راهکارهای انگیزشی و تشویقی برای ترغیب دختران و زنان نسبت به آموزش فنی و حرفه‌ای باشد.

و) آموزش فنی و حرفه‌ای باید برای افراد ناتوان و معلول یا گروه‌های محروم اقتصادی و اجتماعی مانند مهاجران، پناهندگان و اقلیت‌ها (افراد بومی) و سربازان درحال خدمت در موقعیت‌های گوناگون و سرباز آماده خدمت، همچنین برای جوانان حاشیه‌نشین تطابق با نیازهای آنان و با هدف ورود آنها به جامعه قابل دسترس باشد.

۸. آموزش فنی و حرفه‌ای با هدف برآوردن نیازها و آرمان‌های افراد باید:

الف) توسعه هماهنگ و مناسب ارزش‌های بشری را با توجه به شخصیت و خصوصیات فردی افراد پرورش دهد.

ب) افراد را برای یادگیری مادام‌العمر با توسعه ابزارهای فکری ضروری و مهارت‌های فنی و کارآفرینی و تحول نگرش‌ها آماده کند.

ج) ظرفیت تصمیم‌گیری ضروری را در افراد پرورش دهد و آنان را برای مشارکت فعال و خردمندانه در کارهای گروهی، رهبری در هنگام کار و در کل جامعه آماده کند.

د) افراد را برای رویارویی با پیشرفت سریع در فناوری اطلاعات و ارتباطات توانمند کند.

۳. سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و مدیریت

۹. برای آموزش فنی و حرفه‌ای باید سیاست‌هایی تدوین شود که از اهداف فرآیند کل آموزش و اهداف ملی پذیرفته شده، پشتیبانی کند و همان اهداف را اجرا و مدیریت کند و در صورت امکان این سیاست‌ها براساس نیازمندی‌های اقتصادی، اجتماعی و منطقه‌ای کنونی و آتی و در چارچوب مالی و قانونی مناسب، اتخاذ گردد. این سیاست‌ها باید با هدف کیفی و ساختاری آموزش فنی و حرفه‌ای، همان‌گونه که در اصل دوم کنوانسیون آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۹۸۹) تصریح شده است، هدایت شوند. همچنین سیاست‌های دیگر توصیه‌نامه دومین کنفرانس بین‌المللی آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۹۹۹) این‌گونه توصیف می‌شوند:

الف) اگرچه مسئولیت اول آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عهده دولت‌هاست، اما در بازار مدرن اقتصادی، طراح سیاستگذاری آموزش فنی و حرفه‌ای و توزیع و اجرای آن باید از طریق مشارکت و همکاری بین دولت، کارفرمایان (استخدام‌کنندگان)، مؤسسات کاریابی، انجمن‌های حرفه‌ای، صنعت، کارگران، کارمندان، نمایندگان و وابستگان آنان و سازمان‌های غیردولتی و جوامع محلی انجام شود. این مشارکت باید باعث ایجاد یک چارچوب قانونی منسجم شود تا بتوان برای تغییر راهکار ملی اقداماتی انجام داد. درواقع در این راهکار، دولت غیر از فراهم کردن آموزش فنی و حرفه‌ای می‌تواند رهبری، بینش، ایجاد امکانات و تسهیلات، هماهنگی و برقراری تضمین کیفی را نیز تأمین کند و با شناخت و توجه به الزامات خدمات اجتماعی، هدف «آموزش فنی و حرفه‌ای برای همه» را تضمین کند.

ب) آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در بخش‌های مختلف دولتی و خصوصی بهتر به‌کار گرفته می‌شوند این ترکیب مناسب در بخش خصوصی و دولتی، می‌تواند به روش‌های بسیاری انجام شود که در آن نظارت دولت در تسهیل انتخاب این بخش‌ها با توجه به تضمین کیفی آنها ضروری است.

ج) بخش‌های دولتی و خصوصی باید بپذیرند آموزش فنی و حرفه‌ای یک سرمایه‌گذاری است

نه خرج تراشی و نه تنها منجر به بازگشت سرمایه به طور قابل ملاحظه‌ای می‌شود بلکه رهاوردهایی از جمله رفاه کارگران، بهره‌وری بیشتر و رقابت در عرصه بین‌المللی را به همراه دارد. بنابراین بودجه آموزش فنی و حرفه‌ای باید بالاترین حد ممکن بین دولت، صنعت، جامعه و فراگیران و هنرآموزان تقسیم گردد.

دولت باید انگیزه مالی، امکانات و موجبات مالی مناسب را تأمین کند. علاوه بر این دولت‌های کشورهای کمتر توسعه یافته به خصوص باید برای آموزش فنی و حرفه‌ای به دنبال همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه ساختاریافته باشند.

د) در اغلب دولت‌ها برای مؤلفه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در بین ادارات و نمایندگی‌ها مسئولیت‌های مشترک و موازی وجود دارد. مطلوب است دولت‌ها خط‌مشی چارچوب دولتی خودشان را تا حداکثر ممکن ساده و مؤثر نشان بدهند تا کارهای انجام شده برای آموزش فنی و حرفه‌ای ملی را هماهنگ‌تر کنند و با بخش خصوصی مشارکت مؤثر و کارآمدتر داشته باشند و آموزش فنی و حرفه‌ای را به نفع همه دست‌اندرکاران، ارتقا دهند.

۱۰. به برنامه‌ریزی گسترش و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای باید توجه خاصی شود به این ترتیب که:
الف) علاوه بر طرح‌هایی برای اصلاحات آموزشی، در دستور کار پیشرفت و توسعه ملی باید بالاترین اولویت به آموزش فنی و حرفه‌ای داده شود.

ب) ارزیابی و سنجش نیازهای ملی بلندمدت و کوتاه‌مدت.

ج) تخصیص منابع مالی، مناسب حال و آینده.

د) تعیین یک شورای ملی که مسئولیت برنامه‌های هماهنگی در آموزش فنی و حرفه‌ای را براساس تحلیل داده‌های آماری و با هدف تسهیل اجرای این برنامه‌ها در برنامه‌ریزی سیاست‌های آموزشی و سیاست‌های استخدامی و حرفه‌ای به عهده دارد.

۱۱. برنامه‌ریزی باید به گرایش‌های اجتماعی و اقتصادی ملی و در صورت ممکن منطقه‌ای، پاسخ گوید تا بتوان تغییر تقاضا برای گروه‌ها و دسته‌های مختلف کالاها، خدمات و انواع مختلف دانش و مهارت را پیش‌بینی و برای آن برنامه‌ریزی کند، به گونه‌ای که آموزش فنی و حرفه‌ای به سهولت با تغییرات اقتصادی، اجتماعی، فناوری و علمی نوظهور و جدید سازگار شود. همچنین این برنامه‌ریزی باید با اقدامات مهارت‌آموزی طرح‌ریزی شده کنونی و انقلاب دنیای کار در مناطق روستایی و شهری هماهنگ باشد.

۱۲. درحالی که مسئولان آموزش و پرورش مسئولیت سیاست‌گذاری آموزش فنی و حرفه‌ای را به عهده دارند. گروه‌های دست‌اندرکاران آموزش و پرورش نیز باید به طور فعال در تنظیم سیاست‌گذاری‌ها،

مراحل برنامه‌ریزی و ساختارهای مرتبط شرکت داشته باشند و باید نمایندگی‌های دولتی یا گروه‌های مشاوره‌ای در سطح ملی و محلی ایجاد شود که ترکیب اعضای آن به این شکل باشد:

(الف) مسئولان دولتی که مسئولیت برنامه‌ریزی سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی، نیروی کار و به‌کارگیری آنان و ایجاد بخش‌های خدماتی و کارخانه‌سازی را به‌عهده داشته باشند.

(ب) نمایندگانی از سازمان‌های غیردولتی درون‌بخشی اشتغال از بین کارفرمایان و کارگران و در اقتصاد غیررسمی از بین شرکت‌های کوچک و کارآفرینان باشد.

(ج) مسئولان یا گروه‌هایی مسئولیت آموزش خارج از مدرسه یا مهارت‌آموزی را به‌عهده بگیرند.

(د) نمایندگانی که مسئولیت آنان آموزش عمومی و آموزش خاص استانی است برای اجرای سیاست‌های آموزشی باید وجود داشته باشند که شامل معلمان، مدیران و آزمونگران هستند.

(هـ) والدین، فارغ‌التحصیلان مدرسه، دانش‌آموزان و سازمان‌های جوانان.

(و) نمایندگانی از سطح کلی جامعه.

۱۳. سیاست‌های توسعه ساختاری آموزش فنی و حرفه‌ای باید درون چارچوب سیاست‌های جامعه و گسترده‌ای که برای اجرای اصول آموزش مادام‌العمر طراحی شده است، وضع شود به‌گونه‌ای که در آن ساختار اجرایی، قابل انعطاف و باز، برای آموزش، مهارت‌آموزی و راهنمایی آموزش فنی و حرفه‌ای ایجاد شود. همچنین صرف‌نظر از اینکه یادگیری و فعالیت‌های درون نظام رسمی آموزشی یا بیرون از آن اتفاق می‌افتد، باید فناوری‌های نوین آموزشی فراهم شود در این ارتباط ملاحظات زیر باید در نظر گرفته شود:

(الف) سیاست ساختار آموزش متوسطه چندمنظوره به‌گونه‌ای وضع شود که برنامه درسی متنوعی ارائه کند تا آموزش را با دنیای کار پیوند دهد.

(ب) برای آموزش عالی مؤسساتی داشته باشیم که در آن پذیرش دانشجو راحت باشد و برنامه‌های آموزشی قابل انعطاف داشته باشد و دامنه برنامه‌ها از دوره‌های کوتاه‌مدت تخصصی تا برنامه‌های بلندمدت تمام‌وقت باشد و در آن برنامه‌های مطالعاتی، پژوهش و برنامه‌های تخصص حرفه‌ای گنجانده شود.

(ج) برقراری نظام ارائه مدارک که به‌موجب آن پس از پایان هر برنامه مصوب نمره و اعتبار داده می‌شود و این شناخت با توجه به صلاحیت‌های حرفه‌ای و علمی یا آموزشی و تجربه کاری اعطا می‌گردد.

(د) باید بین برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای دبیرستان و آموزش عالی میسر هموار و

موافقتنامه معتبر فراهم شود تا فراگیرانی که آرزوی ادامه تحصیل دارند از آن بهره‌مند شوند.

۱۴. سیاست‌ها باید به‌گونه‌ای هدایت شود که تضمین‌کننده کیفیت عالی آموزش فنی و حرفه‌ای باشد تا این نوع آموزش در بین انواع مختلف جریان‌های آموزشی متمایز باشد. در این رابطه، تلاش‌های خاصی باید صورت گیرد و آموزش فنی و حرفه‌ای باید به‌دنبال رسیدن به استانداردهای بین‌المللی باشد.

۱۵. به‌منظور اطمینان از رسیدن به این کیفیت، مقامات ملی مسئول، باید استانداردها و ضوابطی را ارائه کنند که هدف آن ارزشیابی و مرور دوره‌ای تمام جنبه‌های کاربردی آموزش و پرورش از جمله آموزش غیررسمی آن باشد که عبارتند از:

- (الف) همه اشکال شناخت و تشخیص پیشرفت تحصیلی و صلاحیت‌های پیرو آن،
 - (ب) خصیصه‌ها و شایستگی کارکنان،
 - (ج) نسبت هنرآموزان و معلم‌ها به فراگیران،
 - (د) کیفیت برنامه درسی و مواد آموزشی،
 - (هـ) ایمنی و رعایت نکات پیشگیری برای همه محیط‌های یاددهی - یادگیری،
 - (و) امکانات فیزیکی، ساختمان، کتابخانه، ابزارهای کارگاهی و کیفیت و نوع تجهیزات.
۱۶. سیاست‌های ملی باید پژوهش‌های مرتبط با آموزش فنی و حرفه‌ای را، با تأکید خاص به توان بالقوه آن درون نظام یادگیری مادام‌العمر، ترویج کند و این پژوهش‌ها را به‌سوی پیشرفت و تعالی و ارتباط آن به زمینه‌های اقتصادی - اجتماعی موجود و متداول هدایت کند. این پژوهش باید در سطح ملی، مؤسسات و یا توسط اشخاص خصوصی انجام شود. برای رسیدن به این هدف:
- (الف) باید بر توسعه برنامه‌ریزی درسی و تحقیقات درباره مواد و روش‌های یاددهی - یادگیری، با تأکید بر جایی که نیازسنجی باید انجام شود و بر فناوری‌ها، تکنیک‌ها و فنون به‌کار رفته برای مشکلات توسعه‌ای تأکید خاص شود.
 - (ب) باید برای مؤسسات آموزش عالی، مؤسسات پژوهشی تخصصی و سازمان‌های حرفه‌ای که وظیفه‌شان کاربست نتایج تحقیقات آموزش فنی و حرفه‌ای و براساس پژوهش تجربی و نمونه در مؤسسات منتخب برگزیده شده است، منابع مالی و تسهیلات و امکانات مادی از منابع خصوصی و یا دولتی در دسترس باشد.
 - (ج) نتایج مثبت این پژوهش‌ها و آزمون‌های تجربی باید با استفاده از همه رسانه‌های موجود و قابل دسترس به‌خصوص فناوری ارتباطی - اطلاعاتی به‌طور گسترده منتشر و اشاعه گردد.
 - (د) سودمندی آموزش فنی و حرفه‌ای باید با استفاده از آمارهای مرتبط از جمله آمار ثبت‌نام، نام‌نویسی نیمه‌وقت دانش‌آموزان، نرخ افت تحصیلی و تعیین جایگاه فارغ‌التحصیلان در استخدام و

کاریابی و میزان حقوق در سیستم حقوقی و خوداشتغالی و داده‌های دیگر ارزیابی شود. (ه) به تلاش برای انجام پژوهش‌هایی در ارتباط با شرایط کاری و انسانی کردن شرایط کار باید تأکید شود.

۱۷. برای ارزیابی نظارت و اعتباربخشی به‌منظور تضمین کاربست سریع یافته‌های پژوهشی و حفظ استانداردها باید ساختارهای مدیریتی فراهم شود:

(الف) ارزیابی به‌عنوان یک اصل کلی باید متضمن کیفیت و همواری عملکرد آموزش فنی و حرفه‌ای باشد که به‌وسیله مطالعات مروری پیوسته و اقدامات مداوم در جهت پیشرفت و نظارت بر پیشرفت، نگهداری و حفظ استانداردها صورت می‌گیرد و از طریق مطالعه مروری پیشرفت ثابت و دائم کارکنان، امکانات و تسهیلات، برنامه‌ها و مهمتر از همه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان حاصل می‌شود.

(ب) نظارت بر کارکنان باید باعث تشویق و ترغیب بهبود کیفی یاددهی شود و این به‌وسیله راهنمایی و مشاوره توصیه‌های آموزش مداوم فراهم می‌گردد.

(ج) تمامی برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای، از جمله آنهایی که توسط بخش خصوصی تأمین می‌گردد باید تحت نظارت و تأیید مسئولان دولتی باشد.

(د) مؤسسات خصوصی باید برای طراحی و برنامه‌ریزی برنامه‌هایشان استقلال داشته باشند و در این راستا باید به‌منظور تناسب و سازگاری با نیازهای محلی، بخش تجارت و صنعت را درگیر کنند.

۱۸. باید نسبت به منابع و مواد آموزشی مورد نیاز برای آموزش فنی و حرفه‌ای توجه خاصی شود و اولویت‌ها باید با توجه به نیازهای بلادرنگ و فوری جهت‌ها و گرایش‌های احتمالی توسعه آینده در نظر گرفته شود و این کار با مشورت نمایندگانی از دنیای کار صورت گیرد:

(الف) طراحی و برنامه‌ریزی مؤسسه‌ای باید به‌گونه‌ای هدایت شود که حداکثر کارآیی و انعطاف در استفاده و کاربرد را تضمین کند.

(ب) برنامه‌ریزی، طراحی، ساخت و تجهیز امکانات و تسهیلات باید با توجه و ملاحظه برای مقاصد و کاربردهای تجهیزات، عوامل محلی موجود و پژوهش‌های مرتبط و با همکاری متخصصان بخش صنعت، معلمان و معلمان آموزشی (مهندس معمار با گرایش آموزش و پرورش) انجام شود.

(ج) برای هزینه‌ها، مصارف و مخارج متناوب و تکراری تدارکات و حفاظت، نگهداری و تعمیر تجهیزات و وسایل باید بودجه کافی اختصاص داده شود.

(د) باید به مؤسسات برای مدیریت و مدیریت منابع مالی استقلال بیشتری داده شود.

۴. جنبه‌های فنی و حرفه‌ای آموزش عمومی

۱۹. از مؤلفه‌ها و عناصر ضروری آموزش عمومی باید آشنایی با فناوری و ورود به دنیای کار باشد. این آشنایی با شناخت ماهیت فناوری فرهنگ جدید آغاز می‌شود و بدین طریق باید مهارت‌های عملی مورد نیاز دنیای کار کسب شود. آغاز چنین آموزشی باید مرکز توجه در اصلاح آموزشی دمکراسی باشد که یک عنصر و مؤلفه ضروری در برنامه درسی است و باید از آموزش ابتدایی آغاز شود و تا سال‌های اولیه آموزش متوسطه ادامه یابد.

۲۰. با آشنایی آموزش فنی و حرفه‌ای عمومی باید به‌طور مداوم به دانش‌آموزان فرصت‌هایی داده شود تا درون نظام آموزشی یا خارج از آن، در محیط‌های کاری و در سطح وسیع‌تر، جامعه بتوانند هر زمان و همیشه از آموزش‌ها بهره‌برند و از آن استفاده کنند.

۲۱. آشنایی با فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی جوانان، باید به‌طور کامل نیازهای آموزشی در تمامی حوزه‌ها و محدوده‌های علایق و توانمندی دانش‌آموزان را برآورده کنند و عمدتاً سه عملکرد را جدا کند:

الف) گسترده‌تر کردن بینش آموزشی یا به‌کار گرفتن امکانات برای آشنایی با دنیای کار، شناخت دنیای فناوری و محصولات آن از طریق اکتشاف مواد و منابع، ابزارها، فنون، فرآیند تولید، توزیع و مدیریت به‌عنوان کل و تقویت فرآیند یادگیری از طریق تجربه عملی.

ب) جهت‌دهی افرادی که علایق و توانمندی آموزش فنی و حرفه‌ای را دارند به‌سوی آمادگی برای حوزه شغلی یا مهارت‌آموزی خارج از نظام آموزش رسمی.

ج) پرورش نگرش افرادی که بدون هیچ هدف شغلی یا داشتن مهارت ترک تحصیل می‌کنند و احتمالاً ارتقای تفکر آنان برای بهبود و افزایش استعدادها، توان بالقوه‌شان، تسهیل انتخاب یک شغل و دستیابی به شغل اول و به آنها اجازه دهد که مهارت‌آموزی حرفه‌ای و پیشرفت فردی استقرار یابد.

۲۲. مطالعات فنی و حرفه‌ای عمومی در مدارس برای برنامه‌های آموزش جوانان و جهت‌دهی آنان اهمیت بسزایی دارد و مستلزم مناسبی بین کار عملی و تئوری است. چنین برنامه‌های مطالعاتی باید با همکاری جوامع حرفه‌ای و افرادی که مسئول آموزش فنی و حرفه‌ای هستند، تهیه شود. این برنامه‌ها باید:

الف) براساس حل مسئله باشد و رویکرد تجربی داشته باشد که مستلزم داشتن تجربه در روش‌های برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری است.

ب) فراگیران را با طیف گسترده حوزه‌های فناوری و موقعیت شغلی پربار آشنا کند.

ج) دستورات ایمنی و مهارت‌های عملی ارزشمند مثل استفاده از ابزار، تعمیر، نگهداری و

رعایت مراحل ایمنی ابزار و توجه به ارزش، آنها را توسعه دهد.

(د) توسعه طراحی یک برنامه خوب و مناسب با کیفیت و با مهارت و چیره‌دستی.

(هـ) توسعه توانمندی عملکرد به‌عنوان عنصر یک تیم و گروه و برقراری ارتباطات با اطلاعات فنی.

(و) نزدیک و وابسته به محیط اما محدود به آن نباشد.

۲۳. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در جهت تقویت آموزش عمومی جوانان و بزرگسالان باید

به‌گونه‌ای هدایت شود تا کسانی را که مشغول کار هستند، قادر سازد تا:

(الف) پیامدهای کلی تغییرات فنی، تأثیر آن بر زندگی شخصی و حرفه‌ای و چگونگی سازگاری

با این تغییرات را بشناسد.

(ب) برای بهبود محیط جامعه، خانه و در نتیجه کیفیت زندگی و انجام فعالیت‌های پربار در

اوقات فراغت از مهارت‌های عملی استفاده نمایند.

(ج) پروراندن آگاهی از تأثیر اجتماعی فناوری بر محیط و مفهوم توسعه پایدار.

۵. آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آمادگی برای زمینه‌های شغلی

۲۴. با تفاوتی که بین آموزش رسمی در مقطع متوسطه و راهنمایی، با استخدام و کارایی و

فرصت‌های شغلی موجود در دسترس وجود دارد، باید بالاترین اولویت به آموزش فنی و حرفه‌ای

داده شود. در نتیجه ساختار و مفهوم آموزش سنتی در بخش عمومی یا فنی و حرفه‌ای باید

براساس موارد زیر تعدیل شود:

(الف) باید در سال‌های پایانی آموزش متوسطه تنوع شغلی و زمینه‌های شغلی فراهم شود تا

بتوانند در ارتباط با کارآیی و استخدام و مهارت‌آموزی دنبال و به استخدام یا آموزش عالی ختم

شود. به این طریق به همه جوانان مطابق با نیازها و توانمندی‌هایشان فرصت انتخاب و گزینش

موقعیت‌های آموزشی داده می‌شود.

(ب) توسعه برنامه‌ها و ساختارهای آموزشی در تمام سطوح تحصیلی بر مبادله قابل انعطاف و

سازمان‌یافته بین مؤسسات آموزشی (از جمله دانشگاه‌ها)، مؤسسات مهارت‌آموزی و دنیای کار

متمرکز شده است.

۲۵. آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آمادگی برای زمینه‌های شغلی باید اساس و بنیانی برای

حرفه‌های مورد پسند، رضایت‌بخش، پربار و سازنده فراهم کند و باید:

(الف) منجر به فراهم‌آموزی دانش جامع و مهارت‌های عمومی شود که به تعدادی از حرف

درون یک رشته خاص مربوط است تا آنجا که فرد محدود به انتخاب یک شغل نباشد و قادر باشد

در طول دوره زندگی از یک رشته به رشته دیگر برود و تغییر رشته دهد.

ب) همزمان برای دوره آغاز استخدام، دوره آمادگی حرفه‌ای، دقیق، کامل و تخصصی را ارائه کند ازجمله آن خوداشتغالی و همچنین آموزش ضمن خدمت است.

ج) در هر مرحله از زندگی کاری فرد، برای آموزش مداوم از لحاظ دانش، مهارت و نگرش پیشینه علمی فراهم کند.

۲۶. از تربیت افراد غیرمتخصص یا نیمه‌متخصص و کم‌متخصص باید اجتناب کرد:

الف) در اصل پایین‌ترین سن شروع تخصص ۱۵ سالگی است.

ب) زمانی برای گذراندن دروس عمومی باید در نظر گرفته شود و قبل از انتخاب یک شاخه خاص، دانش پایه و مهارت‌های عمومی برای بخش حرفه‌ای، مورد نیاز است.

۲۷. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای برای تطابق و سازگاری با نیازهای همه فراگیران و با تأکید خاص بر ترغیب زنان و دختران به آموزش فنی و حرفه‌ای، به‌عنوان یک نظام تمام‌شمول و جامع باید طراحی شود. دسترسی برابر و مشارکت زنان و دختران با موارد زیر تضمین شود:

الف) سنجش و اندازه‌گیری قانونی مناسب.

ب) اشاعه گسترده اطلاعات مرتبط با فرصت‌ها.

ج) راهنمایی و مشاوره خاص جنسیتی.

د) انگیزه‌های دیگر مرتبط با شرایط و زمینه‌های محلی.

۲۸. برای جوانان بیکار، افراد ترک تحصیل‌کرده، کودکان گروه‌های محروم اجتماعی مانند اقلیت‌ها، کارگران مهاجر، پناهندگان و...، افراد کم‌سواد یا کسانی که دارای مدرک آموزش ابتدایی هستند، بیسوادان و کسانی که بعد از اتمام آموزش اجباری و نظری وارد دوره‌های مهارت‌آموزی نشده‌اند، باید امکانات خاص فراهم شود تا آنان بتوانند برای داشتن شغل یا خوداشتغالی، مهارتی کسب کنند.

۲۹. ضرورت دارد کسانی که دارای معلولیت جسمی و ذهنی هستند، با توجه به آن ناتوانی وارد محیط جامعه و مشاغل موجود در آن شوند و برای آنها باید فرصت‌های آموزشی برابر در دسترس باشد و همانند کسانی که معلولیت ندارند وارد نظام آموزش فنی و حرفه‌ای شوند تا بتوانند صلاحیت‌ها و شایستگی‌های یک شغل را به‌دست بیاورند و توان بالقوه و بهینه‌سازی مشارکتشان به‌عنوان نیروی کار را درک کنند، اما برای این کار مؤسسات خاص و سنجش پیشرفت تحصیلی به‌خصوصی مورد نیاز است.

- سازمان

۳۰. آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آمادگی برای یک زمینه شغلی باید براساس برنامه‌ریزی ملی با استانی - محلی سازماندهی شود تا بتواند به‌طور مثبت به نیازهای جامعه آموزشی، اقتصادی،

اجتماعی و به نیازهای گروه‌های مختلف جامعه بدون تبعیض پاسخ گوید.

۳۱. آموزش فنی و حرفه‌ای الگوی سازمانی متعددی دارد از جمله تمام‌وقت، نیمه‌وقت، آزاد و یادگیری از راه دور که در هر کشور باید وجود داشته باشد، همچنین الگوهای زیر باید در نظر گرفته شود:

الف) برنامه‌های تمام‌وقت شامل آموزش عمومی و مهارت‌آموزی عملی که توسط یک مؤسسه آموزشی به صورت جامع و تخصصی فراهم می‌شود.

ب) برنامه‌های نیمه‌وقت از جمله موارد زیر که در آن آموزش عمومی و جنبه‌های تئوری و عملی گسترده یک زمینه شغلی در یک مؤسسه آموزشی فراهم می‌شود به گونه‌ای که مهارت آموزشی عملی خاص ضمن کار یک شغل انتخاب شده، آموخته می‌شود:

۱. نظام یک روز کار آزاد:^۱ در این نظام کارگران و کارآموزان یک یا دو روز در هفته در مؤسسه آموزشی حضور دارند.

۲. نظام ساندویچی (دوره آموزش حرفه‌ای و تحصیل کوتاه‌مدت): در این نظام، زمان آموزش مؤسسه، متناوب و انتخابی است. به این ترتیب که زمان مهارت‌آموزی در کارخانه، مزرعه، مؤسسه‌های تجاری یا دیگر مؤسسه‌های مرتبط سپری می‌شود.

۳. نظام وقفه آزاد:^۲ در این نظام کارگران باید سالیانه در دوره‌های ده تا پانزده هفته‌ای شرکت کنند.

ج) برنامه‌های آموزش از راه دور و آموزش آزاد از طریق زیر باید مهیا گردد:

۱. مکاتبه.

۲. کانال خاص رادیو - تلویزیون.

۳. اینترنت و رسانه‌های مبتنی بر کامپیوتر.

۳۲. مقامات مسئول باید آموزش نیمه‌وقت را تشویق کنند، بنابراین:

الف) این برنامه‌ها بعد از اتمام مدرسه یا آموزش اجباری مورد نیاز باید در دسترس باشد و این دسترس‌پذیری باید در سراسر زندگی تداوم یابد.

ب) صلاحیت‌ها و شایستگی‌هایی که به طریقه نیمه‌وقت کسب می‌شود باید معادل آموزش تمام‌وقت باشد.

ج) مهارت‌آموزی عملی که توسط کارفرمایان اداره می‌شود باید تا آنجا که ممکن است جامع و گسترده و با هدف رسیدن به استانداردهای بین‌المللی باشد.

1. Day – release

2. Block – relax

۳۳. در هر دو بخش خصوصی و دولتی به برنامه‌های توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح بالاتر، از منظر نیاز فزاینده به کارکنان با صلاحیت سطح متوسط و با توجه به تعداد بسیار فارغ‌التحصیلان دوره متوسطه یا معادل آن، باید اولویت و اهمیت زیادی داده شود و براین اساس الگوهای زیر باید در نظر گرفته شود:

(الف) یک دوره زمانی یک یا دوساله برای کسب تجربه کار که توسط متخصصان به صورت برنامه‌های تمام‌وقت یا نیمه‌وقت طراحی می‌شود.

(ب) برنامه‌های نیمه‌وقت طراحی می‌شود.

(ج) برنامه‌های تمام‌وقت به عنوان توسعه و پیوست نامه‌های تخصصی دبیرستان یا مؤسسات آموزش عالی.

(د) برنامه‌هایی که از طریق آموزش آزاد یا آموزش از راه دور ارائه می‌شود.

۳۴. از منظر هزینه‌های بسیار بالای تجهیزات، به کارگیری و استفاده از آنها باید سازماندهی شود تا سود مطلوبی داشته باشد. این را می‌توان با موارد زیر کسب کرد:

(الف) کتابخانه و کارگاه یا سیار که چندین مؤسسه آموزشی را تحت پوشش قرار می‌دهند.

(ب) از کلاس‌ها و کارگاه‌ها باید برای آموزش مداوم یا برنامه‌های مهارت‌آموزی غیررسمی در هنگامی که مؤسسات آموزشی در بعدازظهر و تعطیلات بسته است، استفاده شود.

(ج) از کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها برای القای فرهنگ حفظ و نگهداری وسایل و استانداردهای ایمنی باید استفاده شود.

(د) برای مهارت‌آموزی عملی شرکت‌ها باید تشویق شوند تا کلیه امکانات و تجهیزاتشان را در اختیار قرار دهند.

۳۵. برای افرادی که در بخش خاصی از شرکت، خود را برای انجام کار حرفه‌ای آماده می‌کنند، شرکت‌ها باید به طور فعال درگیر مهارت‌آموزی عملی و تئوری آنان شوند و برای سازماندهی چنین مهارت‌آموزشی باید با مؤسسات آموزشی خاصی تعامل داشته باشند.

محتوای برنامه

۳۶. تمام برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان آمادگی برای زمینه شغلی باید:

(الف) با هدف فراهم کردن دانش علمی، تنوع ابزارهای فنی و آشنایی با تغییرات فناوری و یک دسته صلاحیت‌ها و مهارت‌های عمومی اصلی و پایه مشترک باشد که برای تطابق سریع با تفکرات جدید و روش‌های نوین و برای پیشرفت شغلی دائم ضروری است.

(ب) برنامه براساس تحلیل شغلی و پیش‌بینی نیازهای شغلی باشد که توسط مقامات آموزش و

پرورش ملی، مسئولان استخدام و کاریابی، سازمان‌های حرفه‌ای و دیگر مسئولان دست‌اندرکار این حوزه انجام گیرد.

ج) برنامه‌ها شامل توان مناسب بین موضوعات عمومی، علوم و فناوری و موضوعاتی مثل سواد رایانه‌ای، فناوری ارتباطات و اطلاعات، زیست‌محیطی و پژوهش‌هایی از جنبه‌های عملی و نظری زمینه‌های شغلی باشد.

د) تأکید برنامه باید بر رشد و توسعه یکسری ارزش‌ها، اخلاقیات و نگرش‌ها باشد تا فراگیران را برای خوداتکایی و تربیت یک شهروند مسئول آماده کند.

۳۷. برنامه به‌خصوص باید:

الف) خصیصه و ویژگی بین‌رشته‌ای داشته باشد، زیرا بسیاری از حرفه‌ها اکنون نیازمند دو حوزه مطالعاتی یا حوزه‌های سنتی بیشتر هستند.

ب) براساس برنامه درسی باشد که پیرامون دانش پایه مشترک، شایستگی‌ها و مهارت‌های اساس آن تنظیم شده است.

ج) به‌طور کلی باید شامل جنبه‌های اقتصادی و اجتماعی و زمینه‌های شغلی باشد.

د) دارای یک چشم‌انداز بین‌رشته‌ای برای آشنایی دانش‌آموزان با کار در محیط استخدامی در حال تغییر باشد. همچنین برنامه باید دارای یک منظر چند فرهنگی باشد و بر این اساس دانستن یک زبان خارجی به‌منظور مهیا کردن دانش‌آموزان برای استخدام و کار بین‌المللی ضروری است.

ه) برنامه شامل دانستن یک زبان خارجی برای کاربرد بین‌المللی باشد، زیرا موجب ارتقای سطح فرهنگی بالاتر می‌شود و به نیازهای ارتباطات و حصول واژگان علمی و فنی و نیاز به آماده شدن برای استخدام و کار در سطح بین‌المللی و کار در محیط چند فرهنگی تأکید خاص می‌کند.

و) شامل آشنایی با مهارت‌های کارآفرینی، برنامه‌ریزی و سازمانی باشد.

ز) برنامه باید به نکات ایمنی و امنیت محیط کار، استفاده بهینه و ایمن از تجهیزات و منابعی که در یک زمینه شغلی استفاده می‌شود، تأکید خاصی داشته باشد و شامل آموزش اهمیت ایمنی موقعیت کار و به‌طور کلی جنبه‌های حفظ سلامت شخص باشد. همچنین در برنامه باید آموزش وضعیت‌های اضطراری و آموزش کمک‌های اولیه گنجانده شود.

۳۸. محتوای برنامه علاوه بر آن مؤلفه‌ها و اصول کلی که در بالا ذکر شد در تمام موارد باید پیرو اهداف آموزشی جامعی باشد و به‌صورت عملی طراحی شود. از این‌رو در آن نیازهای خاص شغلی به‌خصوص مشاغل «جدید» و مشاغلی که دستخوش تغییر می‌شوند و به‌طور اخص استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی - ارتباطی نوین به‌عنوان ابزاری برای افزایش سودمندی همه حرفه‌ها از جمله

مشاغل سنتی در نظر گرفته شود.

۳۹. برنامه آموزش فنی و حرفه‌ای که در جهت ادامه تحصیلات دانشگاهی تنظیم می‌شوند ضمن اینکه پژوهش و ارائه تخصص سطح بالا را ترغیب می‌کنند، باید با توجه خاصی توسعه و گسترش یابند که:

(الف) برخورداری از مؤلفه‌ها، همسو با نگرش‌های توسعه که طبق آن، افرادی که مسئولیت بسیاری در زمینه‌های فناوری دارند به‌طور مستمر به کارهای حرفه‌ای‌شان با اهداف اخلاقی و اجتماعی بسیاری وابسته و مرتبطند.

(ب) آمادگی عمومی فراگیران برای زندگی و تحمل دنیای کار و اینکه آموزش فنی و حرفه‌ای دارای مزایای اجتماعی، فردی و اقتصادی است.

۴۰. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای درون بخش کشاورزی به‌عنوان آمادگی برای شغل، باید مطابق و هماهنگ با نیازهای کلی اقتصادی و اجتماعی برای توسعه پایدار در مناطق روستایی، طراحی شود.

۴۱. در جایی که فقدان منابع، مانعی برای توسعه به‌شمار می‌آید اولویت برنامه‌های توسعه باید برای حوزه‌هایی باشد که از کمبود منابع انسانی ماهر رنج می‌برند و باید نیازهای برآوردی توسعه اقتصاد ملی مطابق با رشد بازار کار در نظر گرفته شود.

۴۲. برنامه آمادگی برای شغل در صنایع کوچک، مزرعه شخصی یا مشاغل استادکاری و صنعتگری به‌خصوص برای خوداشتغالی و خویش‌فرمایی باید شامل مطالعات و پژوهش‌های کارآفرینی و پژوهش بنیادی فناوری اطلاعاتی - ارتباطی باشد تا افرادی را که مشغول چنین مشاغلی هستند قادر سازد برای تولید، بازاریابی، مدیریت رقابتی و سازمان‌های منطقی شرکت، مسئول باشند.

۴۳. برنامه‌هایی که در جهت مشاغل تجاری «بخش خدمات و بازرگانی ازجمله صنعت توریسم و مهمانداری است باید شامل:

(الف) مهارت‌آموزی در روش‌ها و مهارت‌های پیشرفته باشد. در نتیجه کاربردهای فناوری مبتنی بر رایانه در مدیریت اداری و تجاری و به‌خصوص فراهم‌آوری و پردازش اطلاعات است.

(ب) مهارت‌آموزی در مهارت‌های مدیریت و مدیریت سازمانی که برای عملکرد جاری شرکت مورد نیاز است.

(ج) آشنایی با بازاریابی و شیوه‌های توزیع.

۴۴. باید به برنامه‌های توسعه آمادگی کارکنان در تمام سطوح نظام خدمات اجتماعی (مانند

خانه‌داری، مدیریت خانواده و کار در جامعه، مشاغل پرستاری و وابسته به پیراپزشکی: (مامایی - متصدی آزمایشگاه و...) تغذیه و صنایع غذایی، اقتصاد خانه و بهسازی محیط زیست) توجه خاص شود. آن برنامه‌ها باید:

- (الف) در جهت زمینه شغلی خاصی برای افزایش استاندارد زندگی از لحاظ تغذیه، پوشاک خدمات پزشکی، کیفیت زندگی خانوادگی و محیط زیست باشد.
- (ب) با نیازهای خاص موقعیت محلی و به‌خصوص آب و هوا، جغرافیا، منابع قابل دسترسی، سازمان‌های اجتماعی و الگوهای فرهنگی و اجتماعی سازگار باشد.

۶. آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آموزش مادام‌العمر

۴۵. توسعه و گسترش آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آموزش مداوم، درون و بیرون از نظام رسمی آموزشی و با سرمایه دولتی و خصوصی، براساس چارچوب یادگیری مادام‌العمر، باید اولویت اول همه راهکارهای آموزشی باشد و برای این کار تسهیلات و امکانات گسترده‌ای باید تأمین گردد تا به هر فرد اجازه داده شود با توجه به هر صلاحیت و دانشی که دارد بتواند آموزش عمومی و حرفه‌ای خود را ادامه دهد و این را با هموار کردن راه‌های بی‌حاشیه و آسان برای فراگیران از طریق برگزاری کلاس‌های آموزشی، اعطای مدرک و به رسمیت شناختن آموخته‌های قبلی و تجربه کاری مرتبط مهیا کند.

آموزش فنی و حرفه‌ای به‌منظور تسهیل و هموار کردن راه‌های بی‌حاشیه و آسان برای فراگیران با تأکید بر برگزاری کلاس‌های آموزشی، اعطای مدرک و به رسمیت شناختن و در نظر گرفتن آموخته‌های قبلی، باید با همه بخش‌های آموزش و پرورش تعامل نزدیکی داشته باشد. درون این طیف، آموزش فنی و حرفه‌ای مسئولیت دارد تا با هدف آموختن برای یادگیری، ارزشمندترین آموزش مهارت برای همه شهروندان بالاخص جوانان و بزرگسالان، یک آموزش اولیه و مهارت‌آموزی ابتدایی را تضمین کند.

۴۶. آموزش مداوم علاوه‌بر اینکه به بزرگسالان اجازه می‌دهد کمبودهای آموزش عمومی یا حرفه‌ای را جبران کنند که اغلب تنها هدف آموزش مداوم همین است، بلکه اکنون باید:

- (الف) ارائه‌کننده امکاناتی برای توسعه فردی و پیشرفت حرفه‌ای باشد و با داشتن انعطاف در اجرای برنامه و طراحی برنامه درسی برای سهولت یادگیری مادام‌العمر، ورودی و خروجی مداوم، ورود مجدد به نظام یادگیری را تضمین کند.

(ب) امکان روزآمدی دانش و ازسرگیری توانایی‌های عملی و مهارت‌ها در زمینه شخصی را

بدهد.

ج) افراد را برای سازگاری و انطباق با تغییرات فناوری در شغلشان یا برای ورود به حرفه دیگر توانمند سازد.

د) آموزش مداوم باید بدون محدودیت و با در نظر گرفتن سن، جنس، اولویت آموزشی و مهارت آموزش یا سمت، شناخت تجربه کاری به عنوان معادل دانش قبلی در سراسر زندگی کاری فرد، قابل دسترس باشد.

ه) باید به تعداد فزاینده، جمعیت سنی (پیر - سالمند) در دسترس باشد.

و) دامنه گسترده‌ای داشته باشد از جمله مؤلفه‌های آموزش عمومی و حوزه‌های مربوط معاصر را شامل شود.

۴۷. مقامات مسئول و شایسته باید تشویق شوند برای شرایط پایه آموزش فنی و حرفه‌ای مداوم تمهیداتی از قبیل پرداخت کمک‌هزینه تحصیلی به ترک تحصیل‌کرده‌ها و شکل‌های دیگر کمک مالی را فراهم نمایند.

۴۸. آموزش فنی و حرفه‌ای مادام‌العمر باید به‌طور فعال با روش‌های زیر تشویق شود:

الف) اشاعه گسترده اطلاعات مرتبط با برنامه‌هایی که برای آموزش فنی و حرفه‌ای مداوم در نظر گرفته شده است و روش‌های استفاده سودمند از فرصت‌های موجود از جمله استفاده کامل از رسانه‌های جمعی و اینترنت.

ب) شناسایی برنامه‌هایی که از طریق افزایش حقوق، پاداش و پیشرفت شغلی با موفقیت انجام شده است و درگیر کردن انجمن‌های حرفه‌ای و کاریابی.

۴۹. کسانی که آموزش فنی و حرفه‌ای مداوم را سازماندهی می‌کنند باید این اشکال قابل انعطاف اجرایی را در نظر بگیرند:

الف) ایجاد دوره‌های آموزش و مهارت‌آموزی در محل کار و در طول ساعات کاری.

ب) دوره‌های آموزشی نیمه‌وقت که از فضای مدارس آموزش متوسطه و آموزش فنی و حرفه‌ای استفاده می‌کند.

ج) دوره‌های آموزش شبانه و آخر هفته.

د) دوره‌های مکاتبه‌ای.

ه) دوره‌هایی از طریق رادیو - تلویزیون آموزشی و اینترنت.

و) دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت حرفه‌ای با عنوان «بازآموزی».

۵۰. انواع مأموریت آموزشی در محیط کار نیز باید در نظر گرفته شود:

الف) مأموریت آموزشی یک روز در هفته.

ب) مأموریت آموزشی ستونی با طول دوره متفاوت.

ج) مأموریت یک ساعته در روز کاری.

۵۱. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای مداوم باید:

الف) به‌گونه‌ای طراحی و اجرا شوند که متناسب با نیازهای خاص بزرگسالان باشد و از روش‌های تدریس قابل انعطافی که قبل از این توسط متخصصان رشته‌های علوم تربیتی شناخته شده است، استفاده کند.

ب) به‌گونه‌ای طراحی شود که متناسب با سرعت یادگیری هر فرد باشد.

ج) به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که متناسب با توان بالقوه فناوری اطلاعاتی و ارتباطی از آن به خوبی استفاده کند.

۵۲. برای نیازهای خاص گروه‌های تدارکاتی باید در نظر گرفته شود تا:

الف) به کارکنانی که در مرخصی زایمان هستند فرصتی داده شود تا دانش و مهارت‌های حرفه‌ای خود را برای شروع مجدد در سر کار، روزآمد کنند.

ب) افراد میانسال و بیکاران را برای سازگاری با حرفه‌های جدید توانمند کند.

ج) برای اقلیت‌ها، کارگران خارجی، مهاجران، پناهندگان و افراد بومی و کسانی که دارای معلولیت و ناتوانی جسمی هستند، دوره‌های مهارت آموزی را تدارک ببینند تا به آنها کمک کند با محیط کاری جدید سازگار شوند.

د) افراد حاشیه‌نشین شهرها و گروه‌های محروم اجتماعی از جمله کودکانی که لازم‌التعلیم هستند و جوانانی که ترک تحصیل کرده‌اند و سربازانی که در حال پایان خدمت هستند را در موقعیت ضد‌متعارفی قرار دهند و آنها را قادر کنند با جریان کلی جامعه حرکت کنند و هم‌راستا با دیگر افراد جامعه زندگی کنند.

۵۳. برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای مداوم از طریق سبک‌های آموزش از راه دور باید با هدف منفعت رساندن به افراد محرومی که با شهر بعد مسافت و مکان دارند از قبیل جوامع روستایی و کسانی که کار فصلی انجام می‌دهند با عشایر ترویج شود.

۷. راهنمایی و هدایت تحصیلی

۵۴. راهنمایی و هدایت تحصیلی باید به‌عنوان یک فرآیند مداوم دیده شود که گستره آن کل دوران نظام آموزشی را دربر دارد و باید به سویی هدایت شود که به همه کمک کند بتوانند انتخاب شغلی، آموزشی متناسب، مثبت و آگاهانه انجام دهند و باید تضمین کند برای همه افراد این پیش‌نیازها و الزامات تأمین شده است:

الف) افراد با علایق، توانمندی‌ها و استعداد خاص خود آشنا شوند و به آنها کمک کنند چارچوب و قالبی برای زندگی خود طراحی کنند.

ب) در دوره‌های آموزشی و مهارت‌آموزی که به این منظور طراحی شده است، شرکت کنند و افراد بتوانند برنامه‌ها و طرح‌های زندگی‌شان را اجرا کنند و توان بالقوه خود را بشناسند.

ج) با توجه به نوع حرفه خود انعطاف تصمیم‌گیری در ارتباط با انتخاب شغل، مراحل استخدامی و بازنشستگی در مراحل آغاز و پایان شغل و برای پیشرفت و رضایت شغلی، را کسب کنند.

د) بین آموزش، مهارت‌آموزی و دنیای کار به هنگام نیاز، امکان تغییر موقعیت تسهیل گردد.

۵۵. راهنمایی و هدایت تحصیلی باید به گونه‌ای باشد که نیازهای صنعت، افراد، خانواده و جامعه را به حساب بیاورد. در عین حال باید دانش‌آموزان و بزرگسالان را برای احتمال واقعی تغییرات شغلی پی در پی و مکرر که ممکن است شامل دوره‌هایی از بیکاری یا استخدام در بخش‌های غیررسمی باشد، آماده کند و این را از طریق عوامل زیر انجام دهد:

الف) بین یادگیری مادام‌العمر، مهارت‌آموزی، محل کار یا کارخانه و خدمات کاریابی، همکاری و هماهنگی ارتباط نزدیکی باید باشد.

ب) اطمینان از اینکه تمام اطلاعات ضروری در ارتباط با دنیای کار و فرصت‌های شغلی در دسترس و موجود است و با استفاده از تمامی اشکال ارتباطی موجود به‌طور فعال، منتشر و اشاعه می‌گردد.

ج) تضمین اینکه افرادی که مشغول کار هستند به اطلاعاتی در ارتباط با آموزش مداوم و مهارت‌آموزی و فرصت‌های کاری دیگر، دسترسی دارند.

۵۶. راهنمایی و هدایت تحصیلی در عین حال که به نیازهای فردی تأکید دارد، اما باید با اطلاعاتی همراه باشد که به افراد دیدگاه واقعی از فرصت‌های موجود از جمله نگرش‌های بازار کار، ساختار استخدامی و کاریابی، تأثیر محیط بر انواع مشاغل و آنچه مورد انتظار آنان است از لحاظ حقوق و مزایا، پیشرفت شغلی و تحرک و پویایی شغلی را ارائه کند.

۵۷. به راهنمایی دختران و زنان باید توجه خاص شود تا تضمین کند که:

الف) راهنمایی مختص تمام جنسیت‌هاست و دامنه کلی آن آموزش، مهارت‌آموزی و فرصت‌های استخدامی را دربر دارد.

ب) باید زنان و دختران ترغیب شوند یا به آنها انگیزه داده شود از فرصت‌های موجود بهره ببرند.

ج) باید زنان و دختران تشویق شوند موضوعاتی مثل ریاضیات و علوم را که پیش‌نیاز آموزش حرفه‌ای و برنامه‌های مهارت‌آموزی است، بیاموزند.

۵۸. در راهنمایی زمینه‌های تحصیلی رسمی باید هدایت به آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یک انتخاب جذاب، موفق و کارآمد برای جوانان را افزایش دهد به این منظور باید:

الف) دامنه گسترده‌ای از حرفه‌ها را دربر گیرد و در برنامه‌های آموزشی، بازدیدهای تکمیلی از مکان‌های کاری و کارخانه‌ها را بگنجاند و دانش‌آموزان را از ضرورت حتمی و نهایی انتخاب یک شغل آگاه کنند و این نکته مهم است که به دانش‌آموزان اطمینان دهند این انتخاب عاقلانه‌ترین انتخاب ممکن است.

ب) به دانش‌آموزان والدین/ مشاوران آنها کمک کند با توجه به جریان‌های آموزشی انتخاب خوبی کند و فراگیران را تشویق کند تا همیشه دامنه گسترده گزینه‌ها برای آنها باز باشد تا انعطاف شغلی و یادگیری‌شان را بالا ببرد.

۵۹. راهنمایی در آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آمادگی برای زمینه شغلی باید:

الف) دانش‌آموزان را با امکانات مختلفی که برای آنها وجود دارد، با زمینه علاقه‌ای خاص پیشینه اطلاعاتی مورد نیاز و امکان و شرایط ادامه تحصیل و مهارت‌آموزی بیشتر مطلع کند.
ب) دانش‌آموزان را تشویق کند دوره‌ها و برنامه‌های آموزشی را که به انتخاب‌های استخدامی وی محدود نیست، انتخاب کند.

ج) پیشرفت دانش‌آموزان را از طریق برنامه‌های آموزشی‌شان تعقیب کند.

د) دوره‌ها و برنامه‌های آموزشی را با ایجاد دوره‌های کوتاه‌مدت تجربه کاری و مطالعه موقعیت کار واقعی تکمیل کند.

۶۰. راهنمایی و هدایت تحصیلی برای کسانی که به‌عنوان بخشی از یادگیری مادام‌العمر وارد آموزش فنی و حرفه‌ای می‌شوند، باید:

الف) برای انتخاب بهترین برنامه‌ای که مناسب با نیازهایشان است به آنها کمک کند.

ب) آنان را توانمند کند با توجه به ورود به سطح مناسب تخصص‌گرایی انتخاب مؤثرتری بکنند.

۶۱. راهنمایی و هدایت تحصیلی باید موارد زیر را در نظر بگیرد:

الف) عوامل خانوادگی، فرهنگی، فناوری، اجتماعی و اقتصادی که روی گرایش‌ها، نگرش‌ها، انتظارات و انتخاب شغل فراگیران تأثیر می‌گذارد.

ب) نتایج سنجش‌ها و آزمون‌ها از جمله آزمون شایستگی و آزمون استعداد

ج) پیشرفت تحصیلی و یا تجربه کاری

د) فرصت‌ها و دیدگاه‌ها در گرایش‌های بخش شغلی

ه) ترجیحات فردی و نیازهای خاص ازجمله وضعیت پزشکی، محدودیت‌های فیزیکی و معلولیت‌ها.

۶۲. نظام‌های راهنمایی الزاماً باید پاسخگوی تأمین‌کنندگان، بانیان و پشتیبانان و حمایت‌کننده‌های مالی خدمات باشند و بر تضمین کیفی و نتایج بلندمدت در سطح ملی و مؤسسه‌ای به‌طور مستمری نظارت شود، به این منظور:

الف) ضروری است اطلاعات درست مشتری‌ها ازجمله آدرس، تعداد واحدی که گذرانده برنامه‌هایی که گرفته است و اقداماتی که برایش شده است، کاری که به‌دست آورده یا خوداشتغالی وی دقیقاً ثبت شود.

ب) برای کارکنان و عملکرد آنها و روش‌های به‌کار برده شده یک نظام ارزشیابی وجود داشته باشد که تأثیرات بلندمدت راهنمایی درجه خوداتکایی سود برنده‌ها را تعیین کند.

۸. فرآیند یادگیری

۶۳. چالش‌هایی که آموزش فنی و حرفه‌ای در قرن بیست‌ویکم با آن مواجه شده است، نیازمند رویکردهای منعطف و ابداعی یادگیرنده‌محور (دانش‌آموزمحور) است که شامل یک برنامه درسی چندمحوری است. در آن برنامه درسی موضوعات جدید و مسائلی چون فناوری، محیط زیست، زبان خارجه و آشنایی با فرهنگ‌ها، کارآفرینی و دیگر نیازهای رشد سریع خدمات صنعتی در نظر گرفته شده است.

۶۴. در برنامه درسی کلیتی با تلفیق نظریه و عمل شکل گیرد و به روشی ارائه شود که فراگیران را برانگیزاند. تجربه و آزمایشگاه، کارگاه و یا مشارکت در پروژه باید با اصول علمی و ریاضی پیوند داده شود و برعکس از طرف دیگر نظریه‌های فنی که متضمن دانش ریاضی و علوم است باید از طریق کاربردهای علمی‌شان توضیح داده شوند.

۶۵. فناوری‌های آموزشی معاصر به‌خصوص اینترنت، مواد چندرسانه‌ای تعاملی، مواد کمک‌آموزشی دیداری - شنیداری و رسانه‌های گروهی باید استفاده کامل شود تا رسیدن به برنامه‌های آموزشی غنی و پربار؛ کیفی و دارای هزینه - سودمندی به خصوص در ترویج خودآموزی افزایش یابد.

۶۶. روش‌ها و منابع کار برده شده در آموزش فنی و حرفه‌ای باید دقیقاً متناسب با نیازهای فراگیران باشد و در این رابطه:

الف) در جایی که زبان آموزشی با زبان مادری تفاوت دارد اکثر مواد و منابع آموزشی باید به‌صورت عددی، نموداری، گرافیکی و تصویری ارائه شود استفاده از مواد نوشتاری باید در حداقل باشد.

ب) در جایی که مواد و منابع در یک کشور خاص تولید می‌شود و برای استفاده در کشور دیگر تطابق صورت می‌گیرد و بومی می‌شود، این تطابق باید با توجه به عوامل محلی به دقت انجام شود (بومی‌سازی شود).

ج) با وجود این، با در نظر گرفتن تحرک کاری فزاینده و جابجایی نیروی کار، کسب مهارت آشنایی با زبان‌های خارجی باید یک جنبه اصلی از برنامه درسی باشد.

۶۷. ماشین‌ها و تجهیزاتی که در کارگاه‌های مؤسسات آموزشی استفاده می‌شوند باید هماهنگ با نیازهای محیط کار یا کارخانه باشند و تا آنجا که ممکن است خیلی شبیه به ابزار آن محیط‌ها باشند. فراگیران باید توانایی کار کردن، تعمیر و نگهداری تجهیزات را داشته باشند.

۶۸. در فرآیند یاددهی - یادگیری، سنجش / ارزشیابی و باید بخش جدایی‌ناپذیر این فرآیند باشند و عملکرد اصلی آن تضمین دسترسی برنامه‌های آموزش مناسب برای پیشرفت فراگیر مطابق با علائق، توانمندی‌ها و شایستگی آسان در دنیای کار باشد.

۶۹. کارآیی و عملکرد فراگیران باید براساس یک اصل کلی ارزشیابی سنجیده شود که در آن مشارکت در کار کلاسی، علایق و نگرش‌ها، استعداد کسب مهارت‌های علمی و شایستگی‌ها، صلاحیت‌ها و پیشرفت نسبی در نظر گرفته می‌شود و مجوز برگزاری آزمون‌های استعداد، امتحان ورودی و آزمون‌های دیگر داده شده است.

۷۰. فراگیران باید در ارزشیابی، سنجش پیشرفت تحصیلی خودشان شرکت کنند و این نظام باید دارای سازوکار بازخوردی درون ساخته برای شناسایی مشکلات یادگیری و اصلاح آن باشد.

۷۱. ارزشیابی مداوم فرآیند یاددهی - یادگیری ازجمله ارزشیابی تکوینی باید با مشارکت معلمان، مدیران، فراگیران و نمایندگان حوزه‌های شغلی مرتبط انجام گیرد تا تضمین کند برنامه‌ها مؤثر هستند و این مهارت‌ها و دانش کسب شده، نیازهای محیط کار را برآورده می‌کند و پیشرفت‌های اخیر رشته تحصیلی در آن منظور شده است.

۹. کارکنان

۷۲. به‌منظور تضمین کیفیت بالای آموزش فنی و حرفه‌ای باید به استخدام و آمایش ابتدایی تعداد کافی از معلمان واجد شرایط و باصلاحیت، مدرسان، هنرآموزان، مدیران، کارکنان راهنمایی و مشاوره اولویت داده شود و فرصت ادامه تحصیل و ارتقای شغلی در رشته تخصصی را به آنها بدهد و امکانات دیگری را فراهم کنند تا آنها بتوانند به‌طور مؤثر و کارآمد انجام وظیفه کنند.

۷۳. حقوق و پاداش و شرایط خدماتی که به کارکنان ارائه می‌شود باید به افرادی داده شود که دارای همین شرایط و شایستگی و تجربه در بخش‌های شغلی دیگر هستند. به‌خصوص حقوق،

مزایا، حقوق بازنشستگی برای کارکنان آموزش فنی و حرفه‌ای باید برحسب تجربه مرتبطی که در خارج از محیط استخدامی بخش آموزشی کسب می‌شود، در نظر گرفته شود.

- کارکنان آموزشی و مدرسه‌ها

۷۴. در آموزش فنی و حرفه‌ای تمامی معلمان از جمله مدرسه‌ها، هنرآموزان که مهارت‌های عملی را تدریس می‌کنند، باید به‌عنوان بخش لاینفک حرفه معلمی در نظر گرفته شوند و وضعیتی مشابه با همکارانشان در آموزش عمومی را داشته باشند در این ارتباط:

الف) کلیه موارد توصیه‌نامه وضعیت معلمان که توسط کنفرانس ویژه بین‌دولتی درباره وضعیت معلم‌ها در ۵ اکتبر ۱۹۶۶ پذیرفته شده است و برای معلم‌های آموزش فنی و حرفه‌ای هم قابل اطلاق است و به‌خصوص برای آنان باید شرایط تربیت معلم، فرصت ادامه تحصیل استخدام و شغلیابی، حقوق و مسئولیت‌های معلمی و شرایطی برای یاددهی و یادگیری مؤثر، حقوق و مزایا و امنیت اجتماعی فراهم شود.

ب) تبعیض خودسرانه بین معلم‌های رشته‌های تخصصی مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای و معلم‌های آموزش عمومی باید از بین برود.

۷۵. معلمان تمام‌وقت و نیمه‌وقت آموزش فنی و حرفه‌ای باید دارای شایستگی و شرایط فردی، اخلاقی، صلاحیت تدریس و دارای تخصص باشند. آموزش پیش از خدمت آنها را آماده می‌کند به‌طوری که قادرند در مدرسه خوب کار می‌کنند و خودشان را با محیط‌های اجتماعی، فناوری و عملی که مرتباً در حال تغییر است تطابق دهند.

۷۶. معلم رشته‌های موضوعی آموزش فنی و حرفه‌ای در آموزش عمومی باید:

الف) با دامنه گسترده تخصص‌ها آشنا باشند.

ب) توانایی ارتباط تخصص‌ها با دیگر موضوعات از جمله زمینه‌های فرهنگی، تاریخی، محیطی، اقتصادی و اجتماعی بزرگ‌تر را پرورش دهند.

ج) وقتی این موضوعات در یک کارکرد آموزشی یا شغلی به‌کار برده می‌شوند بتوانند راهنمایی کنند.

۷۷. معلمان آموزش فنی و حرفه‌ای در زمینه‌های حرفه‌ای باید شایستگی و صلاحیت‌های مربوط را داشته باشند تا:

الف) اگر زمینه شغلی نیازمند مهارت‌های عملی ابتدایی باشد، باید تجربه مشخصی در به‌کارگیری این مهارت‌ها داشته باشند.

ب) اگر فراگیران برای سمت‌های مدیریت میانی یا مدیریت فنی آماده شوند معلم‌های آنان باید

دانش کاملی درباره آن موضوع و سمت‌ها داشته باشند و ترجیحاً از طریق تجربیات عملی مناسب نیازها و الزامات خاص این نوع سمت‌ها را کسب کرده باشند.

ج) اگر زمینه حرفه‌ای نیازمند تجزیه و تحلیل نظری یا پژوهشی مثلاً در زمینه مهندسی باشند معلم‌ها باید پیشینه و دانشی از روش‌های تحقیقی داشته باشند.

۷۸. در آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان آموزش مداوم، معلم‌ها علاوه بر داشتن آمادگی خاص برای آموزش بزرگسالان، باید دانش مناسب و کافی درباره محیط کاری فراگیران را داشته باشند و قادر باشند آموزش و مهارت‌آموزی را با توجه به سرعت یادگیری فرد و بعد مسافت وی تأمین کند.

۷۹. از افراد حرفه‌ای ماهر که خارج از محیط آموزش و پرورش کار می‌کنند باید برای تدریس در مدارس، دانشگاه‌ها یا دیگر مؤسسات آموزشی دعوت شوند تا دنیای کار به محیط کلاس نزدیک‌تر پیوند زده شود.

۸۰. در مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای معلمان دروس تخصصی و عمومی علاوه بر صلاحیت و شایستگی در رشته خودشان، باید شناختی از ماهیت برنامه‌های فراگیران خاص آموزش فنی و حرفه‌ای داشته باشند.

۸۱. دوره آمادگی برای تدریس در آموزش فنی و حرفه‌ای باید ترجیحاً در یک دوره تربیت معلم بعد از دیپلم ارائه شود که شرایط ورود به آن دوره پایان دوره متوسط یا معادل آن است. تمام برنامه‌های تربیت معلم فنی باید با اهداف زیر طراحی شود:

الف) حفظ استاندارد آموزشی و آمادگی حرفه‌ای و تأثیر آن بر حرفه معلمی به‌عنوان یک کل و کمک به ارتقای استانداردهای کلی،

ب) پرورش توانایی تدریس جنبه‌های نظری و عملی زمینه‌های تربیت معلم و تأکید خاص به الزام استفاده از فناوری‌های ارتباطات و اطلاعات به هنگام نیاز و در هر زمان ممکن،

ج) پرورش حس مسئولیت در دانشجویان تربیت معلم برای روزآمد بودن با گرایش‌های زمینه و فرصت‌های کاری مرتبط،

د) پرورش توانایی هدایت فراگیران با نیازهای خاص در بین دانشجویان تربیت معلم،

هـ) اطمینان از اینکه ابزارهای تکمیلی مهارت‌آموزی برای آموزش موضوعات دیگر، وابسته به موضوع اولیه زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای برای دانشجویان تربیت معلم تجهیز شده است.

۸۲. برنامه‌های قابل انعطاف مهارت‌آموزی و بازآموزی که با تدریس در محوطه کلاس و دانشگاه‌ها یا در مکان کاری و کارخانه ترکیب می‌شود باید با موضوعات مربوط، نیازهای فراگیران و مکان کاری تطابق داده شوند و اینک کار با توسعه ابزارهای مناسب و جدید ارزشیابی، اعتباربخشی و

استانداردهای صدور گواهینامه انجام گیرد.

۸۳. در جایی که به دلیل شرایط محلی، معلم‌ها تجربه کار عملی را کسب نمی‌کنند، وظیفه مؤسسات تربیت معلم است که به عنوان بخشی از برنامه درسی یک موقعیت کاری شبیه‌سازی شده را در برنامه درسی قرار دهند.

۸۴. برای تربیت و آمادگی حرفه‌ای تمامی معلمان فنی و حرفه‌ای عناصر و مؤلفه‌های زیر باید در برنامه‌های مهارت‌آموزی پیش از خدمت و دوره‌های ارتقای ضمن خدمت گنجانده شوند:

الف) نظریه آموزشی به صورت کلی و خاص آن‌گونه که در آموزش فنی و حرفه‌ای به کار برده می‌شود.

ب) روان‌شناسی تربیتی و جامعه‌شناسی مرتبط با موضوعات، زمینه‌هایی که توسط دانشجوی تربیت معلم تدریس خواهد شد.

ج) مدیریت کلاس درس، روش‌های تدریس خاص متناسب با موضوعات، زمینه‌هایی که توسط دانشجوی تربیت معلم تدریس خواهد شد.

چ) مدیریت کلاس درس، روش‌های تدریس خاص متناسب با موضوعات، زمینه‌های دانشجویان تربیت معلم و روش‌های ارزشیابی، سنجش کارهای دانشجویان و دانش‌آموزان.

د) مهارت‌آموزی در انتخاب و کاربرد فناوری‌های آموزشی و کمک‌آموزشی معاصر از جمله فناوری‌های ارتباطی - اطلاعاتی،

هـ) مهارت‌آموزی در چگونگی خلق و تولید مواد و منابع آموزشی (یاددهی) مناسب از جمله مواد آموزشی با کمک کامپیوتر و پودمانی در زمانی که عرضه چنین منابعی با کاستی مواجه است و کمبود این منابع وجود دارد.

و) دوره تدریس عملی نظارت شده قبل از انتصاب سمت،

ز) آشنایی با روش‌های هدایت تحصیلی و راهنمایی شغلی و آموزشی و مدیریت آموزشی،

ک) طراحی محیط آموزشی از کلاس‌های عملی و آزمایشگاه‌ها و مدیریت، حفظ و نگهداری از این امکانات و تسهیلات،

ل) ارائه گونه‌ای از مهارت‌آموزی ایمنی با تأکید بر آموزش عملیات کاری ایمن به صورت عملی و ارائه مثال‌هایی از کارهای خوب،

۸۵. کارکنانی که مسئولیت تربیت و آمادگی معلمان فنی و حرفه‌ای را به عهده دارند باید دارای صلاحیت و ویژگی پیشرفته در زمینه خود باشند و ویژگی خاص و تخصص آن زمینه خاص را کسب کرده باشند.

الف) مربیان، مدرسانی که مسئول آموزش رشته‌های فنی و حرفه‌ای تخصصی و خاص هستند معادل معلمان، مدرسان با موضوعات تخصصی در برنامه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دیگر باید دارای شایستگی‌ها و ویژگی در رشته خود باشند، که از جمله آن درجات و مدارک بالا، تجربه کاری و استخدامی در ارتباط با رشته‌های حرفه‌ای است.

ب) مربیان و مدرسانی که مسئول آموزش جنبه‌های آموزش عملی تربیت معلم هستند باید خودشان تجربه و سابقه تدریس در آموزش فنی و حرفه‌ای را داشته باشند و باید واجد ویژگی‌ها و شایستگی عالی در آموزش و پرورش باشند.

۸۶. کارکنان مسئولیت تربیت معلم فنی و حرفه‌ای باید به‌طور فعال در پژوهش‌ها و تجزیه و تحلیل فرصت‌های کاری در زمینه خودشان درگیر شوند و به این منظور با توجه به ظرفیت تدریس منطقی و دسترسی به امکانات مناسب باید تدارکاتی انجام شود.

۸۷. کارکنان آموزشی در هر رشته تحصیلی که هستند، باید نسبت به ادامه تحصیل و مهارت‌آموزی ترغیب شوند و ابزارهای ضروری برای این کار را داشته باشند. یادگیری مادام‌العمر باید دامنه گسترده‌ای از امکانات و تسهیلات در دسترس باشد و باید شامل:

الف) مرور پیوسته و روزآمدی دانش، شایستگی و مهارت‌ها باشد.

ب) روزآمدی مداوم دانش و مهارت‌های حرفه‌ای خاص باشد،

ج) تجربه کاری ادواری در بخش حرفه‌ای مرتبط باشد.

۸۸. به هنگام بررسی اعطای شرایط ارتقا، ارشدیت و وضعیت، پیشرفت معلم در مهارت‌آموزی و آموزش مداوم و تجربه کاری مرتبط باید در نظر گرفته شود.

- کارکنان اجرایی، راهنمایی و مشاوره

۸۹. مدیران اجرایی برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای باید دارای شایستگی‌های زیر باشند:

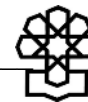
الف) تجربه تدریس در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای،

ب) مقداری تجربه کاری در زمینه‌هایی که طبق برنامه تدریس می‌شود،

ج) داشتن یک آرمان جامع و دیدگاهی درباره اینکه آموزش فنی و حرفه‌ای عنصر حیاتی و مؤلفه اصلی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فردی است.

د) دانش روش‌ها و فنون مدیریت.

۹۰. ریاست هنرستان‌های آموزش فنی و حرفه‌ای باید بخش معینی از وقت خود را به جنبه‌های علمی و آموزشی کار خود اختصاص دهند و برای تأمین خدمات زیر باید کارکنان کافی و مناسبی را در اختیار بگیرند:

الف) راهنمایی و مشاوره برای داوطلبان و دانش‌آموزان،

ب) آماده‌سازی، نظارت و هماهنگی همه کارهای عملی و آزمایش‌ها،

ج) حفظ و نگهداری از وسایل، دستگاه‌ها، ماشین‌آلات و ابزارها در کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها،

د) خدمات پشتیبانی علمی همچون کتابخانه، مراکز فناوری و مرکز منابع اطلاعاتی.

۹۱. مدیران باید با موضوعات فنون و گرایش‌های جدید آشنا بشوند و به‌خصوص از طریق برنامه‌های یادگیری مادام‌العمر مرتبط روزآمد شوند و در ارتباط با روش‌ها و مشکلات همراه با مشخصه‌های خاص برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای، همچون ورود قابل انعطاف به آموزش فنی و حرفه‌ای و الگوهای ورود مجدد به رشته‌های فنی و حرفه‌ای، مهارت‌آموزی مداوم در کارخانه و محل‌های کاری و موضوعات مرتبط با نیازهای بازار کار، دوره آموزشی خاص را طی کنند. این دوره آمادگی باید شامل:

الف) روش‌های مدیریتی مناسب با مدیریت آموزشی ازجمله فنونی که از فناوری‌های اطلاعاتی - ارتباطی استفاده می‌کند.

ب) روش‌های برنامه‌ریزی مالی که تخصیص منابع مالی در اختیار موجود را با توجه به اهداف و اولویت برنامه‌های متنوع و تضمین استفاده مؤثر و مفید را تسهیل می‌کند.

ج) مدیریت روز منابع انسانی و روش‌های توسعه.

۹۲. کارکنان راهنمایی و هدایت تحصیلی برای انجام کار خود باید آمادگی خاص داشته باشند. آنها باید ارزیابی عینی و هدفمند نگرش‌ها، علایق، انگیزه‌ها را بیاموزند و اطلاعات روزآمدی در ارتباط با فرصت‌های کاری و آموزشی داشته باشند. چنین افرادی باید این دانش اقتصادی و دنیای کار را مستقیماً از طریق بازدیدهای سازماندهی شده و مرتب از شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی و با شرکت در دوره‌های آموزشی، کارآموزی و مهارت‌آموزی در شرکت‌ها و مؤسسات کسب کنند. برای کارکنان راهنمایی باید تسهیلاتی ازجمله فرصت برای تجربه عملی و آشنایی با روش‌ها و اطلاعات جدید راهنمایی و هدایت تحصیلی فراهم شود و مهم‌تر از همه باید این اندیشه را در ذهن بپرورانند که آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان بخشی از فرآیند یادگیری مادام‌العمر باید در دسترس همه باشد و آموزش فنی و حرفه‌ای به توسعه اقتصادی فردی تربیت شهروند مسئول کمک می‌کند.

۱۰. همکاری و مشارکت بین‌المللی

۹۳. اعضای دولتی باید به همکاری بین‌المللی بین شمال و جنوب و بین کشورهای جنوب با کمک و یاری سازمان‌های بین‌المللی مربوط، اولویت بدهند تا نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای را به‌صورت پایدار پشتیبانی و نوسازی کنند و نسبت به موارد زیر تأکید خاص داشته باشند:

الف) نیاز به مالکیت آموزش فنی و حرفه‌ای و افزایش بودجه بخش فنی و حرفه‌ای در آموزش و پرورش کشورهای در حال توسعه،

ب) هماهنگی مؤثر و کارآمد با فعالیتهای کمکی بین‌المللی درونی هر کشور مفروض،

ج) افزایش مشارکت مالکیت فکری در پژوهش و توسعه به سود فراگیران در تمامی کشورها و موقعیت‌ها،

د) شناسایی تمامی دست‌اندرکاران از جمله مقامات بین‌المللی برای مشارکت و همکاری آموزش فنی و حرفه‌ای به منظور حفظ صلح و ثبات و ممانعت از اختلافات اجتماعی و نیاز برای پشتیبانی حقوقی در این بخش آموزش و پرورش در نحوه ارائه کمک‌هایشان به کشورهای دریافت‌کننده.

۹۴. اعضای دولت‌ها برای نحوه دسترسی خارجی‌ان (به‌خصوص مهاجران و پناهندگان) و کودکان‌شان که در این سرزمین زندگی می‌کنند باید پیمایش و سنجش خاصی انجام دهند. چنین سنجشی باید نیازهای خاص این افراد را در کشور میزبان و به هنگام بازگشت به کشور اصلی خودشان در نظر بگیرد.

۹۵. برای کشورهایی که تجربیاتشان را در آموزش فنی و حرفه‌ای به اشتراک می‌گذارند گستره مشخصی وجود دارد. نیاز به کمک‌های مشارکتی دوجانبه بین همه کشورها، بدون در نظر گرفتن وضعیت توسعه آنان وجود دارد. باید در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی برای تبادل منظم، استفاده از فناوری‌های ارتباطات اطلاعات معاصر، اطلاعات، مستندات و منابعی که از تحقیق و توسعه به دست آورده است تدارکاتی فراهم شود و به‌خصوص:

الف) انتشاراتی درباره آموزش تطبیقی، مشکلات تربیتی و روان‌شناختی که آموزش فنی و حرفه‌ای را تحت تأثیر قرار می‌دهند و گرایش‌های کنونی فنی و حرفه‌ای تأمین شود.

ب) اطلاعات و مستندات مرتبط با برنامه درسی، روش‌ها، مواد و منابع، فرصت‌های مطالعاتی خارج از کشور، فرصت‌های کاری و استخدامی از جمله نیازها و الزامات منابع انسانی، وضعیت کاری، منافع و مزایای اجتماعی.

ج) اندیشه‌ها و تفکرات، نوآوری و منابع مهارت‌آموزی، یاددهی، یادگیری.

د) برنامه‌های رسانه‌های گروهی با مشخصه و ماهیت اطلاعاتی یا تعلیم و تربیت.

۹۶. برای توسعه یا تضمین و ترویج آموزش فنی و حرفه‌ای در بین کشورهایی که میراث فرهنگی مشترک دارند و با مشکلات و مسائل مشترک مواجهند، همکاری منطقه‌ای توصیه می‌شود که از طریق:

الف) برگزاری گردهمایی و نشست‌های دوره‌ای در سطح وزرا و ایجاد سازوکاری برای بررسی و مرور سیاست‌های تدوین شده و اقدامات انجام شده است.

ب) امکانات و تسهیلات مشترک برای تحقیقات سطح بالاتر، توسعه تجهیزات و منابع پیش نمونه و تربیت کارکنانی برای مهارت، آموزش و تربیت معلمان در جایی که هزینه‌های چنین تسهیلاتی خیلی بالاست و متحمل شدن این هزینه‌ها برای هر کدام از کشورها سنگین است.

۹۷. در اولویت مهم باید توسعه منابع یاددهی - یادگیری باشد که در آن از فناوری اطلاعاتی و ارتباطی استفاده شده است و برای کاربردهای منطقه‌ای یا بین‌المللی مناسب است. این منابع باید به پیشرفت مؤسسات و شناخت استانداردهای عمومی برای شایستگی حرفه‌ای یا شرایط و ویژگی‌های حرفه‌ای که به واسطه آموزش فنی و حرفه‌ای کسب شده است، کمک نماید. علاوه بر این در هریک از کشورها با چنین منابع یاددهی - یادگیری باید یاددهی - یادگیری مشارکتی بین‌المللی آگاهانه ترغیب شود.

۹۸. اعضای دولتی باید با یک منظر ساخت ظرفیت برای ایجاد فضا و شرایط مساعد برای همکاری بین‌المللی در کشورهای درحال توسعه به‌خصوص در حوزه‌های فراهم‌آوری، سازگاری، تطبیق و کاربردهای فناوری را به واسطه موارد زیر تشویق کنند:

الف) برنامه‌های اعطای کمک‌هزینه تحصیلی و برنامه‌های تبادل دانشجو برای معلم‌ها، مربی‌ها، دانشجویان، مجریان، مدیران.

ب) برقراری همکاری پایدار بین مؤسسات مشابه در کشورهای مختلف مثلاً از طریق تفاهمنامه‌های همانند دوگانه،

ج) تدارک کسب تجربه کاری در خارج به‌خصوص هنگامی که فرصت‌های داخلی محدود است.

د) ترغیب کشورها به ارائه برنامه‌های آموزشی و شناساندن آنها در بیرون از محدوده کشورشان.

۹۹. اعضای دولت‌ها برای تسهیل همکاری بین‌المللی باید به واسطه تبادل روش‌ها و انجام آثار خوب و به‌کارگیری فرم‌ها و استانداردهای توصیه شده مناسب بین‌المللی و مرتبط با هدف قرار دهند و به‌خصوص با هدف به‌کارگیری موارد زیر، این همکاری را تسهیل بخشند:

الف) نظام‌های ارزشیابی، ارزیابی،

ب) نمادهای فنی و علمی،

ج) صلاحیت و گواهینامه حرفه‌ای،

د) استانداردهای فنی و تجهیزاتی،

هـ) پردازش اطلاعات.

۱۰۰. فرم‌ها و استانداردهای توصیه شده بین‌المللی باید به‌طور مستمر از طریق پژوهش‌های مداوم در مورد آن و نظارت بر تأثیر کاربردهای آن در هر کشور ارزیابی شود و منظور این پژوهش‌ها

توانمند ساختن کشورها برای استفاده از آموزش فنی و حرفه‌ای مادام‌العمر به‌عنوان ابزاری برای کاهش فاصله بین شمال و جنوب یا ساختن پلی برای آینده شکوفاتر و آبادان و مسالمت‌آمیز در قرن بیست‌ویکم باشد.

منابع و مآخذ

۱. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
۲. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
۳. توصیه‌نامه بازنگری درباره آموزش فنی و حرفه‌ای مصوب هجدهمین اجلاس یونسکو، پاریس، ۱۹۷۴.
۴. توصیه‌نامه اولین کنگره جهانی آموزش فنی و حرفه‌ای، یونسکو، برلین، جولای ۱۹۸۷.
۵. توصیه‌نامه دومین کنگره جهانی آموزش فنی و حرفه‌ای، یونسکو، سئول، آوریل ۱۹۹۹.
۶. توصیه‌نامه سومین کنگره جهانی آموزش فنی و حرفه‌ای، یونسکو، شانگهای، جمهوری خلق چین، می ۲۰۱۳.
۷. عینی، اکرم. آموزش فنی و حرفه‌ای برای قرن ۲۱، مجله رشد آموزش فنی و حرفه‌ای شماره‌های ۲، ۳، ۴ و ۵، ۱۳۸۴.
۸. آزاد، ابراهیم. چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی ایران IQF، تهران، دفتر طرح برنامه‌های درسی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، ۱۳۸۷.
۹. آزاد، ابراهیم. ضرورت تحول در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای، مجله رشد آموزش فنی و حرفه‌ای، شماره سوم، بهار ۱۳۸۵.
۱۰. توصیه‌نامه بازنگری شده درباره آموزش فنی و حرفه‌ای مصوب هجدهمین اجلاس عمومی یونسکو، ترجمه علی‌اکبر بیهقی، فروردین ۱۳۵۴ (۱۹۷۴ - پاریس).

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۲۷۹۷

عنوان گزارش: تحلیل نتایج کنگره‌های بین‌المللی در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای

نام دفتر: مطالعات اجتماعی (گروه آموزش و پرورش کارگروه فنی و حرفه‌ای)

تهیه و تدوین‌کنندگان: ابراهیم آزاد، مهدی اسمعیلی، محبوبه محمدعلی

مدیر مطالعه: مهدی اسمعیلی

ناظران علمی: علی اخوان بهبهانی، ایروان مسعودی‌اصل

مقتضای: معاونت اجتماعی - فرهنگی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۱۱/۱۵